

Strategia rozwoju gminy Świątajno na lata 2025-2035

- projekt po konsultacjach -

Świątajno – naturalnie dobre miejsce do życia

Świątajno 2025

Spis treści

I.	Wprowadzenie	3
II.	Wnioski z diagnozy podstawowych uwarunkowań, potrzeb i potencjału gminy Świętajno	6
II.1.	Wyniki z diagnozy społeczno-gospodarczej	6
II.2	Wnioski z sondażu społecznego wśród mieszkańców	25
III.	Powiązania z wojewódzkimi i subregionalnymi dokumentami strategicznymi	36
IV.	Wizja rozwoju i misja gminy Świętajno w perspektywie 2035 roku	41
V.	Obszary, cele i kierunki działań Strategii Rozwoju Gminy Świętajno do roku 2035 oraz oczekiwane efekty jej realizacji	42
VI.	Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy	57
VII.	Zgodność z wytycznymi i założeniami zawartymi w dokumentach wyższego rzędu	78
VIII.	System wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Świętajno na lata 2025-2035.....	80
IX.	Potencjalne źródła finansowania Strategii Rozwoju Gminy Świętajno na lata 2025-2035. .	81

I. Wprowadzenie

Strategia Rozwoju Gminy Świątajno na lata 2025–2035 to rezultat szeroko zakrojonego procesu planowania strategicznego, prowadzonego w sposób partycypacyjny – z aktywnym udziałem przedstawicieli różnych środowisk lokalnych. Dzięki temu dokument ten stanowi nie tylko plan działania, lecz także zaproszenie do współpracy dla wszystkich, którym leży na sercu przyszłość gminy.

Potrzeba opracowania nowej strategii wynikała zarówno z uwarunkowań wewnętrznych, jak i zewnętrznych. Do czynników lokalnych należą m.in. zmiany demograficzne, nowe oczekiwania mieszkańców oraz świeże spojrzenie władz samorządowych na kierunki rozwoju. Z kolei czynniki zewnętrzne to przede wszystkim zmieniające się uwarunkowania społeczno-gospodarcze oraz konieczność dostosowania się do strategicznych dokumentów Unii Europejskiej, obowiązujących na lata 2021–2027 i planowanych na kolejne okresy programowania.

Strategia formułuje wizję rozwoju gminy – jako pożądanego stanu w przyszłości – oraz określa cele krótko- i długoterminowe, których realizacja wymaga zaangażowania całej wspólnoty lokalnej. Dokument stanowi narzędzie efektywnego zarządzania rozwojem gminy – opiera się na przejrzystych, realistycznych celach i umożliwia lepsze planowanie, koordynację działań różnych partnerów oraz pozyskiwanie środków zewnętrznych.

Strategia nie ogranicza się wyłącznie do działań Urzędu Gminy i jednostek mu podległych. Proponuje zadania, które wymagają wspólnego wysiłku mieszkańców, organizacji społecznych, instytucji i przedsiębiorców. Taki model współpracy odzwierciedla zasadę partnerstwa – fundament polityki rozwoju regionalnego Unii Europejskiej.

Okres obowiązywania strategii – lata 2025–2035 – został dostosowany do cykli budżetowych UE (2021–2027 i 2028–2034), z uwzględnieniem dodatkowego czasu na rozliczanie projektów. Dokument jest zgodny z kluczowymi strategiami rozwoju na poziomie krajowym i regionalnym, w tym: Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030, Strategią rozwoju społeczno-gospodarczego „Warmińsko-Mazurskie 2030” oraz Strategią rozwoju Polski do 2035 roku.

Strategia pełni nadrzędną rolę wobec lokalnych planów branżowych, integrując polityki środowiskowe, gospodarcze, przestrzenne i społeczne. Jej celem jest poprawa jakości życia mieszkańców i efektywność usług publicznych.

Dokument powstał na podstawie pogłębionych analiz i ocen, a jego kształt został wypracowany podczas warsztatów, konsultacji społecznych i debat z interesariuszami. Całość procesu moderowała firma ProArtEko Zbigniew Mieruński.

WYZWANIA ROZWOJOWE

Gmina Świętajno, położona w powiecie oleckim, wpisuje się w szerszy kontekst problemów charakterystycznych dla wielu małych gmin wiejskich w północno-wschodniej Polsce. Mimo ogromnych walorów przyrodniczych, niskiego poziomu urbanizacji i spokojnego trybu życia, gmina zmagą się z szeregiem wyzwań wynikających zarówno z trendów ogólnokrajowych, jak i specyfiki lokalnej.

Zajmując powierzchnię blisko 215 km², przy liczbie mieszkańców nieprzekraczającej 4 000 osób, Gmina Świętajno charakteryzuje się wyjątkowo niską gęstością zaludnienia – ok. 18 osób/km² – co wpływa na dostępność usług publicznych, integrację społeczną i efektywność rozwoju infrastruktury. Demograficzny obraz gminy to przede wszystkim postępujący spadek liczby mieszkańców (ponad 19% od 2002 roku), starzejące się społeczeństwo oraz słabnące zaplecze edukacyjne. Wskaźniki dzietności, liczba urodzeń i liczba uczniów w szkołach systematycznie maleją, co wymaga przeformułowania podejścia do planowania usług społecznych i inwestycji oświatowych.

W obliczu tych zmian, Gmina Świętajno identyfikuje kluczowe kierunki działań rozwojowych, uwzględniające zarówno lokalne ograniczenia, jak i potencjały:

- **Zmiany demograficzne i starzenie się społeczeństwa** – coraz większy udział osób w wieku poprodukcyjnym powoduje konieczność rozwijania usług zdrowotnych i opiekuńczych, poprawy dostępności przestrzeni publicznej oraz wdrażania lokalnych programów aktywizujących osoby starsze.
- **Zatrzymanie odpływu młodych ludzi** – poprzez tworzenie atrakcyjnych warunków do życia, pracy i zakładania rodzin. Oznacza to potrzebę inwestycji w budownictwo mieszkaniowe (szczególnie dostępne metrażowo i cenowo domy i mieszkania), nowoczesną infrastrukturę technologiczną (Internet, coworkingi), a także ofertę rekreacyjną i kulturalną odpowiadającą oczekiwaniom młodszych pokoleń.
- **Rozwój funkcjonalnych, nowoczesnych przestrzeni wspólnych** – młodzi mieszkańcy oczekują miejsc, które umożliwią im rozwój osobisty, pracę zdalną i integrację społeczną.

W odpowiedzi na te potrzeby, gmina powinna inwestować w wielofunkcyjne centra aktywności lokalnej, strefy coworkingowe i przestrzenie kreatywne.

- **Zrównoważone wykorzystanie potencjału przyrodniczego** – gmina posiada rozległe tereny zielone (ponad 25% lesistości), czyste środowisko oraz walory krajobrazowe, które predestynują ją do rozwoju agroturystyki, rolnictwa ekologicznego, turystyki aktywnej i edukacji przyrodniczej. Odpowiednie zagospodarowanie tego potencjału może przynieść nowe źródła dochodów i miejsca pracy, bez naruszania cennych zasobów środowiska.
- **Poprawa stanu środowiska i odporności na zmiany klimatu** – działania obejmują ograniczanie niskiej emisji, modernizację źródeł ciepła, inwestycje w odnawialne źródła energii (OZE), retencję wody oraz edukację ekologiczną. W kontekście rosnącej liczby ekstremalnych zjawisk pogodowych, działania te będą miały kluczowe znaczenie dla jakości życia mieszkańców.
- **Poprawa jakości przestrzeni publicznych i ładu przestrzennego** – celem jest nie tylko estetyzacja przestrzeni wspólnych, ale także tworzenie spójnej i dostępnej struktury osadniczej, integrującej rozproszone miejscowości z centrum gminy. Konieczne jest także wspieranie lokalnej architektury oraz działań rewitalizacyjnych.
- **Modernizacja transportu i mobilności lokalnej** – znaczne rozproszenie zabudowy oraz słaba infrastruktura drogowa powodują problemy z mobilnością mieszkańców, zwłaszcza osób starszych i młodzieży. Wyzwania obejmują rozwój połączeń drogowych między sołectwami, rozbudowę transportu zbiorowego, tworzenie ścieżek rowerowych i alternatywnych form komunikacji.
- **Stabilne i zróżnicowane źródła finansowania rozwoju** – zapewnienie skutecznego wykorzystania środków unijnych i krajowych, rozwoju partnerstw publiczno-prywatnych (PPP) oraz aktywnej współpracy z sektorem pozarządowym i przedsiębiorcami, będzie podstawą dla realizacji ambitnych inwestycji.
- **Wzmocnienie systemu oświaty i kształcenia kompetencji przyszłości** – mimo malejącej liczby dzieci, gmina powinna inwestować w modernizację szkół, rozwój oferty edukacyjnej (w tym zdalnej i cyfrowej), podnoszenie kwalifikacji nauczycieli oraz włączanie szkół w projekty rozwojowe i społeczne.

Realizacja tych wyzwań będzie możliwa jedynie przy zaangażowaniu całej wspólnoty lokalnej i współpracy międzysektorowej. Strategia zakłada wykorzystanie dostępnych narzędzi planistycznych, instrumentów wsparcia oraz programów krajowych i regionalnych. Przemyślane i spójne działania pozwolą Gminie Świątajno lepiej odpowiadać na zmieniające się uwarunkowania, wzmacniać atrakcyjność inwestycyjną i osadniczą oraz budować zrównoważoną i odporną na wyzwania przyszłości społeczność.

Świątajno – naturalnie dobre miejsce do życia

II. Wnioski z diagnozy podstawowych uwarunkowań, potrzeb i potencjału gminy Świątajno

II.1. Wyniki z diagnozy społeczno-gospodarczej

Analiza danych statystycznych za lata 2018–2024 wskazuje, że rozwój Gminy Świątajno przebiegał w sposób umiarkowany, z wyraźnym zróżnicowaniem tempa w poszczególnych obszarach życia społeczno-gospodarczego. W wielu aspektach gmina zмага się z wyzwaniami typowymi dla obszarów wiejskich Polski północno-wschodniej, jednak dostrzegalne są również obszary postępu, które świadczą o wzroście potencjału lokalnej społeczności.

Kapitał społeczny i aktywność obywatelska

Wśród pozytywnych tendencji wyróżnia się stopniowy wzrost zaangażowania mieszkańców w sprawy publiczne. Obserwuje się większą aktywność organizacji pozarządowych, rozwój inicjatyw oddolnych oraz ożywienie życia społeczno-kulturalnego, szczególnie w sołectwach. Pomimo relatywnie niewielkiej liczby mieszkańców (3 942 osoby w 2024 roku), gmina wyróżnia się dobrze rozwiniętym poczuciem wspólnotowości oraz rosnącym zainteresowaniem partycypacją społeczną.

Rynek pracy i aktywność gospodarcza

Lokalny rynek pracy pozostaje stabilny, choć wskaźnik bezrobocia (na poziomie ok. 8–10%) wciąż przewyższa średnią wojewódzką i krajową. Pozytywnym zjawiskiem jest systematyczny wzrost liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych – w 2024 roku funkcjonowało ich ponad 160, co stanowi wzrost o blisko 30% w stosunku do 2015 roku. Choć dominują jednoosobowe działalności gospodarcze, widoczna jest dywersyfikacja branż – od usług budowlanych, przez rolnictwo specjalistyczne, po usługi turystyczne i rekreacyjne.

Wyzwania demograficzne

Największym wyzwaniem o charakterze strukturalnym pozostaje sytuacja demograficzna. Gmina Świątajno odnotowała ponad 19% spadek liczby ludności od 2002 roku, przy równoczesnym wzroście udziału osób w wieku poprodukcyjnym (obecnie blisko 26%). Liczba urodzeń spada systematycznie, a młode pokolenie często emigruje w poszukiwaniu lepszych warunków edukacyjnych i zawodowych. Utrwalające się trendy depopulacyjne wymagają skoordynowanej polityki osadniczej, prorodzinnej i edukacyjnej.

Potencjał środowiskowy i turystyczny

Silnym atutem Gminy Świątajno pozostaje jej środowisko naturalne – ponad 25% powierzchni stanowią lasy, a tereny objęte ochroną (obszary Natura 2000, użytki ekologiczne, pomniki przyrody) nadają gminie wysoką wartość krajobrazową. Naturalna

cisza, czystość środowiska i niska gęstość zaludnienia (ok. 18 osób/km²) sprzyjają rozwojowi form turystyki przyjaznych środowisku, takich jak agroturystyka, ekoturystyka czy wypoczynek rodzinny. Dalszy rozwój tej gałęzi powinien być wspierany inwestycjami w infrastrukturę rekreacyjną oraz promocją oferty lokalnej na poziomie regionalnym i krajowym.

Gospodarka lokalna i marginalizacja strukturalna

Z uwagi na niską chłonność rynku lokalnego i niewielką liczbę dużych pracodawców, rozwój gospodarki wymaga wsparcia zewnętrznego. Gmina uczestniczy w Obszarze Strategicznej Interwencji EGO (Stowarzyszenie „Kraina Bociana”) oraz znajduje się na liście obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją według Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030. Oznacza to zarówno wyzwania, jak i możliwości związane z dostępem do instrumentów wsparcia terytorialnego.

Rolnictwo i gospodarka żywnościowa

Rolnictwo nadal odgrywa istotną rolę w lokalnej strukturze gospodarczej. Gmina dysponuje znaczną powierzchnią gruntów rolnych, z których większość wykorzystywana jest w sposób tradycyjny i zgodny z zasadami ochrony środowiska. Kierunkiem dalszego rozwoju powinno być wspieranie gospodarstw ekologicznych, drobnej przetwórczości rolno-spożywczej oraz tworzenie marek produktów lokalnych. Dywersyfikacja źródeł dochodu na wsi – m.in. poprzez działalność agroturystyczną, przetwórstwo lokalne czy ekobiznesy – może skutecznie zwiększyć dochody mieszkańców i zahamować proces wyludniania.

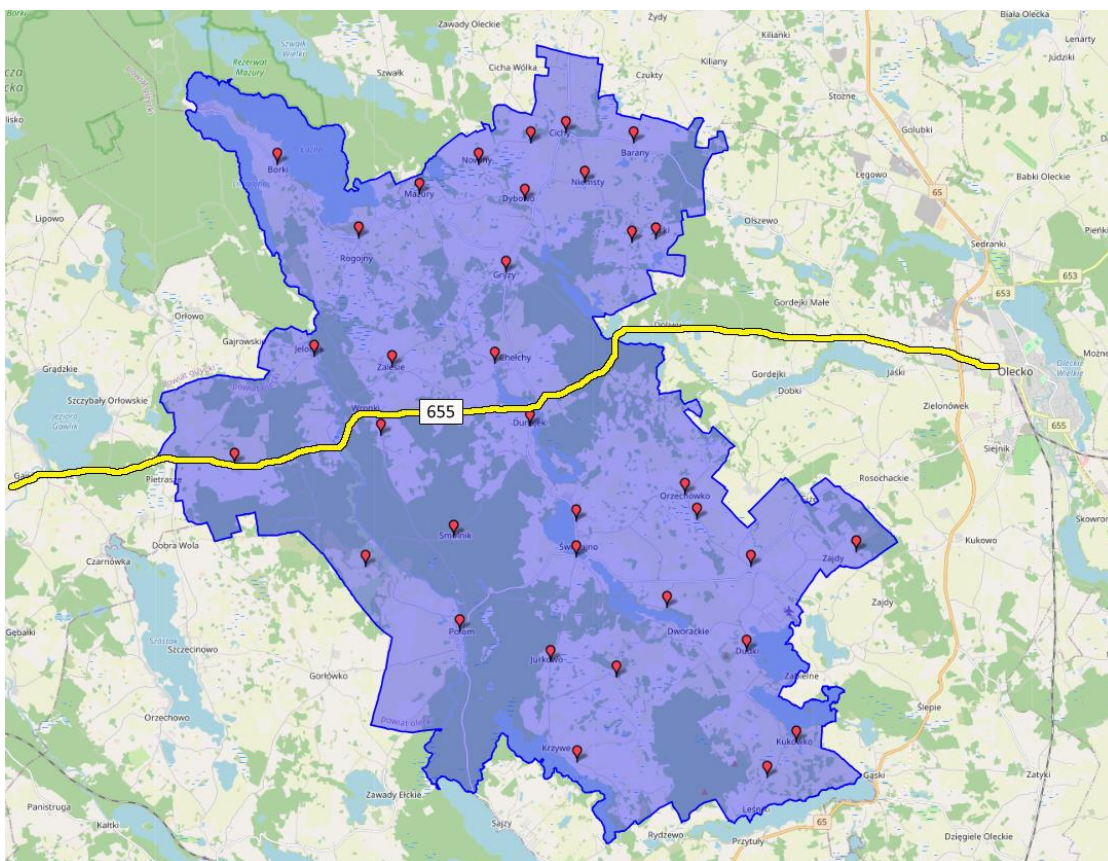
Wnioski strategiczne

Diagnoza społeczno-gospodarcza Gminy Świętajno jednoznacznie wskazuje na konieczność prowadzenia polityki rozwojowej opartej na zasadzie zrównoważonego rozwoju i integracji działań społecznych, gospodarczych, środowiskowych i terytorialnych. Niezbędne jest dalsze wzmacnianie potencjału kapitału ludzkiego i instytucjonalnego, poprawa jakości usług publicznych i społecznych, a także intensyfikacja działań prorodzinnych i edukacyjnych.

W kolejnych częściach dokumentu przedstawiono pogłębioną analizę czynników wpływających na rozwój Gminy, które stanowią fundament dla określenia priorytetów strategicznych i planowanych kierunków interwencji w latach 2025–2035.

II.1.a w zakresie uwarunkowań wynikających z położenia Gminy

Gmina Świętajno to jednostka wiejska położona w północno-wschodniej części województwa warmińsko-mazurskiego, w północnej części powiatu oleckiego. Z powierzchnią **214,91 km²** należy do największych obszarowo gmin w regionie. Pod względem administracyjnym obejmuje **24 sołectwa**, zlokalizowane w miejscowościach: Barany, Borki, Chelchy, Cichy, Dudki, Dunajek, Dworackie, Dybowo, Giże, Gryzy, Jelonek, Jurki, Kije, Krzywe, Kukówko, Mazury, Orzechówko, Pietrasze, Połom, Rogojny, Sulejki, Świętajno, Wronki i Zalesie.

Źródło: <https://www.polskawliczbach.pl/>

Najistotniejszym walorem Gminy jest jej wyjątkowe położenie przyrodniczo-krajobrazowe. Znajduje się ona na styku trzech mezoregionów: **Mazur Garbatych, Pojezierza Elckiego i Pojezierza Suwalskiego**, co przekłada się na zróżnicowaną rzeźbę terenu, bogatą szatę roślinną i malownicze pejzaże. Szczególne znaczenie mają **Wzgórza Szeskie**, z kulminacją **Szeskiej Góry (309 m n.p.m.)**, będącej jednym z najwyższych naturalnych wzniesień Mazur.

Okolo **25% powierzchni gminy** stanowią użytki leśne, a obecność licznych jezior, zalesionych wysp i bogactwo fauny i flory stwarzają korzystne warunki dla rozwoju **turystyki przyrodniczej i ekoturystyki**. Znaczna część obszaru gminy objęta jest

formami ochrony przyrody, m.in. w ramach **sieci Natura 2000** oraz **obszarów chronionego krajobrazu**, co wymaga zachowania ładu ekologicznego w planowaniu i realizacji działań rozwojowych.

Pod względem transportowym Gmina posiada stosunkowo dobre połączenia drogowe. Kluczowe znaczenie ma droga wojewódzka nr 655, przebiegająca przez gminę ze wschodu na zachód, łącząc Olecko z Giżykiem. Na wschodzie zapewnia dostęp do Olecka i drogi krajowej 65, Ełku oraz trasy Via Baltica (S61) – jednego z głównych międzynarodowych korytarzy transportowych, łączącego Warszawę z Kownem. Na zachodzie łączy się z drogą krajową nr 63 w kierunku Giżycka. Mimo peryferyjnego położenia względem głównych ośrodków miejskich, układ drogowy podnosi dostępność komunikacyjną i sprzyja rozwojowi gospodarczemu, inwestycyjnemu oraz turystycznemu Gminy.

Funkcję lokalnego centrum administracyjno-usługowego pełni wieś Świątajno, położona centralnie na terenie gminy. Znajdują się tu siedziby władz samorządowych, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Ośrodek Kultury i Biblioteka, szkoła podstawowa, przychodnia lekarska oraz podstawowe punkty handlowo-usługowe. Dzięki temu mieszkańcy mają zapewniony dostęp do najważniejszych usług z zakresu administracji, edukacji, zdrowia i kultury.

Bliskość środowiska naturalnego, rozwinięta infrastruktura usługowa w centrum oraz dobra dostępność transportowa tworzą solidną bazę dla zrównoważonego rozwoju Gminy Świątajno – zarówno w wymiarze społecznym i gospodarczym, jak i środowiskowym.

II.1.b. w zakresie procesów demograficznych

W ostatnich pięciu latach następuje niepokojąca depopulacja i starzenie się społeczeństwa. Liczba ludności gwałtownie spada od 3 906 mieszkańców w 2020 roku do 3 293 w 2024.

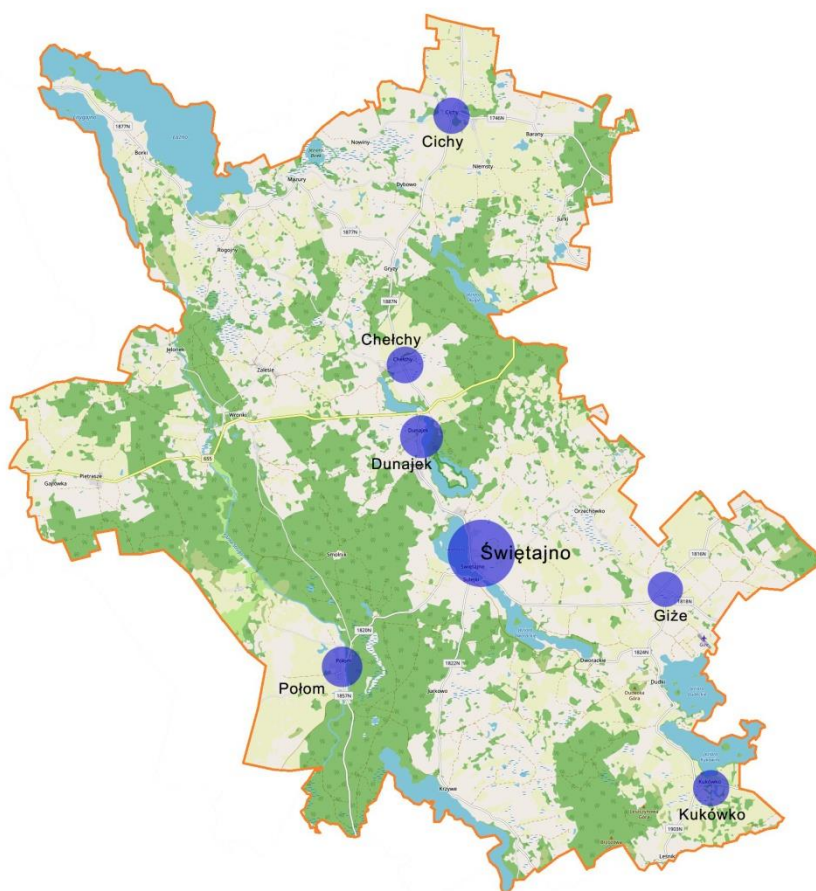

Średni wiek mieszkańców wynosi 41,3 lat i jest nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego oraz nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Gmina Świętajno ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -25. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -7,51 na 1000 mieszkańców gminy Świętajno i jest to wyraźnie niższy wskaźnik zarówno na tle regionu, jak i kraju (warmińsko-mazurskie: - 4,5 , Polska: -3,6).

Jednocześnie analiza struktury ludności pod względem ekonomicznych grup wieku pokazuje z roku na rok stopniowe starzenie się społeczeństwa gminy, 60,1% mieszkańców gminy Świętajno jest w wieku produkcyjnym, 18,5% w wieku przedprodukcyjnym, a 21,5% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym. (dane na 31.12.2024r.).

W 2024 roku największa liczba ludności zamieszkiwała wieś Świętajno – 726 osób, co stanowiło 22% ogółu mieszkańców Gminy. Do największych miejscowości pod względem liczby mieszkańców należą: Cichy – 244, Połom – 235, Dunajek – 219, Kukówko – 214, Giże – 200, Chelchy – 194.

Największe miejscowości w gminie Świętajno

II.1.c. w zakresie sytuacji gospodarczej i bezrobocia rejestrowego:

Wg GUS na 31.12.2023 r. w gminie Świętajno w roku 2023 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 309 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 238 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 28 nowych podmiotów, a 17 podmiotów zostało wyrejestrowanych. Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w gminie Świętajno najwięcej (9) jest stanowiących spółki handlowe z ograniczoną odpowiedzialnością. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (305) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników. 7,1% (22) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 33,3% (103) podmiotów, a 59,5% (184) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Świętajno najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są Budownictwo (34.9%) oraz Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (21.0%).

Struktura gospodarcza nie zmieniła się znacząco na przestrzeni ostatniego pięciolecia (niewielki wzrost udziału firm budowlanych). Taka struktura w zestawieniu z opisaną wcześniej wielkością przedsiębiorstw może świadczyć o tym, że większość firm działających na terenie gminy Świętajno to niewielkie przedsiębiorstwa, specjalizujące się w różnego rodzaju usługach, które należy wspierać i promować, szczególnie w kierunku profesjonalizacji, wzmacniania potencjału i większej innowacyjności. Jednocześnie dużym wyzwaniem pozostaje tworzenie warunków dla średnich (działają 2 przedsiębiorstwa) i dużych inwestorów (brak zarejestrowanych firm dużych).

Bezrobocie rejestrowane w gminie Świętajno wynosiło w 2024 roku 12,5% (12,5% wśród kobiet i 12,5% wśród mężczyzn) wyniosło w powiecie oleckim 13,1% i było wyższe niż w województwie warmińsko-mazurskim – 9% i w Polsce – 5,4%.

W 2023 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Świętajno wynosiło 6 079,37 PLN, co odpowiada 80.00% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce. Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Świętajno 277 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 11 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -266. 18,2% aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Świętajno pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 42,6% w przemyśle i budownictwie, a 9,0% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 1,8%

pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Na terenie Gminy Świątajno (GUS, PSR 2020) funkcjonowało 330 gospodarstw rolnych. Największy udział stanowiły gospodarstwa rolne o powierzchni powyżej 15 ha – 137 szt. (tj. 41,5 % wszystkich gospodarstw rolnych). Stosunkowo dużą ilość - 111 stanowią bardzo małe gospodarstwa o powierzchni poniżej 5 ha, co daje 33,6% wszystkich gospodarstw rolnych. Średnia wielkość powierzchni gospodarstwa rolnego wynosi około 36 ha.

II.1.d. w zakresie infrastruktury

Gmina Świątajno dysponuje szeregiem nieruchomości o charakterze użyteczności publicznej, zarówno zabudowanych, jak i niezabudowanych. W skład zasobów gminnych wchodzi m.in.:

- budynki szkół,
- obiekty Ochotniczych Straży Pożarnych,
- Gminny Ośrodek Kultury,
- siedziba Urzędu Gminy wraz z kotłownią,
- świetlice wiejskie,
- zabudowania wykorzystywane jako zaplecze dla autobusów szkolnych i innego sprzętu transportowego,
- boiska szkolne i sołeckie, w tym kompleks sportowy Orlik w Świątajnie,
- plaże wiejskie.

Bieżące prace konserwacyjne i eksploatacyjne przy tych obiektach realizowane są przez ich użytkowników oraz sołectwa, w ścisłej współpracy z Urzędem Gminy.

Zasoby lokalowe

Gmina posiada 21 lokali mieszkalnych, w tym:

- 4 lokale w budynkach wspólnot mieszkaniowych,
- 5 lokali socjalnych,
- 12 lokali komunalnych.

Ponadto wynajmowane są lokale użytkowe przeznaczone na cele społeczne, m.in.:

- gabinet stomatologiczny,
- posterunek policji,
- centrum medyczne „Olmedica”,
- baza techniczna Gminy.

Zaopatrzenie w wodę

System wodociągowy w Gminie Świątajno oparty jest na trzech trzech stacjach uzdatniania wody (SUW):

SUW Świętajno – zaopatruje miejscowości: Sulejki, Jurkowo, część Świętajna, Rogowszczyzna, Giże, Orzechówko, Dudki, Krzywe, Dworackie.

SUW Niemsty – obsługuje: Niemsty, Cichy, Barany, Jurki, Dybowo, Mazury, Rogojny, Borki, Gryzy, Chelchy, Nowiny, Wronki, Zalesie, Jelonek, Pietrasze.

SUW Spółdzielnia Mieszkaniowa "Mazury" - obsługuje część Świętajna i Dunajek.

Miejscowość Kukówko i Leśniki jest zaopatrywana w wodę dostarczaną przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Olecku.

Łączna długość sieci wodociągowej wynosi 122,5 km (bez przyłączy), a w 2024 roku pobrano 128 348 m³ wody.

Gospodarka ściekowa

Na terenie Gminy funkcjonuje mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków zlokalizowana w Świętajnie, o przepustowości dobowej wynoszącej 400 m³.

Na koniec 2024 roku w gminie zidentyfikowano:

- 392 zbiorniki bezodpływowe,
- 212 przydomowych oczyszczalni ścieków.

Gmina nie ma dostępu do sieci gazowej.

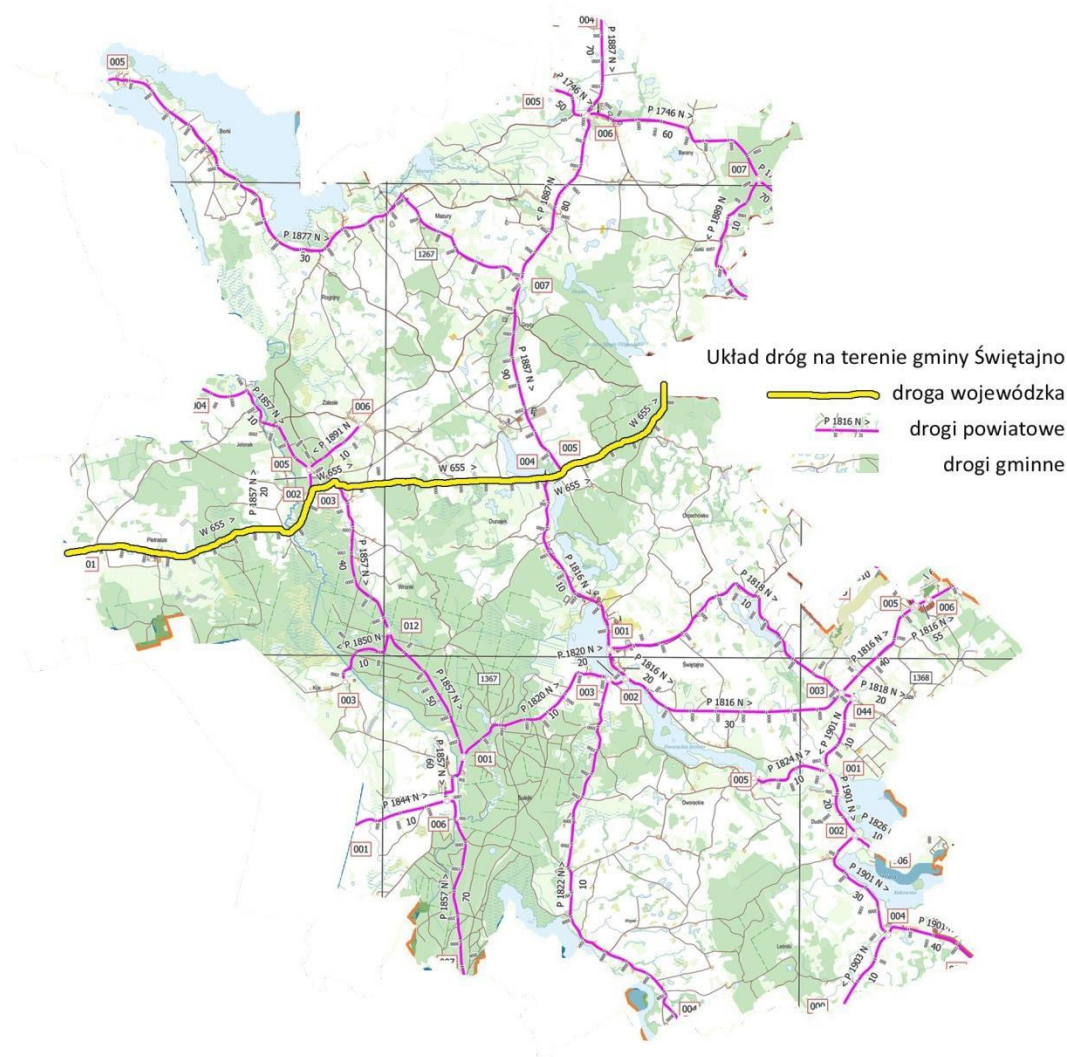
Infrastruktura drogowa

Gmina Świętajno zarządza głównie drogami o nawierzchni gruntowej i żwirowej. Stan techniczny dróg gminnych oceniany jest jako niezadowolający, co wynika z ograniczonych środków finansowych przeznaczanych na ich bieżące utrzymanie, modernizację oraz przebudowę. Potrzeby w tym zakresie pozostają istotnym wyzwaniem dla władz samorządowych. Gmina administruje w sumie 23 drogami.

Ponadto gmina partycypuje w kosztach przebudowy i remontów dróg powiatowych pomimo, że należą do zadań własnych Starostwa Powiatowego w Olecku.

Przez gminę przebiegają:

- droga wojewódzka: nr 655, która stanowi połączenie z gminami sąsiednimi oraz najbliższymi miastami Oleckiem i Giżyckiem;
- 17 dróg powiatowych.

(Źródło: <https://www.pzd.olecko.pl/>)

Układ i gęstość dróg na obszarze gminy zabezpieczają obsługę komunikacyjną w sposób wystarczający.

II.1.e. w zakresie ochrony zdrowia i polityki społecznej:

W gminie Świątajno funkcjonuje 1 przychodnia, która prowadzi działalność na podstawie umów zawartych z Narodowym Funduszem Zdrowia.

W 2024 r. świadczenia w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej były wykonywane przez „Olmedicę” w Olecku Sp. z o.o. przychodnia w Świątajnie, ponadto w Gminie funkcjonuje Gabinet Stomatologiczny. Całodobową opiekę zdrowotną (w tym w dni świąteczne i w godzinach nocnych) realizuje Centrum Medyczne Oleica w Olecku, odległe od Świątajna o około 17 kilometrów.

Najczęstszymi przyczynami zgonów są choroby układu krążenia i spowodowane nowotworami. Średnia gminna przewyższa średnią wojewódzką i krajową.

Gmina Świętajno znajduje się (podobnie jak wiele innych gmin wiejskich na terenie północno-wschodniej Polski) na liście gmin zagrożonych trwałą marginalizacją na lata 2021-2027, która jest opracowywana i aktualizowana w ramach programów rozwoju regionalnego, takich jak Fundusz Europejski dla Rozwoju Regionalnego (FEeR).

Według raportu „Analiza problemów społecznych województwa warmińsko-mazurskiego w ujęciu pomocy społecznej za rok 2023”, na koniec 2023 roku w gminie Świętajno z pomocy społecznej korzystało 311 osób i 193 rodzin (469 osób). Świadczenia pomocy społecznej otrzymywało 14,12% mieszkańców gminy, podczas gdy w powiecie oleckim odsetek ten wynosił 9,07%, a w całym województwie warmińsko-mazurskim – 6,23%.

W gminie Świętajno najczęstszymi powodami korzystania z pomocy społecznej są: bezrobocie, niepełnosprawność oraz bezradność społeczna. W związku z tym, jednym z kluczowych kierunków rozwoju polityki społecznej powinno być wsparcie grup zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym, ze szczególnym uwzględnieniem problemów osób starszych, samotnych oraz borykających się z trudnościami zdrowotnymi.

W 2023 roku w gminie Świętajno stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) 67 przestępstw. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 19,93 przestępstw. Jest to wartość wyższa od wartości dla województwa warmińsko-mazurskiego (18,64) oraz mniejsza od średniej dla całej Polski (21,01). Dominowały przestępstwa o charakterze kryminalnym i przeciwko mieniu. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w gminie Świętajno wynosi 89% i jest znacznie wyższy od wskaźnika wykrywalności dla województwa warmińsko-mazurskiego oraz znacznie większy od wskaźnika dla całej Polski.

II.1.f. w zakresie zagadnień związanych ze środowiskiem naturalnym

Gmina Świętajno to obszar o wyjątkowo wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych, które kształtują zarówno tożsamość lokalną, jak i potencjał rozwojowy. Naturalne uwarunkowania gminy odgrywają ważną rolę w kształtowaniu polityki przestrzennej, turystyki, edukacji oraz gospodarki wodnej i leśnej. Diagnoza wykazała, że gmina dysponuje licznymi chronionymi obszarami i cennymi siedliskami, których ochrona stanowi jedno z najważniejszych wyzwań strategicznych w kontekście zmian klimatycznych oraz wzrostu presji inwestycyjnej.

1. Chronione obszary i siedliska przyrodnicze

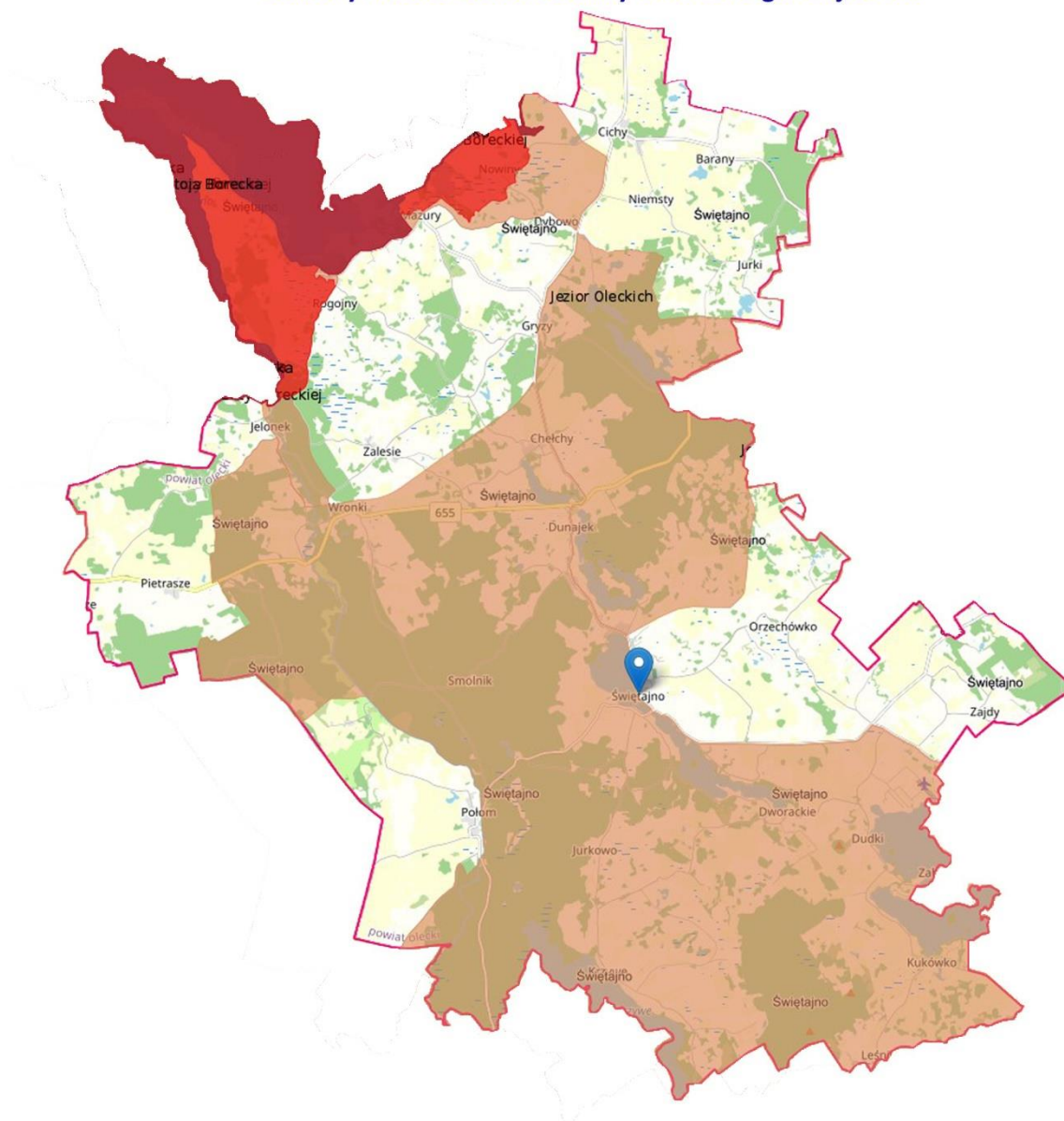
a) Obszary Natura 2000:

- Ostoja Borecka (PLH280030) – torfowiska, bagienne olsy, żubr, wilk.
- OSO Puszcza Borecka (PLB280003) – bocian czarny, orlik krzykliwy, dzięcioł białogrzioty.

b) Obszary chronionego krajobrazu:

- Pojezierze Elckie (9 257 ha)
- Puszcza Borecka (2 302 ha)
- Jeziora Oleckie (2 177 ha)

Obszary Natura 2000 i Obszary Chronionego Krajobrazu

2. Rezerваты, użytki ekologiczne i pomniki przyrody

- Rezerwat przyrody „Mazury” – torfowisko wysokie, rzadkie mchy.
- Jezioro Birek – użytek ekologiczny, 40 ha.
- Wyspa Dunajek – 25 ha, łęgowniska ptaków.
- Torfowisko „Połom” – 0,8 ha.
- Pomniki przyrody – drzewa, aleje, głazy (min. 12 obiektów).

3. Sieć hydrograficzna i warunki wodne

Na terenie gminy Świątajno nie udokumentowano występowania Głównego Zbiornika Wód Podziemnych, co oznacza brak strategicznych rezerw wód podziemnych o znaczeniu krajowym.

Jednocześnie gmina wyróżnia się dobrze rozwiniętą siecią hydrograficzną, obejmującą zarówno liczne jeziora, jak i ciekі powierzchniowe. Sieć rzeczna łączy lokalne systemy jeziorne w jeden układ hydrologiczny. W części wschodniej gminy dominują ciekі Połomka i Romoła, natomiast w części zachodniej głównym ciekіem jest Łażna Struga. Wszystkie te systemy łączą się w południowo-zachodniej części gminy, tworząc zintegrowany układ odpływu wód powierzchniowych.

Największym zbiornikiem wodnym w gminie jest jezioro Łażno o powierzchni 9,8 km². Inne istotne jeziora to m.in. Litygajno, Chełchy, Muliste, Świątajno, Dworackie, Krzywe, Dudeckie oraz Kukowino. Położenie gminy w obrębie mezoregionu Pojezierza Ełckiego sprzyja obecności licznych naturalnych zbiorników wodnych i walorom przyrodniczo-krajobrazowym.

Zgodnie z mapami zagrożenia powodziowego opublikowanymi w 2020 r. na terenie gminy Świątajno występują obszary szczególnego zagrożenia powodziowego od rzeki Ełk. Zasięg tych obszarów jest wskazany na warstwach przestrzennych dostępnych na stronie Hydroportal (https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmap=gpMZP).

W ramach obowiązującego „Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły” (2023) w granicach gminy Świątajno nie przewidziano do realizacji żadnych działań technicznych, natomiast przewidziano szereg działań nietechnicznych np. „Analiza skuteczności systemu zarządzania ryzykiem i rekomendacja zmian”, „Wdrożenie systemu monitorowania i gromadzenia informacji o podtopieniach i ich skutkach na obszarach zurbanizowanych i użytków rolnych”, „Analiza możliwości zwiększenia retencji na terenach leśnych, rolniczych i zurbanizowanych”.

Występuje ryzyko lokalnych podtopień, szczególnie w wyniku intensywnych opadów deszczu i niewydolności istniejących systemów odwodnieniowych.

4. Susza

Na terenie gminy Świętajno, zgodnie z „Planem przeciwdziałania skutkom suszy”, aktualne (lipiec 2025) łączne zagrożenie wystąpienia suszy oceniane jest jako umiarkowane i silne. Wskazuje to na istotne ryzyko niedoborów wody, zwłaszcza w okresach o ograniczonych opadach oraz przy wzmożonym zapotrzebowaniu na wodę, m.in. w rolnictwie. Ze względu na uwarunkowania hydrologiczne oraz stosunkowo niską retencję naturalną, gmina wymaga działań zmierzających do ograniczenia skutków suszy – w szczególności zwiększania retencji wód, renaturyzacji cieków oraz poprawy lokalnego systemu odwodnienia i monitoringu.

5. Fauna i flora

- Fauna: wilk, żubr, bóbr, wydra, jenot, dzik, lis.
- Ptaki: bocian czarny, puchacz, żuraw, orlik krzykliwy, derkacz.
- Flora: storczyki, widłaki, rosiczka, bagno zwyczajne, welniana.

6. Rekomendacje strategiczne

Na podstawie diagnozy środowiskowej gminy Świętajno określono główne kierunki działań niezbędne do skutecznej ochrony środowiska, przeciwdziałania zagrożeniom klimatycznym i wspierania zrównoważonego rozwoju. Kluczowe znaczenie ma odpowiedzialne zarządzanie przestrzenią oraz kontrola inwestycji, szczególnie w pobliżu obszarów cennych przyrodniczo, takich jak Natura 2000, torfowiska czy jeziora. Wprowadzenie lokalnych regulacji – m.in. stref buforowych czy ograniczeń zabudowy sezonowej – pozwoli chronić te wrażliwe tereny.

Istotnym zadaniem jest ochrona zasobów wodnych i rozwój retencji. Wobec rosnącego ryzyka suszy wodę należy traktować jako zasób strategiczny, co wymaga m.in. tworzenia i odtwarzania oczek wodnych oraz systemów gospodarowania wodami opadowymi. Równocześnie konieczny jest monitoring jakości jezior oraz rozbudowa sieci kanalizacyjnej w obszarach o dużym natężeniu turystyki.

Ważna pozostaje troska o lokalną przyrodę – zwiększenie liczby użytków ekologicznych i pomników przyrody, ochrona korytarzy ekologicznych oraz działania na rzecz zagrożonych gatunków, takich jak bocian czarny, żubr czy żuraw.

Duże znaczenie ma również edukacja ekologiczna i aktywizacja społeczna. Potrzebne są lokalne programy edukacyjne, wsparcie inicjatyw oddolnych oraz

rozwój systemu informacji o środowisku – np. poprzez tablice edukacyjne i interaktywne mapy terenowe.

Gmina powinna rozwijać ekoturystykę w formach przyjaznych przyrodzie, takich jak turystyka rowerowa, wodna i edukacyjna. Konieczne jest określenie standardów dla infrastruktury turystycznej w pobliżu jezior i lasów oraz tworzenie ścieżek edukacyjnych, punktów widokowych i miejsc do obserwacji ptaków.

Reagowanie na zagrożenia środowiskowe obejmuje natomiast m.in. kontrolę lokalizacji odnawialnych źródeł energii, aby nie kolidowały z obszarami przyrodniczo cennymi, a także zwiększenie bezpieczeństwa pożarowego lasów poprzez rozwój systemów wczesnego ostrzegania, ścieżek ewakuacyjnych i działań edukacyjnych. Wszystkie te działania wspierają długofalową ochronę środowiska oraz harmonijny rozwój gminy.

7. Gospodarka odpadami komunalnymi

W Gminie Świętajno odpady komunalne są kierowane do Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych w Siedliskach koło Elku. Gmina jest jednym z założycieli Związku Międzygminnego „Gospodarka Komunalna” z siedzibą w Elku, który zrzesza 12 gmin i wspólnie zarządza systemem gospodarki odpadami.

Źródło: Fb/Eko-Mazury

Na obszarze gminy obowiązuje system selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, podzielony na pięć frakcji: papier, szkło, metale i tworzywa sztuczne, odpady biodegradowalne oraz odpady zmieszane (tzw. resztkowe).

Dodatkowo odpady wielkogabarytowe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny odbierane są w ramach tzw. „wystawek” dwa razy w roku.

Mieszkańcy gminy są również zobowiązani do zbierania popiołu z palenisk domowych, który musi być składowany w specjalnych, ognioodpornych pojemnikach. Ponadto, dla mieszkańców, którzy potrzebują pozbyć się odpadów problemowych (niebezpiecznych, wielkogabarytowych, budowlanych, rozbiórkowych i innych), utworzono Punkt Dobrowolnego Gromadzenia Odpadów w Olecku.

System ten ma na celu minimalizowanie negatywnego wpływu odpadów na środowisko, promowanie selektywnej zbiórki oraz wspieranie mieszkańców w odpowiedzialnym zarządzaniu odpadami.

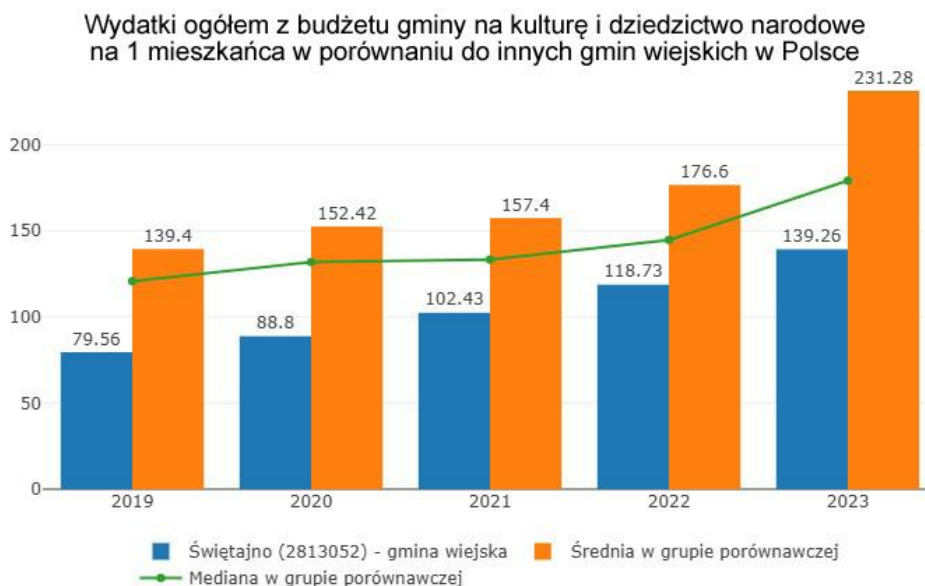
II.1.g w zakresie kapitału społecznego

Kapitał społeczny i działalność kulturalna w Gminie Świętajno

Gmina Świętajno charakteryzuje się stosunkowo dobrze rozwiniętą siecią organizacji społecznych i instytucji kultury, które odgrywają ważną rolę w budowaniu kapitału społecznego. Mieszkańcy angażują się w działalność licznych stowarzyszeń, takich jak „Nasze Świętajno”, „OD SIEBIE” czy lokalne Koła Gospodyń Wiejskich, a także w działania Ochotniczych Straży Pożarnych. Taka aktywność społeczna świadczy o potencjale do integracji i współpracy, co jest niewątpliwym atutem gminy.

Jednakże działalność kulturalna prowadzona przede wszystkim przez Gminny Ośrodek Kultury (GOK) oraz Gminną Bibliotekę Publiczną napotyka na liczne ograniczenia infrastrukturalne i organizacyjne. GOK, choć aktywnie organizuje cykliczne imprezy, takie jak Dożynki czy festyny letnie, dysponuje niewielkimi zasobami lokalowymi oraz budżetowymi, co ogranicza skalę i różnorodność realizowanych działań. Brak nowoczesnej sali widowiskowej czy dobrze wyposażonych przestrzeni do warsztatów i prób artystycznych utrudnia rozwój lokalnych talentów i realizację bardziej ambitnych projektów kulturalnych.

Budżet przeznaczany na działalność kulturalną jest dużo niższy niż w porównywalnych gminach wiejskich w Polsce i ma duży wpływ na rozwój kultury w gminie.

Źródło: <https://monitorrozwoju.pl/>

Ponadto oferta kulturalna często koncentruje się na tradycyjnych formach rozrywki i nie zawsze odpowiada na potrzeby młodszych mieszkańców, którzy coraz częściej poszukują wydarzeń i inicjatyw o charakterze nowoczesnym, multimedialnym czy interdyscyplinarnym. Słaba promocja wydarzeń kulturalnych i niedostateczne wykorzystanie narzędzi cyfrowych ograniczają zasięg i zaangażowanie społeczności, szczególnie osób młodych i spoza centrum gminy. W obszarze kapitału społecznego warto również zwrócić uwagę na potencjał edukacyjny projektów takich jak Lokalny Ośrodek Wiedzy i Edukacji (LOWE), który wspiera rozwój kompetencji dorosłych mieszkańców. Inicjatywy te są istotnym elementem wzmacniającym więzi społeczne i aktywność obywatelską, choć ich dotarcie do wszystkich grup społecznych wymaga dalszego wsparcia i promocji. Podsumowując, choć w Gminie Świętajno istnieją dobre podstawy do rozwoju kapitału społecznego i kultury, to efektywność działań ogranicza niedostateczna infrastruktura, ograniczone finansowanie oraz brak nowoczesnej oferty kulturalnej odpowiadającej na zmieniające się potrzeby mieszkańców. Niezbędne są strategiczne inwestycje w rozwój infrastruktury kulturalnej, modernizację oferty programowej oraz skuteczniejsze wykorzystanie narzędzi promocji i nowych technologii, aby kultura mogła pełnić funkcję integrującą społeczność i sprzyjać aktywności obywatelskiej w sposób trwały i nowoczesny.

Organizacje pozarządowe

Pod względem działalności fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych gmina Świętajno nie wyróżnia się znacznie na tle jednostek porównawczych, w rejestrze KRS zarejestrowanych jest 13 organizacji, w tym 3 Ochotnicze Straże Pożarne (Świętajno, Ciche, Mazury), a w krajowym rejestrze 7 Kół Gospodyń Wiejskich.

W 2024 roku gmina przeznaczyła 27 000 zł na realizację zadań publicznych we współpracy z organizacjami pozarządowymi. W ramach dwóch ogłoszonych konkursów rozdysponowano 27 000 zł, podpisując 4 umowy na realizację działań zgodnych z zapisami **Rocznego Programu Współpracy Gminy z Organizacjami Pozarządowymi**. Program określa cele współpracy, priorytetowe obszary wsparcia oraz zasady finansowania inicjatyw mających na celu rozwój społeczności lokalnej. Liczba organizacji i stowarzyszeń w gminie ma także odzwierciedlenie we współpracy samorządu z tymi podmiotami, co przejawia się w przekazywaniu środków na realizację zadań zleconych.

Środki zostały przeznaczone na następujące obszary działalności:

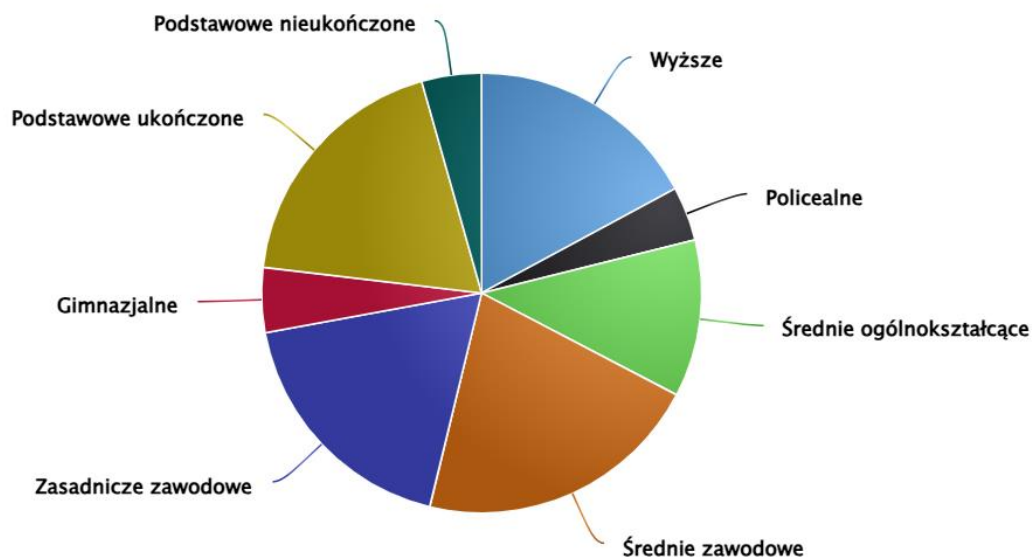
- Wspieranie działalności organizacji pozarządowych
- Działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym
- Kultura, sztuka i ochrona dóbr kultury.

Poziom wykształcenia

Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 roku 17,1% ludności posiada wykształcenie wyższe, 4,0% wykształcenie policealne, 11,6% średnie ogólnokształcące, a 21,1% średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymuje się 18,3% mieszkańców gminy Świętajno, gimnazjalnym 4,8%, natomiast 18,7% podstawowym ukończonym. 4,4% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej. W porównaniu do całego województwa warmińsko-mazurskiego mieszkańcy gminy Świętajno mają nieznacznie niższy poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w gminie Świętajno największy odsetek ma wykształcenie wyższe (21,3%) oraz średnie zawodowe (19,7%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (24,4%) oraz średnie zawodowe (22,8%).

Poziom wykształcenia – Gmina Świątajno

(Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2021)

Na terenie gminy Świątajno funkcjonują następujące placówki oświatowe:

- Publiczny Punkt Przedszkolny w Świątajnie,
- Szkoła Podstawowa im. Ignacego Krasickiego w Świątajnie,
- Szkoła Podstawowa Fundacji „Elementarz” w Mazurach

Kapitał społeczny Gminy Świątajno opiera się przede wszystkim na aktywności społeczności lokalnych, organizacji pozarządowych, sołectw oraz instytucji edukacyjnych i kulturalnych. W gminie działa kilkanaście stowarzyszeń, kół gospodyń wiejskich oraz grup nieformalnych, które odgrywają istotną rolę w integracji mieszkańców i organizacji lokalnych wydarzeń.

Funkcjonująca infrastruktura społeczna – świetlice wiejskie, szkoły, obiekty sportowe i kulturalne – tworzy podstawy do rozwoju kapitału społecznego. Jednak w wielu przypadkach wymaga ona modernizacji, lepszego wyposażenia oraz aktywniejszego zagospodarowania, zwłaszcza w mniejszych miejscowościach.

Działalność kulturalna koncentruje się głównie wokół Gminnego Ośrodka Kultury oraz Gminnej Biblioteki Publicznej w Świątajnie. Obie instytucje pełnią kluczową rolę w animacji życia społecznego, edukacji artystycznej i promocji lokalnej tożsamości. Pomimo dużego zaangażowania, ograniczenia finansowe (zaledwie 1,22% budżetu gminy na kulturę w 2024 r.) oraz niedostateczna infrastruktura ograniczają ich możliwości działania i wpływ na rozwój kultury.

Oprócz działań instytucjonalnych istotną rolę odgrywają oddolne inicjatywy mieszkańców – festyny, dożynki, wydarzenia parafialne czy akcje ekologiczne. Jednak brak spójnej strategii kulturalnej i koordynacji działań skutkuje rozproszeniem aktywności oraz niewykorzystaniem pełnego potencjału społecznego gminy.

Rozwój kapitału społecznego i kultury powinien być priorytetem lokalnej polityki – jako narzędzie integracji, budowania zaufania, przeciwdziałania depopulacji i wzmocnienia tożsamości lokalnej. Potrzebne są zarówno inwestycje infrastrukturalne, jak i działania miękkie, wspierające edukację obywatelską, wolontariat oraz współpracę sektora publicznego z organizacjami społecznymi.

II.1.h. w zakresie finansów publicznych

W 2024 roku budżet gminy Świątajno osiągnął poziom ponad 36,5 mln zł, co w przeliczeniu na jednego mieszkańca daje 11 084 zł. Struktura wydatków gminy pokazuje typowe proporcje dla gmin wiejskich w Polsce, z dominującym udziałem nakładów na edukację.

Największą część budżetu – 24%, czyli 8,66 mln zł – przeznaczono na oświatę i wychowanie (Dział 801).

Kolejne największe pozycje po stronie wydatków to:

- rolnictwo i łowiectwo – 7,68 mln zł,
- pomoc społeczna – 3,78 mln zł,
- administracja publiczna – 3,73 mln zł,
- transport i łączność – 2,24 mln zł.

Warto zwrócić uwagę na wysoki udział wydatków inwestycyjnych, które wyniosły ponad 12 mln zł, co stanowi aż 33,1% całego budżetu. Jest to bardzo dobry wynik, znacznie przewyższający średnią dla gmin wiejskich, i świadczy o silnej orientacji gminy na rozwój i modernizację infrastruktury.

Dochody gminy w 2024 roku zamknęły się kwotą 35,4 mln zł, co daje 10 750 zł na mieszkańca. Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że aż 31% dochodów – 11,09 mln zł – stanowiły środki zewnętrzne pozyskane na realizację inwestycji strategicznych.

We wszystkich głównych działach dochodowych odnotowano wzrost w porównaniu z rokiem poprzednim, co potwierdza pozytywny trend finansowy i rosnącą skuteczność gminy w pozyskiwaniu środków oraz zarządzaniu budżetem.

II.2 Wnioski z sondażu społecznego wśród mieszkańców

W trakcie prac nad opracowaniem Strategii Rozwoju Gminy Świątajno, przeprowadzone zostały konsultacje społeczne z mieszkańcami Gminy za pośrednictwem ankiety oraz bezpośrednich spotkań z mieszkańcami.

Celem badania było zbadanie poziomu zadowolenia mieszkańców Gminy Świątajno z usług świadczonych przez Gminę, a także określenie najważniejszych problemów i atutów Gminy Świątajno.

Udział w badaniu ankietowym wzięło 77 mieszkańców Gminy Świątajno. W związku z tym, przedstawione poniżej odpowiedzi stanowią jedynie materiał poglądowy i nie należy ich interpretować jako opinii całego społeczeństwa Gminy Świątajno.

Mieszkańcy zostali zapytani o ocenę warunków życia, działalność administracji i instytucji publicznych oraz możliwości rozwoju gminy. Udzielono odpowiedzi w kilku obszarach.

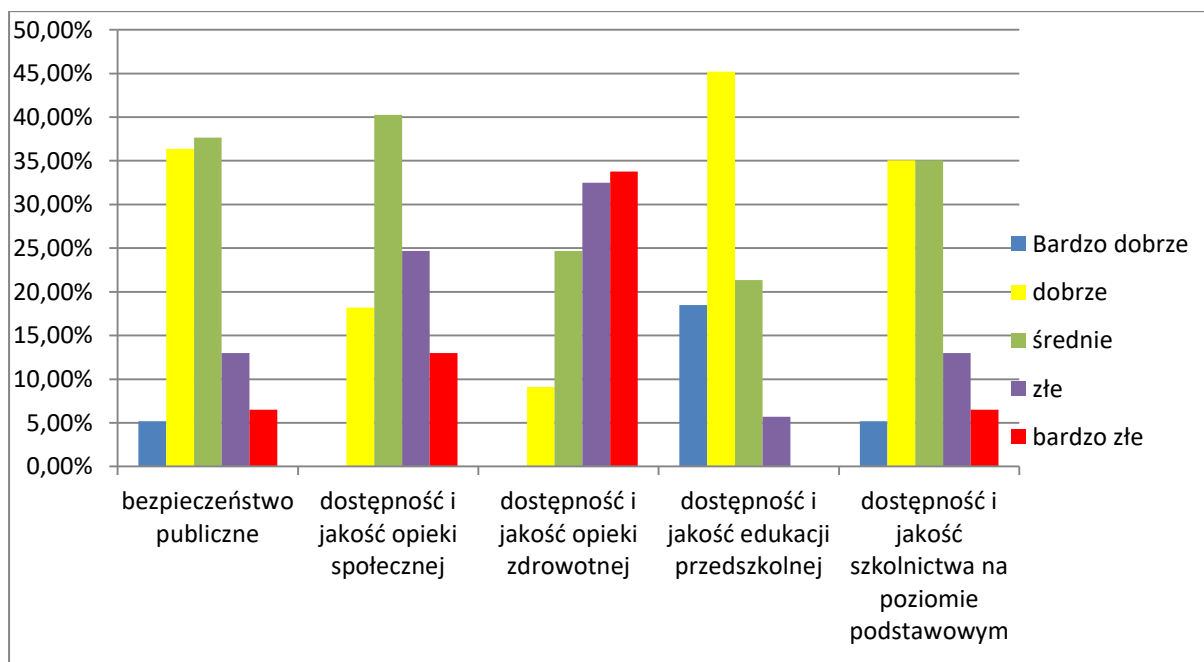
Obszar społeczny

W sferze społecznej wysoko oceniono:

- dostępność i jakość szkolnictwa na poziomie podstawowym i edukacji przedszkolnej,
- poziom bezpieczeństwa publicznego,
- dostępność i jakość opieki społecznej,

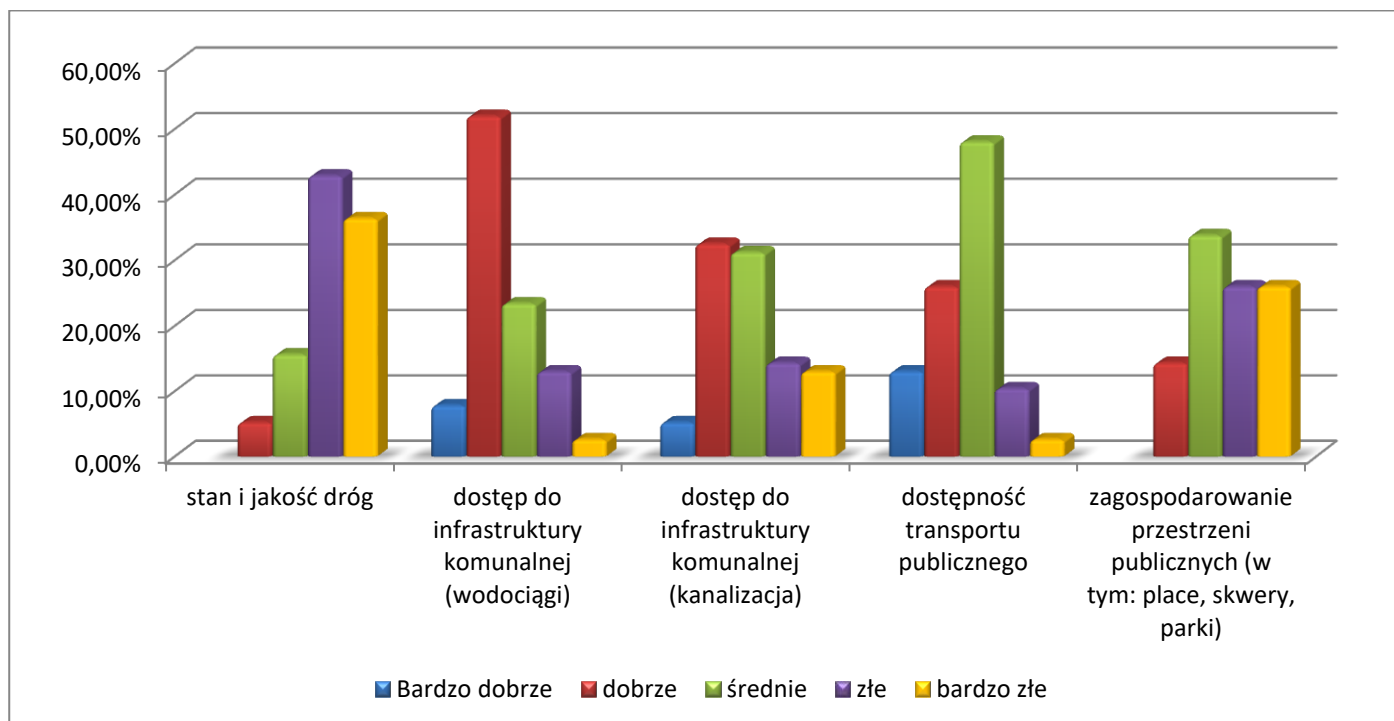
Mieszkańcy wysoko oceniają dostęp do usług społecznych, dostępność do edukacji, a także poziom bezpieczeństwa publicznego.

Bardzo nisko oceniana jest dostępność i jakość opieki zdrowotnej, potwierdzają to także wypowiedzi uczestników spotkań diagnostycznych.

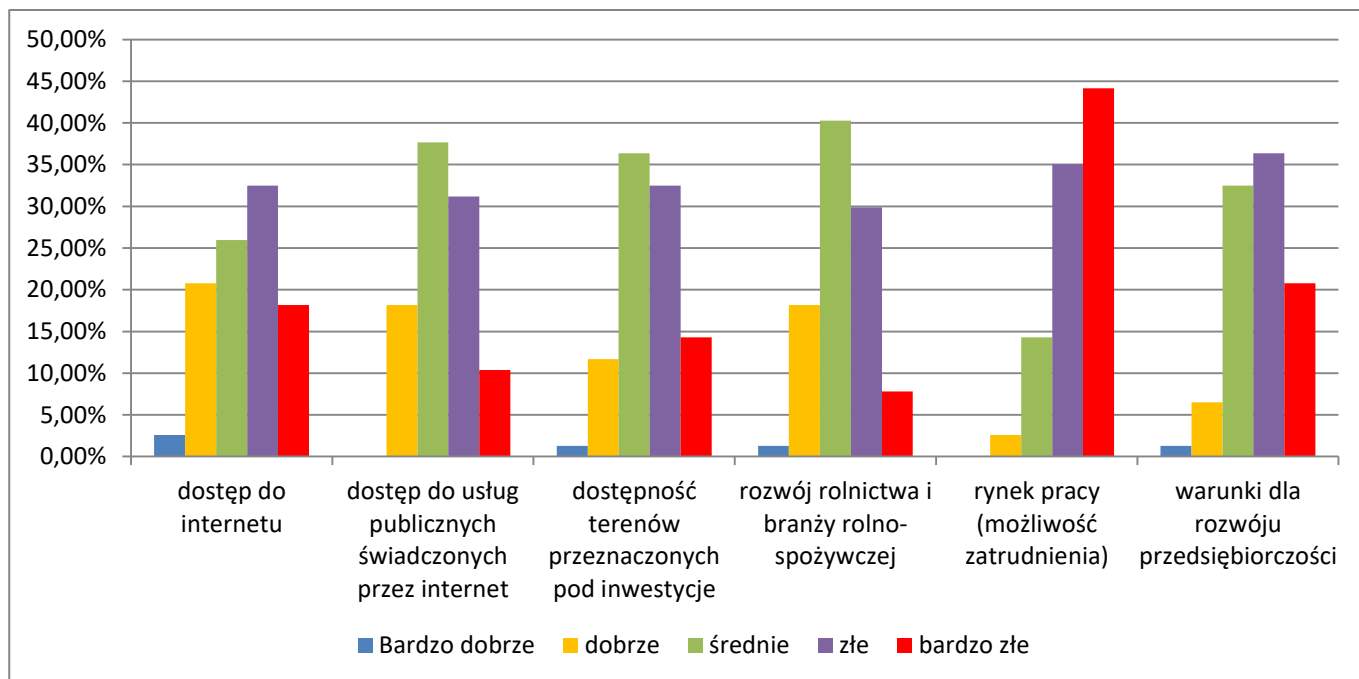
Obszar infrastruktury

Najgorzej oceniono stan i jakość dróg oraz zagospodarowanie przestrzeni publicznej, pozostała infrastruktura komunalna oceniana jest dość wysoko lub średnio, a najlepiej dostęp do wodociągów.

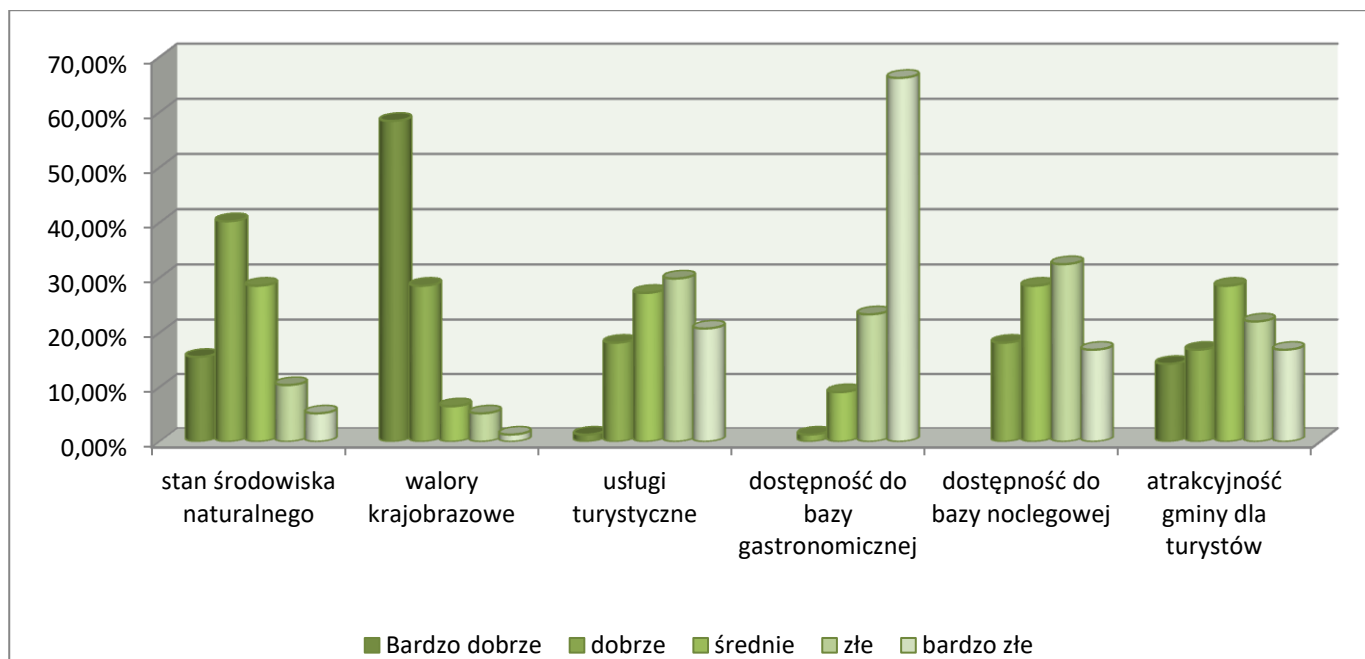
Obszar przedsiębiorczość, rynek pracy, inwestycje

Dość wysoko oceniono dostęp do internetu i usług świadczonych przez internet, chociaż w trakcie spotkań mieszkańcy podkreślali konieczność rozwijania infrastruktury związanej z internetem o dużej przepustowości, który zapewnia stabilne i niezawodne połączenie. Najgorzej oceniany rynek pracy i możliwość zatrudnienia, co potwierdzają dane statystyczne dotyczące poziomu bezrobocia na terenie powiatu oleckiego. (Na koniec grudnia 2024 roku wskaźnik natężenia bezrobocia w powiecie oleckim wynosił 12,5% i był wyższy o 7,4% od wskaźnika krajowego (5,1%) oraz o 4,2% od wskaźnika wojewódzkiego (8,3%) – za: <https://olecko.praca.gov.pl/>).

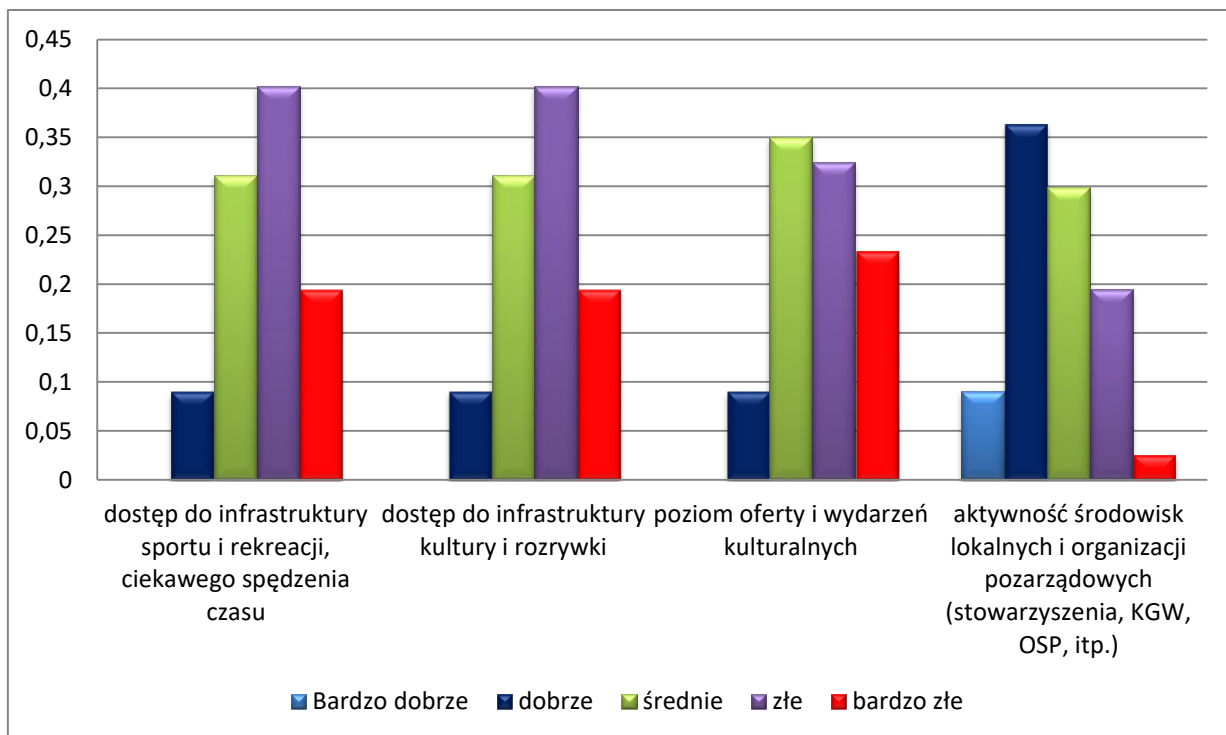
Obszar walorów krajobrazowych i turystyki

Bardzo wysoko oceniono stan środowiska naturalnego i walory krajobrazowe gminy, a także jej atrakcyjność dla turystów, znacznie gorzej oceniono dostępność bazy noclegowej i gastronomicznej (a w zasadzie całkowity jej brak), temat był także sygnalizowany podczas spotkań z mieszkańcami.

Obszar aktywność społeczna, kultura, sport

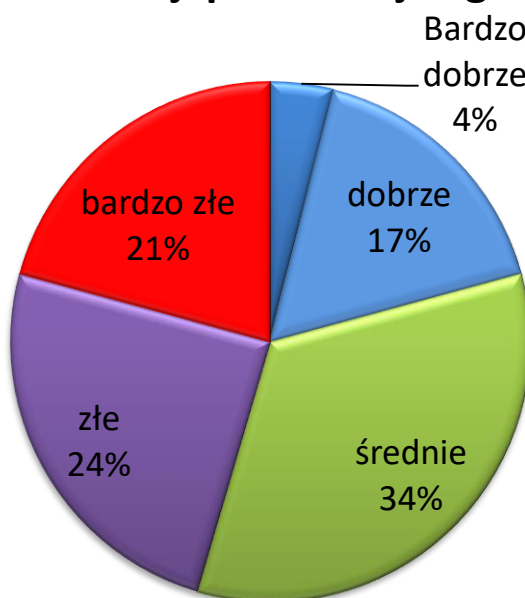
Wysoko została oceniona aktywność społeczna mieszkańców gminy (w tym organizacji pozarządowych), znacznie gorzej oceniany jest dostęp do infrastruktury kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej, 56% respondentów negatywnie ocenia poziom oferty i wydarzeń kulturalnych.

Administracja publiczna

Jakość rządzenia i funkcjonowanie administracji publicznej nie jest oceniane przez mieszkańców jednoznacznie. 21% ocenia dobrze i bardzo dobrze, 34% jako średnie, a 45% jako złe i bardzo złe. Jakie są przyczyny złej oceny w tym zakresie nie było przedmiotem badań, ale być może należałoby przeprowadzić tego typu badania, aby poprawić jakość rządzenia i wizerunek samorządowej administracji gminy.

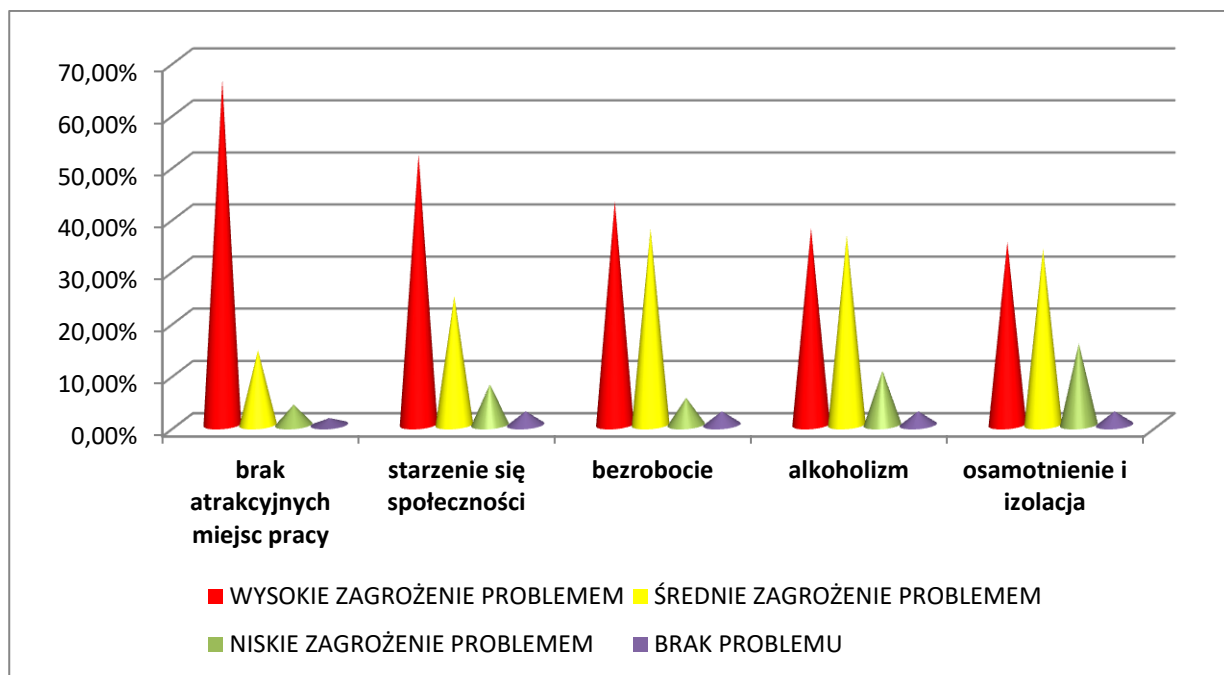
Jakość rządzenia oraz funkcjonowanie administracji publicznej w gminie

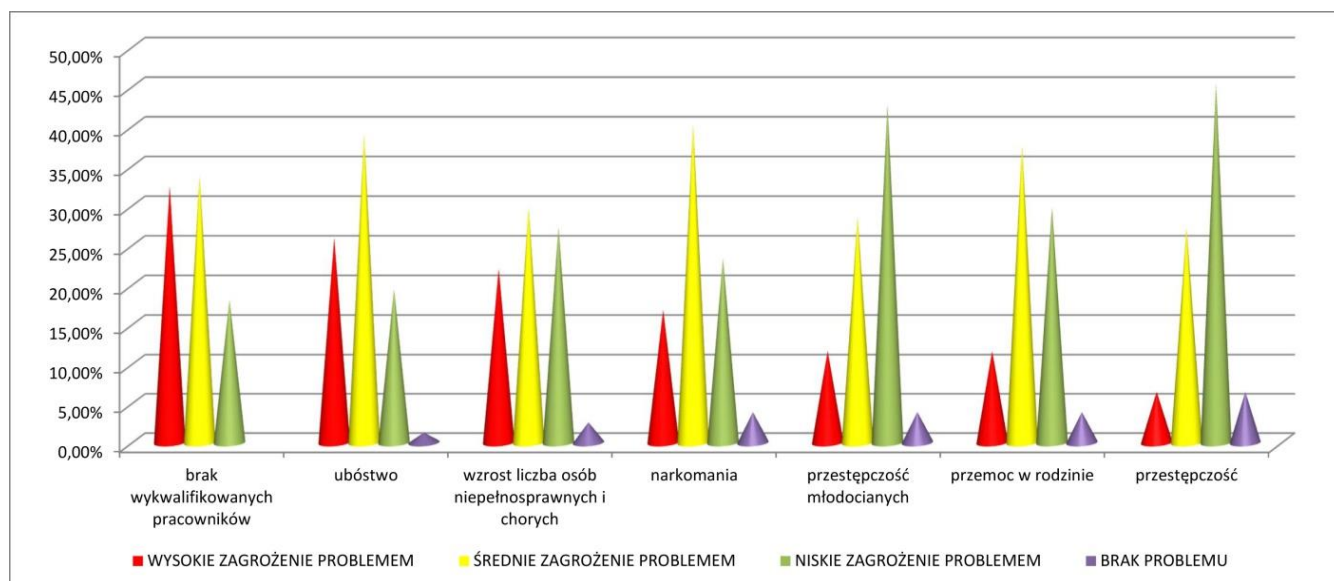
Respondenci określili główne problemy i zagrożenia występujące w gminie Świątajno.

Do najpoważniejszych zaliczono:

- brak atrakcyjnych miejsc pracy
- starzenie się społeczności
- bezrobocie
- alkoholizm
- osamotnienie i izolacja

Pozostałe problemy i zagrożenia to m.in. brak wykwalifikowanych pracowników i ubóstwo. Badania potwierdziły też wysokie poczucie bezpieczeństwa i niskie zagrożenie przestępczością.

Wśród kluczowych elementów, z których Gmina może być dumna ankietowani wymienili:

1. Walory przyrodnicze i krajobrazowe

Gmina posiada wyjątkowo atrakcyjne położenie oraz bogate walory środowiskowe, które stanowią jej największy atut. Ankietowani podkreślali:

- liczne i czyste jeziora, rzeki oraz lasy (w tym Puszcza Borecka),
- piękny, dziewiczy krajobraz, świeże powietrze i malownicze widoki,
- brak masowej turystyki oraz dobrze zachowaną tradycyjną architekturę mazurską,
- wysoki potencjał rozwoju turystyki przyrodniczej i ekologicznej,
- konieczność ochrony środowiska przed nadmierną zabudową i degradacją przestrzeni (np. uporządkowanie otoczenia jezior i usunięcie zaniedbanych budynków).

2. Infrastruktura społeczna i aktywność obywatelska

Mieszkańcy doceniają istniejącą infrastrukturę społeczną oraz zaangażowanie lokalnej społeczności:

- zmodernizowana szkoła i sala gimnastyczna,
- działalność kulturalna i integracyjna (np. „Świątajniada”, Dożynki),
- aktywna Ochotnicza Straż Pożarna (sprzęt, szkolenia młodzieży, nowe garaże),
- modernizacja budynków użyteczności publicznej (szkoła, urząd gminy),
- zaangażowanie organizacji pozarządowych i ambitna postawa mieszkańców.

3. Rolnictwo i produkcja lokalnej żywności

Wysoko oceniana jest działalność lokalnych rolników i producentów żywności, szczególnie w zakresie:

- ekologicznego rolnictwa i czystości środowiskowej,
- lokalnych produktów spożywczych jako elementu potencjału rozwoju gospodarczego.

4. Rozwój infrastruktury technicznej

Wskazywana jest poprawiająca się infrastruktura, w tym:

- rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej,
- inwestycje drogowe,
- rosnąca liczba obiektów świadczących usługi turystyczne.

5. Kapitał społeczny i jakość życia

Gmina postrzegana jest jako miejsce spokojne, bezpieczne i przyjazne do życia.

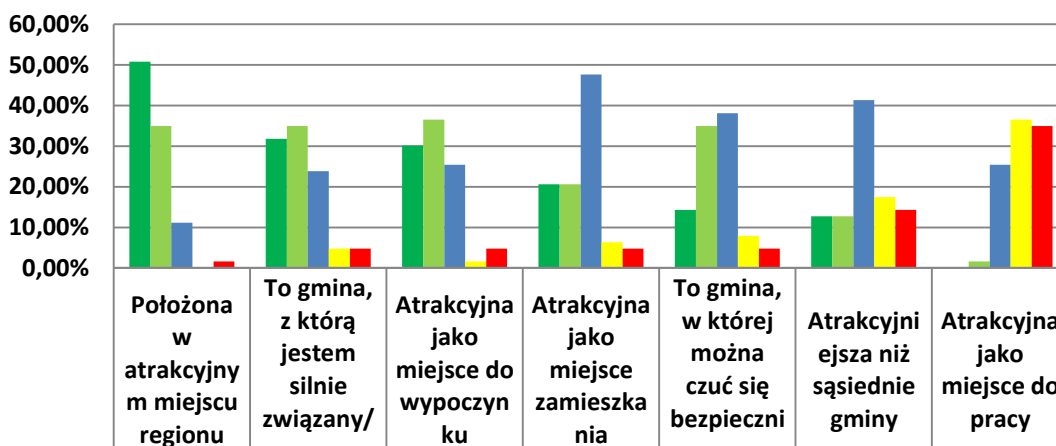
Mieszkańcy cenią:

- czystość przestrzeni publicznej,
- wysoki poziom zaufania społecznego, brak napięć i fobii,
- dobrą współpracę społeczności z władzami lokalnymi (w tym pozytywną ocenę nowej rady gminy),
- niską gęstość zaludnienia jako czynnik poprawiający komfort życia,
- świadomość turystycznego potencjału wśród mieszkańców.

Mieszkańcy postrzegają gminę jako położoną w atrakcyjnym miejscu i czują się silnie związani ze swoją gminą, co potwierdza działanie organizacji pozarządowych i może stanowić podstawę do angażowania się w działania społeczne na rzecz rozwoju Gminy.

Jednocześnie Gmina jest postrzegana jako bardzo mało atrakcyjne miejsce pracy.

Jak postrzegasz gminę Świątajno?

	Położona w atrakcyjnym miejscu regionu	To gmina, z którą jestem silnie związany/a	Atrakcyjna jako miejsce do wypoczynku	Atrakcyjna jako miejsce zamieszkania	To gmina, w której można czuć się bezpiecznie	Atrakcyjniejsza niż sąsiednie gminy	Atrakcyjna jako miejsce do pracy
■ bardzo wysoka	50,79%	31,75%	30,16%	20,63%	14,29%	12,70%	
■ wysoka	34,92%	34,92%	36,51%	20,63%	34,92%	12,70%	1,59%
■ średnia/przeciętna	11,11%	23,81%	25,40%	47,62%	38,10%	41,27%	25,40%
■ niska		4,76%	1,59%	6,35%	7,94%	17,46%	36,51%
■ bardzo niska	1,59%	4,76%	4,76%	4,76%	4,76%	14,29%	34,92%

Czynniki hamujące rozwój Gminy Świątajno – diagnoza na podstawie opinii mieszkańców

Mieszkańcy Gminy Świątajno, zapytani o bariery rozwoju lokalnego, wskazali szereg istotnych wyzwań, które – ich zdaniem – znacząco ograniczają potencjał rozwojowy gminy. Na podstawie zebranych odpowiedzi wyróżniono kilka kluczowych obszarów problemowych:

1. Słabe wykorzystanie dostępnych środków zewnętrznych

- Brak specjalistów odpowiedzialnych za skuteczne pozyskiwanie funduszy unijnych i krajowych.
- Niewystarczające starania w zakresie przygotowywania projektów inwestycyjnych.
- Finansowanie projektów niskiej jakości lub o znikomym wpływie na rozwój.
- Brak wsparcia dla mieszkańców i przedsiębiorców w aplikowaniu o dofinansowania.
- Niska efektywność w porównaniu z sąsiednimi gminami.

2. Problemy organizacyjne i zarządcze

- Brak spójnego planowania strategicznego i długofalowej wizji rozwoju.
- Brak przejrzystości działań

- Niewystarczające partnerstwo z innymi samorządami i instytucjami.

3. Ograniczone możliwości finansowe

- Niski budżet gminy i mała liczba podmiotów gospodarczych płacących podatki.
- Wysokie koszty utrzymania działalności gospodarczej, zbyt wysokie podatki lokalne.
- Brak zachęt i terenów inwestycyjnych dla przedsiębiorców.

4. Niewystarczająca infrastruktura techniczna i turystyczna

- Braki w infrastrukturze drogowej i turystycznej (ścieżki rowerowe, parkingi, zaplecze sanitarne i gastronomiczne, miejsca dla kamperów, ładowarki do aut elektrycznych).
- Słabe wykorzystanie potencjału przyrodniczo-krajobrazowego gminy – brak strategii rozwoju turystyki.
- Brak planu zagospodarowania przestrzennego, co utrudnia inwestycje i rozwój usług turystycznych.
- Zaniedbania estetyczne – brak dbałości o przestrzeń publiczną i otoczenie atrakcji turystycznych.

5. Niedostateczna promocja i komunikacja

- Słaba promocja gminy na zewnątrz – niska rozpoznawalność i brak działań wizerunkowych.
- Niewystarczające nagłaśnianie lokalnych wydarzeń i inicjatyw – informacja dociera zbyt późno lub wyłącznie lokalnie.

6. Problemy demograficzne i społeczne

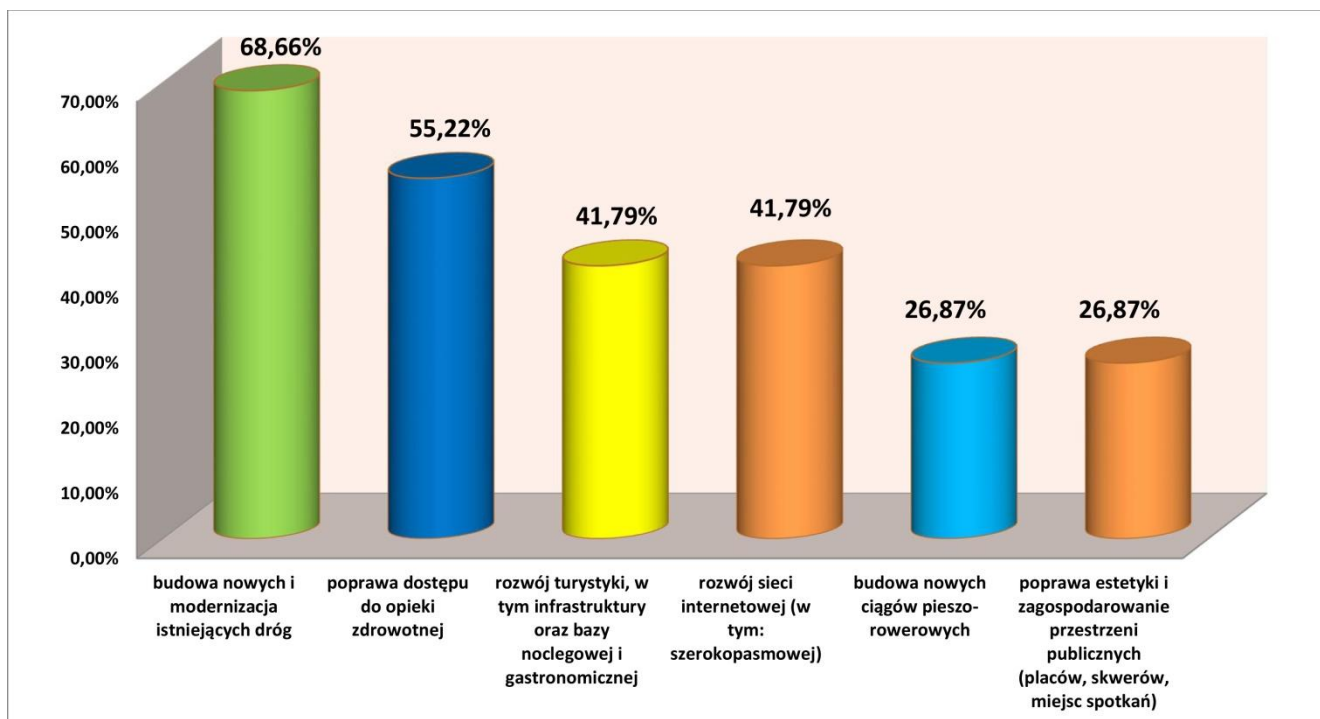
- Mała liczba mieszkańców oraz niski poziom aktywności społecznej.
- Ograniczone możliwości dla młodzieży – brak rozwoju sportu i przestrzeni aktywności (np. brak siłowni).
- Odpływ młodych ludzi z gminy z powodu braku perspektyw zawodowych.
- Słaby internet i problemy z zasięgiem telefonii komórkowej w wielu wsiach.

Podsumowanie

W opinii ankietowanych gmina Świątajno boryka się z szeregiem barier rozwojowych. Kluczowym problemem jest niewystarczające pozyskiwanie środków zewnętrznych (nie potwierdzają tego dane budżetowe za rok 2024) – brak dedykowanych specjalistów i mało skuteczne działania w tym obszarze przekładają się na niską dynamikę inwestycyjną. Gmina dysponuje ograniczonym

budżetem, a niewielka liczba lokalnych przedsiębiorstw nie generuje wystarczających dochodów podatkowych. Utrudnieniem jest także brak zachęt i przygotowanych terenów dla inwestorów. Istnieją poważne braki w infrastrukturze – szczególnie w zakresie dróg, ścieżek rowerowych, zaplecza turystycznego i dostępu do szybkiego internetu, co ogranicza zarówno rozwój gospodarczy, jak i jakość życia mieszkańców. Mimo dużego potencjału przyrodniczego i krajobrazowego, gmina nie prowadzi spójnych działań promujących turystykę, a istniejące walory nie są w pełni wykorzystywane. Słaba promocja oraz niewystarczająca komunikacja z mieszkańcami i odwiedzającymi sprawiają, że wiele wydarzeń i inicjatyw przechodzi niezauważonych. Dodatkowo, gmina zmaga się z problemami społecznymi i demograficznymi – obserwowany jest odpływ młodzieży, brak oferty dla ludzi młodych i niska aktywność społeczna. Wszystkie te czynniki w sposób istotny ograniczają tempo rozwoju gminy i wymagają zdecydowanych, skoordynowanych działań naprawczych.

6 priorytetów, które mają lub mogłyby mieć największy wpływ na rozwój Gminy w latach 2025-2035 oraz rozwiązanie istniejących problemów i barier rozwoju:

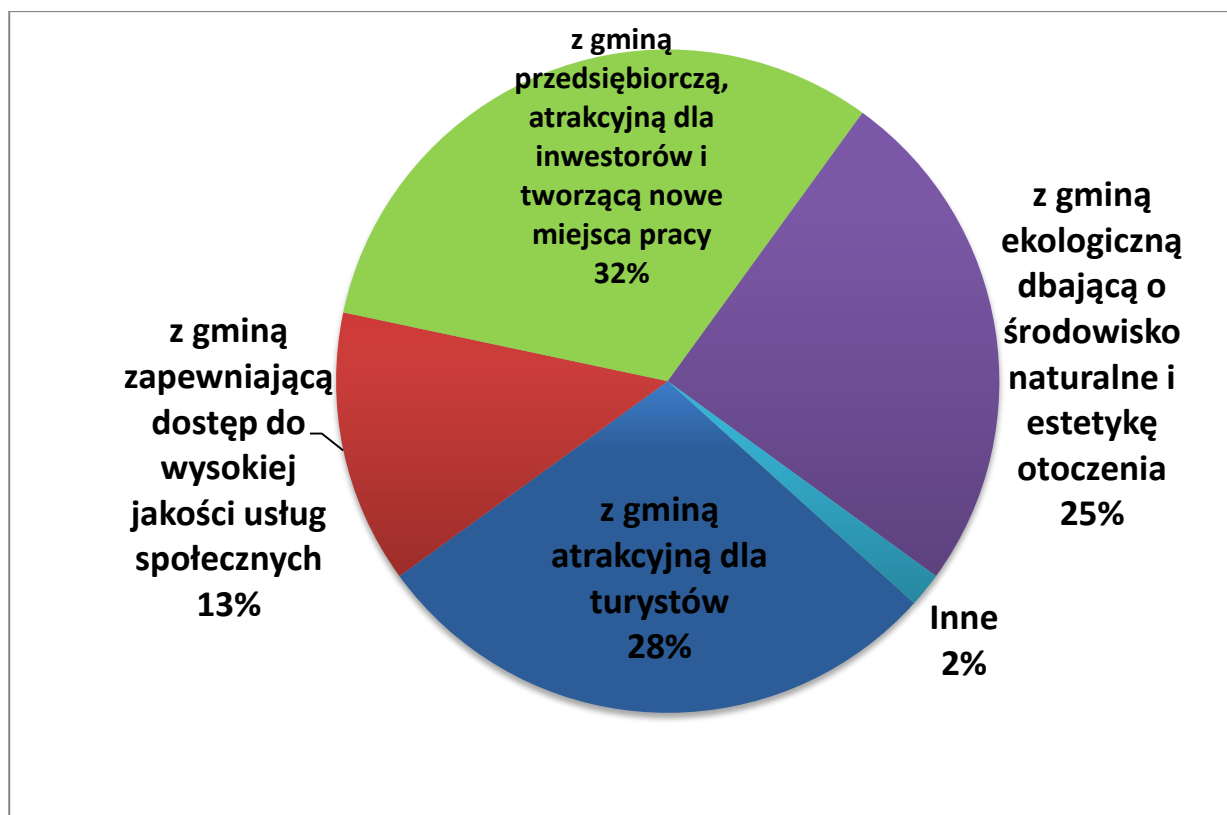

Na kolejnych dwóch miejscach równorzędnie wymieniono:

- sprowadzenie do gminy dużego inwestora w branży przemysłu czasy wolnego (atrakcji turystycznych);
- promocja gminy, w tym: promocja turystyczna i gospodarcza;

- wspieranie działań i organizacja wydarzeń kulturalnych, sportowych;
- sprawny urząd i samorząd gminny;
- budowa i modernizacja obiektów sportu i rekreacji;
- sprowadzenie do gminy dużego inwestora w branży rolno-spożywczej, przetwórczej;
- budowa i modernizacja obiektów kultury i rozrywki.

Mieszkańcy chcieliby aby w roku 2035 Gminę Świętajno przede wszystkim utożsamiano z gminą przedsiębiorczą, atrakcyjną dla inwestorów i turystów oraz tworzącą nowe miejsca pracy, ale także gminą ekologiczną, dbającą o środowisko naturalne i estetykę otoczenia,

Wyniki opracowano na podstawie własnych badań.

III. Powiązania z wojewódzkimi i subregionalnymi dokumentami strategicznymi

III.1. Obszary strategicznej interwencji

Położenie geograficzne, a także główne dane dotyczące sytuacji społeczno-gospodarczej gminy Świątajno spowodowało zakwalifikowanie gminy do dwóch OSI (obszar strategicznej interwencji) w wojewódzkiej Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Warmińsko-Mazurskie 2030.

Zgodnie z ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju w strategii rozwoju gminy powinny znaleźć się obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa oraz OSI kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano, wraz z zakresem planowanych działań.

W Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2035, obszar strategicznej interwencji definiowany jest jako „wskazany w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego kierowana jest interwencja publiczna łącząca inwestycje finansowane z różnych źródeł, w tym w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne i w zasoby ludzkie, lub rozwiązania regulacyjne”.

Gmina Świątajno została objęta dwoma Obszarami Strategicznej Interwencji (OSI), co znacząco wzmacnia jej pozycję w dokumentach planistycznych województwa i umożliwia dostęp do dodatkowego wsparcia rozwojowego. Udział w OSI EGO oraz OSI Obszary marginalizacji tworzy realną szansę na prowadzenie zintegrowanych działań na rzecz zrównoważonego rozwoju, dopasowanych do lokalnych potrzeb i możliwości.

1. OSI EGO – szansa na rozwój przez współpracę i innowacje

Gmina Świątajno jest częścią OSI EGO (Elk–Gołdap–Olecko), funkcjonującego w oparciu o wieloletnią współpracę samorządów wschodniej części województwa. Współpraca ta sprzyja efektywnemu planowaniu i wdrażaniu projektów o charakterze ponadlokalnym.

W kontekście zrównoważonego rozwoju gminy, OSI EGO przyczynia się do:

- społecznego rozwoju – poprzez wspieranie edukacji, poprawę jakości usług publicznych oraz integrację mieszkańców,
- gospodarczego rozwoju – dzięki wsparciu przedsiębiorczości, tworzeniu spójnej oferty inwestycyjnej oraz rozwojowi specjalizacji,

- ochrony środowiska i dostępności przestrzennej – m.in. poprzez rozwój OZE i inwestycje w infrastrukturę przyjazną mieszkańcom.

Obszar strategicznej interwencji EGO

EGO jest wspólnotą samorządową jednostek terytorialnych wschodniej części województwa warmińsko-mazurskiego. Obejmuje swoim zasięgiem wszystkie jednostki samorządu terytorialnego z przestrzeni powiatów ełckiego, gołdapskiego, oleckiego (EGO to skrót od pierwszych liter nazw Ełk, Gołdap i Olecko). Gmina Świętajno jest aktywnym członkiem Stowarzyszenia EGO Kraina Bociana i brała udział w opracowaniu Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego subregionu EGO 2030.

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego subregionu EGO 2030

Wizja subregionu EGO – Kraina Bociana:

Subregion EGO to przestrzeń, w której rozwój gospodarki, mieszkańców i środowiska odbywa się w harmonii, dzięki partnerskiej współpracy wszystkich gmin. Wizja Krainy Bociana zakłada stworzenie zrównoważonego i prosperującego regionu, który wykorzystuje swoje naturalne walory, zasoby ludzkie oraz innowacyjne podejście do rozwoju.

Misja subregionu EGO:

Misją subregionu EGO jest kształtowanie rozwoju w oparciu o współpracę między gminami, wzmacnianie lokalnych zasobów i potencjałów, a także solidarność w procesie tworzenia polityki rozwoju. Subregion dąży do zrównoważonego rozwoju poprzez wspólne działanie na rzecz gospodarki, jakości życia mieszkańców oraz ochrony środowiska, z poszanowaniem dla lokalnych zasobów i tradycji.

1. Cel strategiczny: Rozwinięta, zrównoważona gospodarka EGO, oparta na współpracy międzysektorowej

Priorytety:

- **Tworzenie warunków dla nowych inwestycji w EGO** – Rozwój infrastruktury i przyciąganie nowych inwestycji.
- **Wzmacnianie potencjału gospodarczego EGO** – Wspieranie lokalnych firm oraz rozwój innowacyjnych sektorów gospodarki.
- **Kadry dla gospodarki EGO** – Zwiększenie dostępności wykwalifikowanej kadry do pracy w rozwijających się branżach.
- **Promocja gospodarcza i turystyczna EGO** – Rozwój turystyki oraz promowanie regionu jako atrakcyjnego miejsca do inwestycji i wypoczynku.

2. Cel strategiczny: Wysoka jakość życia mieszkańców EGO

Priorytety:

- **Poprawa dostępności i jakości usług publicznych EGO** – Zapewnienie mieszkańcom dostępu do wysokiej jakości usług publicznych, takich jak edukacja, opieka zdrowotna czy administracja.
- **Poprawa dostępności komunikacyjnej EGO** – Rozwój infrastruktury transportowej, w tym transportu drogowego i kolejowego, w celu poprawy komunikacji w regionie.
- **Tworzenie warunków do rozwoju kapitału społecznego EGO** – Wzmacnianie integracji społecznej oraz budowanie wspólnoty lokalnej.
- **Skuteczna polityka pomocy społecznej EGO** – Dbałość o potrzeby osób w trudnej sytuacji życiowej oraz wspieranie polityki pomocy społecznej.

3. Cel strategiczny: Zachowane walory przyrodnicze oraz wysoka jakość środowiska EGO

Priorytety:

- **Ochrona środowiska i przyrody EGO** – Realizacja działań mających na celu ochronę naturalnych zasobów regionu oraz poprawę jakości środowiska.
- **Wdrażanie zasad gospodarki o obiegu zamkniętym w EGO** – Promowanie rozwiązań umożliwiających efektywne zarządzanie odpadami i zasobami naturalnymi.
- **Dążenie do "zero" emisyjności w EGO** – Dążenie do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń poprzez rozwój odnawialnych źródeł energii i wdrażanie zielonych technologii.
- **Ład przestrzenny EGO** – Zrównoważone zarządzanie przestrzenią oraz ochrona walorów krajobrazowych i przyrodniczych regionu.

Projekty strategiczne EGO

1. **Turystyka aktywna subregionu EGO – szlak rowerowy „Z bocianem przez EGO!”**
– Promowanie turystyki aktywnej w regionie, co przyczyni się do rozwoju gospodarki opartej na turystyce i rekreacji.
2. **Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej subregionu EGO** – Działania na rzecz lepszego połączenia subregionu z resztą województwa i kraju poprzez modernizację infrastruktury transportowej.
3. **Efektywność energetyczna subregionu EGO** – Projekty mające na celu poprawę efektywności energetycznej budynków oraz rozwój odnawialnych źródeł energii (OZE).
4. **Konkurencyjne EGO – wzmocnienie potencjału gospodarczego subregionu** – Wsparcie rozwoju sektora MŚP, innowacyjnych przedsiębiorstw oraz promocja regionu jako atrakcyjnego miejsca do inwestycji.

5. **Czyste EGO** – Projekty związane z ochroną środowiska, w tym poprawa jakości powietrza, wody i efektywnego zarządzania odpadami.

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego subregionu EGO 2030 koncentruje się na rozwoju zrównoważonej gospodarki, poprawie jakości życia mieszkańców oraz ochronie środowiska, dążąc do zwiększenia spójności i konkurencyjności regionu w ramach współpracy między gminami EGO. Wszystkie te założenia są zgodne z celami regionalnymi i stanowią podstawę do realizacji długofalowych działań w subregionie.

2. OSI Obszary marginalizacji – przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmacnianie potencjału lokalnego

Zakwalifikowanie gminy do OSI Obszary marginalizacji pozwala kierować wsparcie do obszarów narażonych na trwałą marginalizację społeczno-gospodarczą. W przypadku Świątajna oznacza to możliwość realizacji działań odpowiadających na lokalne deficyty, przy jednoczesnym budowaniu długofalowej odporności rozwojowej:

- Społeczny wymiar – poprawa dostępu do usług publicznych i integracja mieszkańców,
- Gospodarczy wymiar – stymulowanie lokalnej przedsiębiorczości i rozwój kompetencji,
- Środowiskowy wymiar – wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, ochrona środowiska, zagospodarowanie przestrzeni.

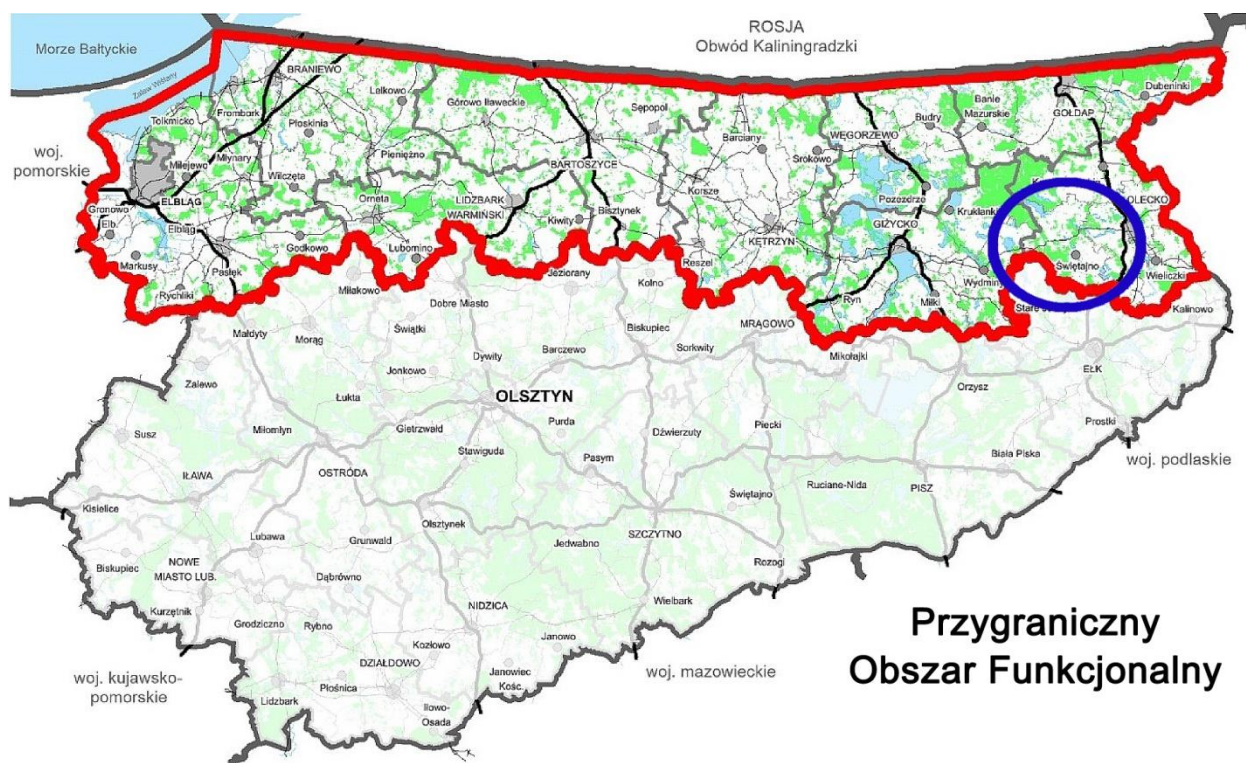
Znaczenie łącznego udziału w dwóch OSI

Połączenie działań w ramach obu OSI (EGO i Obszarów marginalizacji) stwarza unikalną możliwość prowadzenia spójnej i wielowymiarowej polityki rozwoju lokalnego, która:

- niweluje istniejące bariery,
- podnosi atrakcyjność inwestycyjną i turystyczną gminy,
- wspiera budowę lokalnego kapitału społecznego i gospodarczego,
- integruje działania z polityką regionalną i krajową,
- przyczynia się do trwałego i zrównoważonego rozwoju w duchu solidarności terytorialnej.

III.2. Przygraniczny Obszar Funkcjonalny

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego (2018) Gmina Świątajno została zaliczona do Przygranicznego Obszaru Funkcjonalnego.

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Główną funkcję gospodarczą tego obszaru określono jako rolniczą i turystyczną.

Wyróżnikami Obszaru są: znaczne wewnętrzne zróżnicowanie pod względem przyrodniczym, gospodarczym, infrastruktury komunikacyjnej, zagospodarowania terenu.

W obszarze wyróżniają się 3 strefy. Gminę Świętajno zaliczono do „... obszaru o wybitnych walorach przyrodniczych położonego we wschodniej części, obejmującego powiaty giżycki, węgorzewski, olecki i gołdapski, charakteryzującego się rozpoznawalnością w kraju i za granicą, najwyższą w regionie zdolnością i jakością obsługi ruchu turystycznego oraz bogatą i zróżnicowaną ofertą turystyczną i wypoczynkowo-rekreacyjną.” Ponadto w strefie zlokalizowane jest uzdrowisko Gołdap, gdzie w lecznictwie uzdrowiskowym wykorzystywane są lokalne pokłady borowinowe.

Do potencjałów Przygranicznego Obszaru Funkcjonalnego, zaliczono m.in.:

- zasoby i walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe (wysoka jeziorność i lesistość, duży udział obszarów przyrodniczych prawnie chronionych, ...),
- korzystne warunki do rozwoju rolnictwa ekologicznego,
- współpraca miast i regionów w ramach istniejących stowarzyszeń i inicjatyw, m.in. (...) Kraina EGO,
- sieć dróg doprowadzających do przejść granicznych,
- trasa rowerowa Green Velo o znaczeniu ponadregionalnym,
- warunki sprzyjające prowadzeniu działalności gospodarczej w ramach inteligentnych specjalizacji województwa.

IV. Wizja rozwoju i misja gminy Świętajno w perspektywie 2035 roku

1. Wizja rozwoju gminy Świętajno

Wizja rozwoju Gminy Świętajno wyznacza kierunek, w jakim zmierza lokalna wspólnota, uwzględniając zarówno wewnętrzne zasoby i możliwości, jak i pojawiające się w otoczeniu szanse rozwojowe. To wyobrażenie przyszłości, które pokazuje, jak gmina pragnie być postrzegana w nadchodzących latach oraz jakie cele chce osiągnąć poprzez współpracę władz, mieszkańców i partnerów lokalnych.

W oparciu o powyższe założenia sformułowano wizję rozwoju Gminy Świętajno:

Gmina Świętajno to nowoczesna i zrównoważona wspólnota, łącząca rozwój gospodarczy z ochroną środowiska i dziedzictwa, wysoką jakością życia mieszkańców oraz rozwojem turystyki opartej na lokalnych walorach.

2. Misja Gminy Świętajno

Misja Gminy Świętajno to jasna deklaracja celu, wokół którego koncentrują się działania samorządu i jego partnerów. To wspólny punkt odniesienia, który wyznacza kierunek rozwoju i integruje lokalne inicjatywy. Misja pokazuje, po co działamy – dla kogo i w jakim celu. Jej fundamentem są zapisy Ustawy o samorządzie gminnym, zgodnie z którą głównym zadaniem Gminy jest dbanie o zbiorowe potrzeby mieszkańców – w sposób nowoczesny, odpowiedzialny i w dialogu ze społecznością.

Misją Gminy Świętajno jest wspieranie zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego poprzez tworzenie przyjaznych warunków do życia i inwestowania, rozwój infrastruktury, wspieranie rolnictwa i przedsiębiorczości, ochronę środowiska i dziedzictwa oraz budowanie aktywnej wspólnoty lokalnej. Działania te oparte są na współpracy, innowacyjności i odpowiedzialnym zarządzaniu.

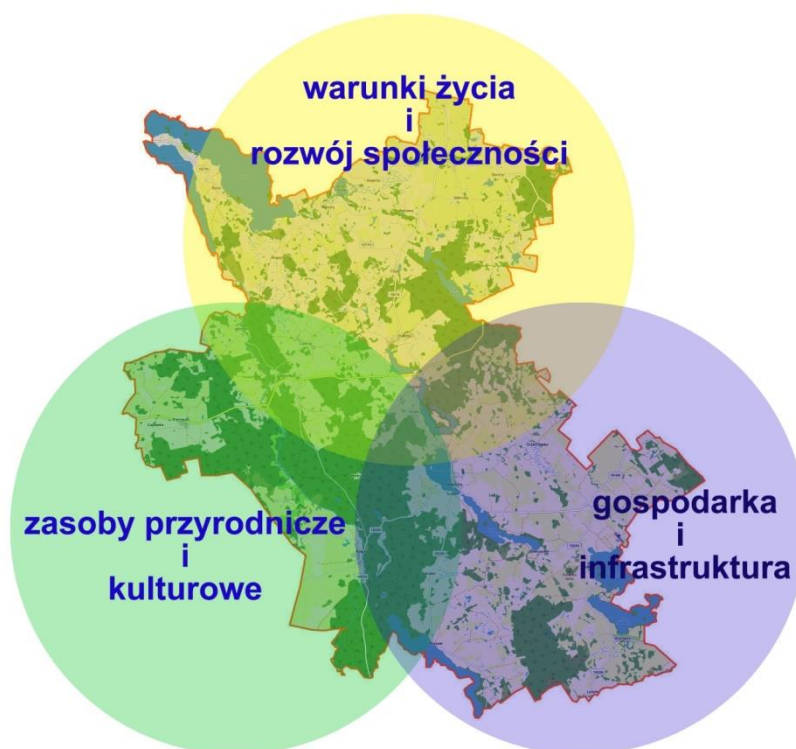
V. Obszary, cele i kierunki działań Strategii Rozwoju Gminy Świętajno do roku 2035 oraz oczekiwane efekty jej realizacji

Złożoność i dynamika przemian społecznych, gospodarczych, środowiskowych oraz przestrzennych wymagają od samorządu lokalnego prowadzenia spójnych i kompleksowych działań. Odpowiedzią na te wyzwania jest zintegrowana interwencja publiczna, stanowiąca fundament niniejszej strategii.

Struktura strategii opiera się na trzech wzajemnie powiązanych i uzupełniających się obszarach strategicznych:

- Warunki życia i rozwój społeczności – obejmujący kwestie jakości życia, integracji społecznej, edukacji, zdrowia i aktywności obywatelskiej;
- Zasoby przyrodnicze i kulturowe – koncentrujący się na ochronie środowiska, dziedzictwa kulturowego i zrównoważonym wykorzystaniu lokalnych zasobów;
- Gospodarka (w tym rolnictwo) i infrastruktura – skupiający się na wspieraniu przedsiębiorczości, modernizacji rolnictwa oraz rozwoju nowoczesnej i dostępnej infrastruktury.

W każdym z tych obszarów skoncentrowano działania wokół jasno określonych celów, umożliwiając skuteczne planowanie i realizację polityki rozwoju gminy.

W każdym z trzech obszarów strategicznych wyznaczono cele rozwojowe odnoszące się do kluczowych wymiarów funkcjonowania gminy: społecznego, gospodarczego i przestrzennego. Cele strategiczne mają charakter długofalowy – wskazują ogólny kierunek działań, który pozwoli na realizację przyjętej wizji rozwoju Gminy Świętajno. Towarzyszą im cele operacyjne, odnoszące się do średniookresowej perspektywy. To one określają konkretne narzędzia i sposoby realizacji celów strategicznych.

Dla każdego celu określono również kierunki działań, które pokazują, jak gmina zamierza osiągać zamierzone efekty. Stanowią one podstawę wdrażania strategii i wskazują, gdzie powinny koncentrować się wspólne wysiłki – zarówno programowe, finansowe, jak i organizacyjne – podejmowane przez samorząd oraz jego partnerów: publicznych, społecznych i gospodarczych.

Część kierunków działań przyjmuje formę konkretnych przedsięwzięć – w tym projektów inwestycyjnych – których realizacja będzie miała kluczowe znaczenie dla skutecznego wdrażania strategii w horyzoncie do 2035 roku.

Strategia przewiduje również określenie oczekiwanych rezultatów wdrażanych działań, zarówno w wymiarze społecznym i gospodarczym, jak i przestrzennym. Towarzyszą im wskaźniki, które umożliwią ocenę postępów i skuteczności podejmowanych interwencji.

Warto podkreślić, że działania realizowane w ramach poszczególnych obszarów strategicznych nie są od siebie odseparowane – wzajemnie się przenikają i uzupełniają. Takie podejście pozwala uzyskać efekt synergii, który będzie jednym z kluczowych czynników sukcesu polityki rozwoju gminy Świętajno.

Cel główny:

Tworzenie nowoczesnej, przyjaznej i odpornej na wyzwania przyszłości Gminy Świętajno – miejsca, gdzie zrównoważony rozwój gospodarczy i infrastrukturalny idzie w parze z troską o ludzi, przyrodę i dziedzictwo kulturowe, a jakość życia mieszkańców nieustannie rośnie.

Cele strategiczne

Cel strategiczny 1	Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 3
Zrównoważony rozwój gospodarczy i infrastrukturalny gminy	Budowanie aktywnej, zintegrowanej społeczności oraz tworzenie sprzyjających warunków do życia i rozwoju mieszkańców	Dbłość o zasoby przyrodnicze i kulturowe Gminy Świętajno oraz adaptacja do zmian klimatycznych

Cele operacyjne

1.1. Wspieranie przedsiębiorczości i lokalnej gospodarki	2.1. Zatrzymanie depopulacji i zwiększenie atrakcyjności gminy dla mieszkańców	3.1. Poprawa jakości powietrza i redukcja emisji zanieczyszczeń
1.2. Rozwój infrastruktury transportowej i komunalnej	2.2. Zapewnienie warunków do zrównoważonego rozwoju osadnictwa	3.2. Racjonalne gospodarowanie wodą i gospodarką odpadami
1.3. Wykorzystanie potencjału turystycznego gminy	2.3. Rozwój edukacji i kompetencji mieszkańców	3.3. Ochrona bioróżnorodności i rozwój terenów zielonych
	2.4. Poprawa dostępu do usług zdrowotnych i społecznych	3.4. Zachowanie dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego
	2.5. Rozwój kultury, sportu i rekreacji	

Cel strategiczny 1

Cel strategiczny 1: Zrównoważony rozwój gospodarczy i infrastrukturalny Gminy Świętajno

Gmina Świętajno, położona w malowniczym zakątku powiatu oleckiego, wyróżnia się wyjątkowymi walorami przyrodniczymi, takimi jak jeziora, lasy oraz rozległe tereny rolnicze, które razem tworzą potencjał zarówno dla rozwoju zrównoważonej gospodarki, jak i aktywnej turystyki. Mimo swojego położenia z dala od dużych ośrodków miejskich, gmina stara się aktywnie przeciwdziałać negatywnym trendom demograficznym, takim jak spadek liczby mieszkańców czy starzenie się społeczeństwa, inwestując w rozwój infrastruktury oraz wspierając lokalną przedsiębiorczość.

Celem strategicznym w tym obszarze jest zbudowanie silnych fundamentów dla długofalowego, zrównoważonego rozwoju gospodarczego i technicznego. W centrum uwagi znajduje się wspieranie lokalnej aktywności gospodarczej, rozwój nowoczesnej i przyjaznej mieszkańcom infrastruktury oraz wykorzystanie potencjału turystyczno-ekologicznego, który może stać się jednym z głównych motorów wzrostu gospodarczego.

Rozwój lokalnej przedsiębiorczości

Świętajno to gmina z dominującą funkcją rolniczą, w której znaczna część mieszkańców utrzymuje się z pracy na roli. Jednocześnie w ostatnich latach dostrzegalne jest rosnące zainteresowanie ekologiczną produkcją rolną i przetwórstwem lokalnym – na terenie gminy funkcjonuje już kilkanaście gospodarstw ekologicznych. Władze lokalne zamierzają wykorzystać ten potencjał poprzez systematyczne wspieranie przedsiębiorców i rolników — m.in. poprzez organizację szkoleń i doradztwa z zakresu innowacyjnych technologii i rozwiązań ekologicznych. Planowana jest także intensyfikacja współpracy z instytucjami otoczenia biznesu, jak agencje rozwoju regionalnego, izby gospodarcze czy uczelnie, które mogą wnieść know-how oraz narzędzia wspierające rozwój działalności gospodarczej na terenach wiejskich. Poprzez tego typu działania, gmina zamierza nie tylko zwiększyć lokalną aktywność gospodarczą, ale także przyciągać inwestorów i młode osoby, które chcą zakładać własne firmy w miejscu przyjaznym do życia i pracy.

Nowoczesna infrastruktura techniczna i transportowa

Infrastruktura drogowa i komunalna to podstawowy element wpływający na jakość życia mieszkańców i atrakcyjność gminy dla odwiedzających. Świętajno, z uwagi na swoje wiejskie położenie i rozproszoną zabudowę, zmaga się z ograniczoną dostępnością transportową. Stąd jednym z priorytetów będzie modernizacja lokalnych dróg, budowa nowych ścieżek rowerowych i chodników, a także wzmocnienie transportu publicznego –

m.in. poprzez uruchomienie nowych połączeń autobusowych oraz lepsze skoordynowanie rozkładów jazdy.

Istotnym kierunkiem rozwoju będzie również unowocześnienie infrastruktury wodno-kanalizacyjnej. Planowane jest wdrażanie rozwiązań niskoemisyjnych, takich jak przydomowe oczyszczalnie ścieków, które pozwolą mieszkańcom z terenów oddalonych od głównych sieci wodociągowych na korzystanie z nowoczesnych i ekologicznych rozwiązań. W trosce o racjonalne gospodarowanie zasobami, gmina wdrażać będzie także inteligentne systemy zarządzania energią i zużyciem wody w budynkach publicznych. To nie tylko krok w stronę nowoczesności, ale również oszczędności i ochrony środowiska. Realizowane będą działania wynikające z „Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły” za które odpowiada Gmina Świętajno, tj. uporządkowanie i poprawa infrastruktury związanej z gospodarką ściekową oraz analizy techniczno-ekonomiczne gospodarowania ściekami w obszarze gminy.

Turystyka jako siła napędowa rozwoju

Gmina Świętajno posiada wyjątkowe warunki do rozwoju turystyki opartej na przyrodzie, ciszy i lokalnej kulturze. Obecność jezior, lasów i licznych terenów zielonych stwarza idealne warunki do uprawiania turystyki pieszej, rowerowej, kajakowej czy wędkarstwa. Władze lokalne planują intensywnie rozbudowywać infrastrukturę turystyczną – zarówno twardą (np. szlaki, wieże widokowe, strefy rekreacji), jak i miękką (np. programy promocyjne, wydarzenia kulturalne, rozwój bazy noclegowej).

Duży nacisk położony zostanie na rozwój agroturystyki i ekoturystyki, które mają szansę stać się ważnym źródłem dochodu dla mieszkańców wsi. Wspierane będą lokalne inicjatywy związane z tworzeniem ofert noclegowych, gospodarstw pokazowych, warsztatów rękodzielniczych oraz wydarzeń tematycznych promujących dziedzictwo kulturowe i kulinarne regionu.

Kluczowym projektem planowanym w najbliższych latach jest budowa nowoczesnego ośrodka kultury – miejsca, które połączy funkcję centrum informacji turystycznej, przestrzeni dla edukacji ekologicznej oraz miejsca spotkań, integracji i aktywności społeczno-kulturalnej mieszkańców. Będzie to obiekt wielofunkcyjny, służący zarówno mieszkańcom, jak i turystom.

Dążenie do zrównoważonego rozwoju gospodarczego i infrastrukturalnego w Gminie Świętajno to kompleksowy proces, który wymaga współdziałania wielu podmiotów, od samorządu po mieszkańców. Realizacja zaplanowanych działań pozwoli nie tylko poprawić warunki życia lokalnej społeczności, ale także wzmocnić pozycję gminy jako miejsca atrakcyjnego do życia, inwestowania i wypoczynku.

CEL OPERACYJNY 1.1: Wsparcie przedsiębiorczości i lokalnej gospodarki

Zadania	Oczekiwane rezultaty	Wskaźniki oceny rezultatów
Organizacja szkoleń i doradztwa dla przedsiębiorców (innowacje, ekologia)	Podniesienie kompetencji przedsiębiorców, wdrażanie nowoczesnych i ekologicznych rozwiązań	Liczba zorganizowanych szkoleń i uczestników; liczba firm wdrażających innowacje
Współpraca z instytucjami wspierającymi rozwój gospodarczy	Lepsze otoczenie instytucjonalne dla biznesu; łatwiejszy dostęp do wiedzy i finansowania	Liczba podpisanych porozumień o współpracy; liczba wspólnych inicjatyw

CEL OPERACYJNY 1.2: Rozwój infrastruktury transportowej i komunalnej

Zadania	Oczekiwane rezultaty	Wskaźniki oceny rezultatów
Modernizacja dróg lokalnych, budowa ścieżek rowerowych i chodników	Poprawa bezpieczeństwa i komfortu mieszkańców oraz atrakcyjności gminy	Długość wyremontowanych dróg (km); liczba nowych ścieżek rowerowych (km)
Poprawa komunikacji publicznej	Lepsza dostępność komunikacyjna, ograniczenie wykluczenia transportowego	Liczba nowych połączeń autobusowych; wzrost liczby pasażerów
Rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej (w tym przydomowe oczyszczalnie)	Zwiększony dostęp do sieci wod.-kan.; poprawa jakości środowiska	Liczba nowych przyłączy; liczba zainstalowanych oczyszczalni
Wprowadzenie inteligentnych systemów zarządzania energią i wodą	Zwiększenie efektywności energetycznej budynków publicznych	Liczba budynków objętych systemem; poziom redukcji zużycia energii/wody

CEL OPERACYJNY 1.3: Wykorzystanie potencjału turystycznego gminy

Zadania	Oczekiwane rezultaty	Wskaźniki oceny rezultatów
Rozbudowa infrastruktury turystycznej (szlaki, miejsca rekreacji, wieże)	Zwiększenie atrakcyjności turystycznej gminy	Liczba km nowych tras; liczba nowych obiektów turystycznych
Wspieranie agroturystyki, ekoturystyki i bazy noclegowej	Dywersyfikacja dochodów mieszkańców; rozwój turystyki wiejskiej	Liczba nowych/powiększonych gospodarstw agroturystycznych; liczba miejsc noclegowych
Organizacja festiwali i wydarzeń promujących gminę	Wzrost rozpoznawalności gminy; promocja lokalnej kultury	Liczba wydarzeń w roku; liczba uczestników
Promocja walorów turystycznych i bazy noclegowej	Zwiększenie ruchu turystycznego i długości pobytów	Liczba kampanii promocyjnych; wzrost liczby turystów
Rozwój infrastruktury kulturalnej (wielofunkcyjny ośrodek)	Poprawa dostępności do kultury, aktywizacja mieszkańców	Liczba zrealizowanych inwestycji; liczba wydarzeń kulturalnych w nowych obiektach

Podsumowanie:

Gmina Świątajno stawia na wzmocnienie lokalnej gospodarki, modernizację infrastruktury technicznej oraz pełniejsze wykorzystanie swojego potencjału turystycznego. Kluczowe działania obejmują wsparcie dla przedsiębiorców, rozwój infrastruktury transportowej i komunalnej, a także tworzenie atrakcyjnej oferty turystycznej. Dzięki temu gmina zamierza zwiększyć swoją konkurencyjność, poprawić jakość życia mieszkańców oraz stworzyć nowe miejsca pracy.

Cel strategiczny 2**Budowanie aktywnej, zintegrowanej społeczności oraz tworzenie sprzyjających warunków do życia i rozwoju mieszkańców.**

Celem Gminy Świętajno jest tworzenie przestrzeni sprzyjającej życiu i aktywności mieszkańców, integracji społecznej oraz przeciwdziałaniu niekorzystnym trendom demograficznym. Działania podejmowane w tym zakresie mają na celu zatrzymanie odpływu ludności, wzmocnienie więzi lokalnych, poprawę dostępu do usług publicznych oraz aktywizację kulturalną i społeczną.

Zatrzymanie depopulacji i zwiększenie atrakcyjności gminy dla mieszkańców

Nacisk położony zostanie na wspieranie młodych rodzin poprzez rozwój infrastruktury opieki nad dziećmi, w tym żłobków i przedszkoli, a także budowę i modernizację mieszkań komunalnych przeznaczonych zarówno dla młodych osób, jak i seniorów. Celem tych działań jest zapewnienie mieszkańcom stabilnych warunków do życia, co ma zachęcać do pozostania w gminie oraz osiedlania się nowych osób.

Rozwój edukacji i kompetencji mieszkańców

Gmina koncentruje się na poprawie jakości kształcenia. Przewiduje się modernizację i doposażenie szkół w nowoczesne technologie, a także inwestycje w rozwój zawodowy nauczycieli. Wspierane będą także oddolne inicjatywy edukacyjne takie jak koła zainteresowań czy kluby naukowe i cyfrowe, które umożliwią mieszkańcom – niezależnie od wieku – rozwijanie swoich umiejętności i pasji.

Poprawa dostępu do usług zdrowotnych i społecznych

Planuje się modernizację lokalnych placówek medycznych oraz wdrażanie programów profilaktycznych i prozdrowotnych, w tym darmowych badań i działań promujących zdrowy styl życia. Istotne będzie także wsparcie dla osób starszych poprzez rozwój usług opiekuńczych, tworzenie klubów seniora oraz miejsc integracji i aktywizacji społecznej. Wzmocniona zostanie także rola organizacji pozarządowych i inicjatyw oddolnych, jako istotnego elementu lokalnej solidarności i zaangażowania obywatelskiego.

Rozwój kultury, sportu i rekreacji

Zakłada się rozbudowę infrastruktury kulturalnej i rekreacyjnej – w tym placów zabaw, plaż, obiektów sportowych, a także szlaków pieszych i rowerowych. Istotną rolę odegrają organizacja wydarzeń społecznych i kulturalnych, wspieranie lokalnych inicjatyw oraz współpraca z partnerami zewnętrznymi w zakresie działalności kulturalnej i sportowej. Planowana jest także budowa wielofunkcyjnego ośrodka kultury, który stanie się centrum życia społeczno-kulturalnego gminy. Promocja dziedzictwa kulturowego oraz walorów turystycznych gminy będzie dodatkowo wspierać rozwój aktywności społecznej i lokalnej tożsamości.

Realizacja tego celu strategicznego pozwoli wzmocnić spójność społeczną, poprawić jakość życia mieszkańców, a także zwiększyć atrakcyjność Gminy Świętajno jako miejsca do życia, nauki i aktywności obywatelskiej.

CEL OPERACYJNY 2.1: Zatrzymanie depopulacji i zwiększenie atrakcyjności gminy dla mieszkańców

Zadania	Oczekiwane rezultaty	Wskaźniki oceny rezultatów
Programy wsparcia dla młodych rodzin (m.in.: dofinansowanie żłobków i przedszkoli)	Zwiększenie atrakcyjności gminy dla młodych rodzin; poprawa dostępności opieki nad dziećmi	Liczba rodzin objętych wsparciem; liczba miejsc w żłobkach i przedszkolach
Budowa i modernizacja mieszkań komunalnych dla młodych rodzin i osób starszych	Poprawa warunków mieszkaniowych; zwiększenie dostępności lokali komunalnych	Liczba nowo wybudowanych lub zmodernizowanych mieszkań; liczba przydzielonych lokali

CEL OPERACYJNY 2.2: Zapewnienie warunków do zrównoważonego rozwoju osadnictwa

Zadania	Oczekiwane rezultaty	Wskaźniki oceny rezultatów
1. Zwiększenie dostępności terenów pod zabudowę mieszkaniową poprzez wskazanie nowych obszarów rozwoju osadnictwa w planie ogólnym gminy.	- Wyznaczenie nowych terenów inwestycyjnych w planie ogólnym. - Zwiększenie dostępności działek budowlanych dla mieszkańców i inwestorów. - Wzrost zainteresowania lokalizacją w gminie.	- Liczba hektarów nowych terenów wskazanych pod zabudowę w planie ogólnym. - Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy / pozwoleń na budowę. - Liczba nowych inwestycji mieszkaniowych w ujęciu rocznym.
2. Tworzenie warunków przestrzennych i infrastrukturalnych do lokowania inwestycji z	- Poprawa dostępności infrastruktury technicznej i drogowej. - Przyciągnięcie inwestorów	- Długość nowo wybudowanej lub zmodernizowanej infrastruktury (w km). - Liczba nowych inwestycji

zakresu budownictwa jednorodzinnego, usług lokalnych i turystyki.	branży turystycznej i usługowej. - Rozwój lokalnego rynku nieruchomości.	usługowych i turystycznych. - Liczba nowych miejsc noclegowych / usług turystycznych.
3. Zabezpieczenie w dokumentach planistycznych rezerw terenów pod zabudowę wzdłuż głównych szlaków transportowych i w rejonach o wysokich walorach środowiskowych (z zachowaniem zasad ochrony przyrody).	- Spójne planowanie rozwoju z siecią transportową i środowiskową. - Zapewnienie przestrzeni pod rozwój zrównoważony i zgodny z ochroną przyrody. - Unikanie konfliktów przestrzennych i środowiskowych.	- Liczba lokalizacji zarezerwowanych w planie ogólnym zgodnie z kryteriami dostępności i walorów środowiskowych. - Liczba uwzględnionych korytarzy ekologicznych i stref buforowych. - Liczba inwestycji zrealizowanych z zachowaniem zasad ochrony środowiska.

CEL OPERACYJNY 2.3: Rozwój edukacji i kompetencji mieszkańców

Zadania	Oczekiwane rezultaty	Wskaźniki oceny rezultatów
Modernizacja placówek edukacyjnych i doposażenie szkół w nowoczesne technologie	Poprawa jakości infrastruktury edukacyjnej; rozwój cyfrowych kompetencji uczniów	Liczba zmodernizowanych szkół; liczba sal wyposażonych w nowoczesny sprzęt
Wspieranie podwyższania kwalifikacji nauczycieli	Podniesienie jakości kształcenia poprzez rozwój kompetencji kadry pedagogicznej	Liczba nauczycieli objętych programem szkoleń; liczba godzin szkoleniowych
Wsparcie dla lokalnych inicjatyw edukacyjnych (koła zainteresowań, kluby)	Zwiększenie aktywności edukacyjnej dzieci i młodzieży; rozwój pasji	Liczba utworzonych inicjatyw; liczba uczestników

CEL OPERACYJNY 2.4: Poprawa dostępu do usług zdrowotnych i społecznych

Zadania	Oczekiwane rezultaty	Wskaźniki oceny rezultatów
Modernizacja placówek medycznych i rozwój usług zdrowotnych	Zwiększenie dostępności i jakości usług zdrowotnych	Liczba zmodernizowanych placówek; liczba nowych usług medycznych
Programy profilaktyczne i zdrowotne dla mieszkańców	Wzrost świadomości zdrowotnej i profilaktyki wśród mieszkańców	Liczba przeprowadzonych programów; liczba uczestników badań
Wsparcie dla seniorów – usługi opiekuńcze, kluby seniora, programy integracyjne	Zwiększenie aktywności i poprawa jakości życia osób starszych	Liczba klubów seniora; liczba seniorów objętych wsparciem
Wspieranie aktywności społecznej mieszkańców (NGO, grupy nieformalne)	Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie społeczne	Liczba wspartych inicjatyw; liczba zaangażowanych osób

CEL OPERACYJNY 2.5: Rozwój kultury, sportu i rekreacji

Zadania	Oczekiwane rezultaty	Wskaźniki oceny rezultatów
Budowa i modernizacja obiektów sportowych, placów zabaw, terenów rekreacyjnych	Poprawa dostępności do infrastruktury sportowo-rekreacyjnej	Liczba obiektów zmodernizowanych/wybudowanych; liczba korzystających mieszkańców
Organizacja wydarzeń kulturalnych i sportowych	Wzrost integracji społecznej i zaangażowania mieszkańców	Liczba zorganizowanych wydarzeń; liczba uczestników
Wspieranie NGO i inicjatyw mieszkańców w kulturze i rekreacji	Zwiększenie udziału społeczności lokalnej w kulturze i rekreacji	Liczba projektów wspartych finansowo; liczba uczestników

Współpraca z podmiotami zewnętrznymi w zakresie kultury, sportu i rekreacji	Lepsze wykorzystanie zasobów i rozwój oferty programowej	Liczba partnerstw; liczba wspólnych inicjatyw
Rozwój infrastruktury kulturalnej (wielofunkcyjny ośrodek kultury)	Poprawa dostępu do kultury i integracji mieszkańców	Liczba zrealizowanych inwestycji; liczba wydarzeń w nowej infrastrukturze
Organizacja festiwali i wydarzeń promujących gminę	Promocja dziedzictwa lokalnego i integracja mieszkańców	Liczba festiwali/wydarzeń; liczba uczestników
Promocja walorów turystycznych i bazy noclegowej (lokalnie i zewnątrznie)	Wzrost ruchu turystycznego; promocja gminy	Liczba kampanii promocyjnych; liczba odwiedzających

Podsumowanie:

Priorytetem jest zahamowanie depopulacji i stworzenie przyjaznych warunków do życia. Działania koncentrują się na wspieraniu rodzin, rozwoju edukacji, poprawie dostępu do usług zdrowotnych i społecznych oraz rozbudowie oferty kulturalno-rekreacyjnej. Gmina Świątajno chce być miejscem przyjaznym, wspierającym integrację międzypokoleniową i aktywność obywatelską, a także oferującym wysoki standard usług publicznych.

Cel strategiczny 3

Dbłość o zasoby przyrodnicze i kulturowe Gminy Świątajno oraz adaptacja do zmian klimatycznych

Gmina Świątajno, dzięki swoim walorom przyrodniczym i dziedzictwu kulturowemu, stanowi unikalne miejsce o dużym potencjale rozwojowym. W obliczu pogłębiających się zmian klimatycznych oraz wyzwań cywilizacyjnych, nadrzędnym celem strategicznym gminy staje się ochrona lokalnych zasobów naturalnych i kulturowych, a także podejmowanie działań adaptacyjnych w duchu zrównoważonego rozwoju. Kluczowe

znaczenie będą miały inwestycje w ekologię, efektywne gospodarowanie zasobami oraz aktywizacja społeczna wokół wartości środowiskowych i dziedzictwa regionu.

Poprawa jakości powietrza i redukcja emisji zanieczyszczeń

Działania w tym obszarze koncentrują się na poprawie jakości powietrza poprzez ograniczenie emisji zanieczyszczeń pochodzących głównie z przestarzałych systemów ogrzewania oraz transportu. Gmina będzie wspierać mieszkańców w wymianie nieefektywnych źródeł ciepła na nowoczesne, niskoemisyjne technologie grzewcze, promując jednocześnie ekologiczne programy krajowe i regionalne oferujące dofinansowania do odnawialnych źródeł energii. Równolegle rozwijana będzie infrastruktura dla rowerzystów, tworząc dogodne warunki do poruszania się rowerem, co sprzyja ograniczeniu ruchu samochodowego i emisji spalin. W dłuższej perspektywie celem jest stworzenie lokalnej polityki klimatycznej opartej na czystej energii i proekologicznym stylu życia mieszkańców.

Racjonalne gospodarowanie wodą i gospodarka odpadami

Jednym z najważniejszych wyzwań środowiskowych jest zarządzanie zasobami wodnymi i odpadami w sposób zrównoważony i efektywny. Gmina będzie wspierać budowę przydomowych oczyszczalni ścieków, zwłaszcza na obszarach o rozproszonej zabudowie wiejskiej, gdzie centralna infrastruktura kanalizacyjna jest trudna do zrealizowania. Realizowane będą także lokalne projekty retencji wody, które zwiększą odporność gminy na okresy suszy i ulewne deszcze – we współpracy z mieszkańcami oraz instytucjami zewnętrznymi. Zwiększony zostanie nacisk na segregację odpadów i recykling, m.in. poprzez działania edukacyjne prowadzone w szkołach i placówkach publicznych. Ważnym elementem będzie także wprowadzenie inteligentnych systemów zarządzania zużyciem wody w sieciach wodociągowych, co pozwoli na ograniczenie strat wody oraz poprawę efektywności zarządzania infrastrukturą.

Przeprowadzona zostanie aktualizacja programu ochrony środowiska pod kątem poprawy efektywności dotyczącej ograniczania dopływu zanieczyszczeń do JCWP (jednolita część wód powierzchniowych).

Ochrona bioróżnorodności i rozwój terenów zielonych

Zachowanie różnorodności biologicznej oraz troska o przestrzeń zieloną to kluczowe elementy zrównoważonego rozwoju. Gmina planuje zakładanie nowych parków, skwerów, zieleńców oraz ogrodów społecznych w przestrzeniach publicznych, takich jak tereny przy świetlicach wiejskich, szkołach czy ośrodkach kultury. Tego rodzaju inwestycje sprzyjają nie tylko poprawie estetyki otoczenia, ale także budowaniu więzi społecznych oraz promowaniu zdrowego trybu życia. Istotnym aspektem działań będzie również prowadzenie szeroko zakrojonej edukacji ekologicznej, w której aktywnie uczestniczyć

będą szkoły, organizacje społeczne i mieszkańcy. Celem jest rozwój lokalnej świadomości ekologicznej oraz promowanie postaw odpowiedzialnych wobec środowiska naturalnego.

Zachowanie dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego

Bogata historia i dziedzictwo kulturowe Gminy Świętajno stanowią unikalny kapitał tożsamości lokalnej. Gmina zamierza kontynuować i intensyfikować działania związane z ochroną i renowacją zabytków, zwłaszcza tradycyjnego budownictwa mazurskiego oraz charakterystycznego krajobrazu wiejskiego. Wsparcie uzyskają również lokalne inicjatywy promujące historię i kulturę regionu – poprzez organizację festynów, warsztatów rzemiosła, wydarzeń kulturalnych oraz publikacji poświęconych historii gminy i jej mieszkańców. Szczególne znaczenie będzie miało uwzględnianie wartości krajobrazowych i dziedzictwa w procesach planowania przestrzennego – tak, aby zachować otwarty, nienaruszony krajobraz wiejski. Gmina będzie wspierać zrównoważoną turystykę, opartą na agroturystyce i szlakach rowerowych, która pozwala rozwijać lokalną gospodarkę bez szkody dla środowiska.

Dzięki skoordynowanym i długofalowym działaniom w ramach tego celu strategicznego, Gmina Świętajno ma szansę stać się przykładem harmonijnego rozwoju – łączącego dbałość o środowisko naturalne i dziedzictwo kulturowe z nowoczesnymi rozwiązaniami proekologicznymi oraz odpowiedzialnym planowaniem przestrzennym.

Cel operacyjny: 3.1. Poprawa jakości powietrza i redukcja emisji zanieczyszczeń

Zadania	Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatów
Wspieranie wymiany przestarzałych źródeł ciepła	Zmniejszenie emisji CO ₂	Liczba wymienionych źródeł ciepła
Promocja odnawialnych źródeł energii	Wzrost udziału OZE na potrzeby własne	Liczba zrealizowanych instalacji OZE
Rozwój infrastruktury rowerowej	Wzrost korzystania z ekologicznego transportu	Długość nowych ścieżek rowerowych

Cel operacyjny: 3.2. Racjonalne gospodarowanie wodą i gospodarką odpadami

Zadania	Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatów
Budowa	Lepsza gospodarka	Liczba nowych oczyszczalni

przydomowych oczyszczalni	ściekowa	
Realizacja projektów retencji	Zwiększona retencja wody	Liczba zrealizowanych projektów retencyjnych
Edukacja o segregacji	Wzrost poziomu recyklingu	Poziom recyklingu [%]
Inteligentne systemy zarządzania wodą	Zmniejszenie strat wody	Liczba wdrożonych systemów

Cel operacyjny: 3.3. Ochrona bioróżnorodności i rozwój terenów zielonych

Zadania	Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatów
Zakładanie terenów zielonych	Zwiększenie terenów zielonych	Powierzchnia nowych terenów zielonych [ha]
Edukacja ekologiczna	Wzrost świadomości ekologicznej	Liczba uczestników programów edukacyjnych

Cel operacyjny: 3.4. Zachowanie dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego

Zadania	Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatów
Renowacja lokalnych zabytków	Zachowanie dziedzictwa kulturowego	Liczba odrestaurowanych obiektów
Wsparcie lokalnych inicjatyw historycznych	Promocja lokalnej historii	Liczba wydarzeń i inicjatyw
Ochrona krajobrazu w planowaniu przestrzennym	Zachowanie krajobrazu kulturowego	Liczba dokumentów planistycznych uwzględniających ochronę krajobrazu

Podsumowanie

Strategia zakłada ochronę środowiska naturalnego, poprawę jakości powietrza, zrównoważone gospodarowanie wodą i odpadami oraz promowanie postaw proekologicznych. Istotna jest również ochrona dziedzictwa kulturowego

i krajobrazu. Poprzez rozwój zielonej infrastruktury, wsparcie dla odnawialnych źródeł energii i edukację ekologiczną, gmina planuje wzmocnić swoją odporność na zmiany klimatyczne, dbając jednocześnie o tożsamość i atrakcyjność przestrzeni lokalnej.

* * *

Strategia rozwoju Gminy Świętajno zakłada kompleksowe działania ukierunkowane na poprawę jakości życia mieszkańców, rozwój lokalnej gospodarki oraz ochronę zasobów przyrodniczych i kulturowych. Kluczowym założeniem dokumentu jest zrównoważony rozwój, integrujący aspekty społeczne, gospodarcze i przestrzenne, a także skuteczne reagowanie na wyzwania demograficzne i klimatyczne. Realizacja strategii opiera się na spójnej strukturze celów strategicznych i operacyjnych, w ramach których zaplanowano konkretne zadania inwestycyjne i społeczne. Obejmują one m.in. rozwój infrastruktury technicznej i transportowej, wspieranie przedsiębiorczości i turystyki, wzmacnianie systemu edukacji i opieki zdrowotnej, rozwój usług społecznych i kulturalnych, a także działania proekologiczne i na rzecz adaptacji do zmian klimatycznych. Strategia przewiduje ścisłą współpracę samorządu z partnerami społecznymi, gospodarczymi

i instytucjonalnymi, zakładając synergiczne działanie różnych podmiotów dla osiągnięcia wspólnych celów. Niniejszy dokument definiuje także oczekiwane rezultaty oraz wskaźniki ich realizacji, co pozwala na bieżącą ocenę skuteczności podejmowanych działań i elastyczne dostosowywanie polityki rozwoju do zmieniających się potrzeb i uwarunkowań.

VI. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy

Współczesne zarządzanie rozwojem terytorialnym wymaga nie tylko reagowania na bieżące potrzeby mieszkańców, ale przede wszystkim kształtowania długofalowej wizji zagospodarowania przestrzennego. Odpowiedzią na tę potrzebę jest model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy – narzędzie planistyczne, które stanowi fundament zintegrowanego, racjonalnego i zrównoważonego rozwoju przestrzennego Gminy Świętajno.

Model ten to graficzno-opisowa koncepcja wskazująca docelowy układ elementów przestrzeni gminy – zarówno przyrodniczych, jak i gospodarczych, osadniczych,

społecznych oraz infrastrukturalnych. Umożliwia on powiązanie polityki przestrzennej z innymi obszarami strategii rozwoju lokalnego, takimi jak ochrona środowiska, rozwój mieszkalnictwa, turystyki, rolnictwa, transportu czy energetyki odnawialnej.

Zgodnie z art. 13 ust. 1 pkt 4 znowelizowanej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, model struktury funkcjonalno-przestrzennej obejmuje m.in.:

- strukturę sieci osadniczej wraz z hierarchią i funkcją miejscowości,
- system powiązań przyrodniczych i korytarzy ekologicznych,
- główne korytarze transportowe i sieci infrastrukturalne (w tym ciągi piesze i rowerowe),
- kluczowe elementy infrastruktury technicznej i społecznej.

W warunkach Gminy Świętajno, której przestrzeń charakteryzuje się znacznym zróżnicowaniem przyrodniczym i gospodarczym, model ten stanowi podstawę dla kształtowania wyodrębnionych stref polityki przestrzennej, odpowiadających konkretnym kierunkom rozwoju: mieszkaniowym, rolniczym, rekreacyjno-turystycznym oraz produkcyjno-usługowym.

Wdrażanie modelu umożliwia:

- efektywne planowanie inwestycji i dostosowanie ich do realnych potrzeb i potencjałów lokalnych,
- ochronę cennych obszarów przyrodniczych i krajobrazowych, m.in. Pojezierza Elckiego,
- tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju funkcji mieszkaniowych i turystycznych, poprzez integrację przestrzeni osadniczych z obszarami rekreacyjnymi,
- racjonalne rozmieszczenie infrastruktury technicznej i społecznej, w tym dostępność komunikacyjną, media, sieci energetyczne oraz tereny aktywności gospodarczej.

Model stanowi więc narzędzie nie tylko koordynujące zagospodarowanie przestrzenne gminy, ale także wspierające spójność terytorialną, gospodarczą i społeczną, w zgodzie z zasadami zrównoważonego rozwoju i politykami krajowymi oraz regionalnymi.

VI.1. Układ osadniczy i sieć osiedleńcza

Układ osadniczy Gminy Świętajno tworzy rozproszony, zróżnicowany funkcjonalnie system miejscowości, który kształtował się historycznie na bazie naturalnych warunków przyrodniczych, dostępności komunikacyjnej oraz działalności rolniczej i leśnej. W strukturze tej dominują małe i średnie wsie, zlokalizowane w sąsiedztwie kompleksów leśnych, jezior oraz użytków rolnych. Osadnictwo cechuje niewielka gęstość zabudowy, co stanowi zarówno wyzwanie, jak i szansę w kontekście zrównoważonego rozwoju.

Na podstawie diagnozy przestrzennej oraz analizy potencjału inwestycyjnego, wyznaczono obszary o zwiększonej chłonności i dostępności infrastrukturalnej, które mogą stanowić naturalne kierunki rozwoju zabudowy. Obejmują one przede

wszystkim terenom w sąsiedztwie miejscowości: Świątajno (centrum administracyjne gminy), Dunajek, Sulejki, Giże oraz Cichy. Planowane rozszerzenie tych obszarów w planie ogólnym powinno uwzględniać zarówno potrzeby mieszkaniowe, jak i rozwój funkcji usługowych, produkcyjnych oraz rekreacyjno-turystycznych, przy jednoczesnym zachowaniu zasad ładu przestrzennego i ochrony środowiska.

Hierarchia i rola jednostek osadniczych

W modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej wyróżnia się trzy podstawowe poziomy hierarchiczne w strukturze osadniczej:

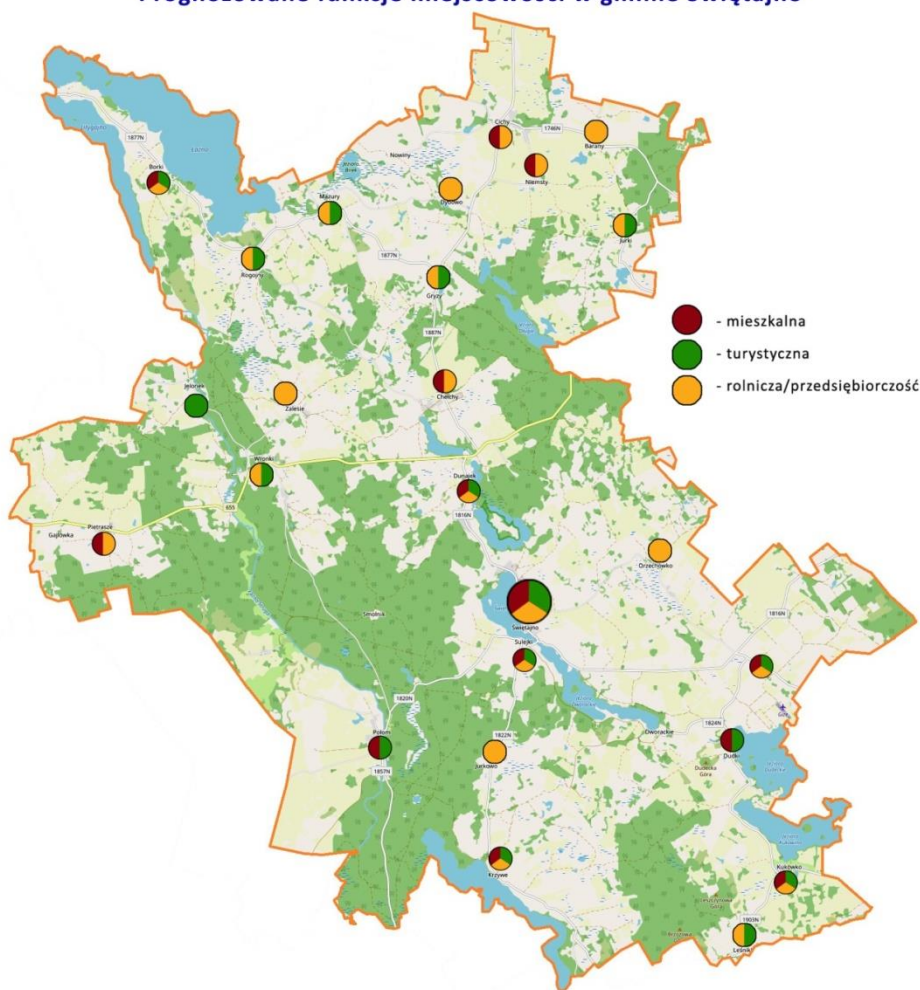
- Ośrodek centralny – Świątajno, pełniące funkcje administracyjne, usługowe i częściowo gospodarcze. Jako siedziba gminy, Świątajno koncentruje instytucje publiczne, placówki edukacyjne i ochrony zdrowia, a także stanowi punkt integracji transportowej i przestrzennej całej gminy.
- Ośrodki lokalne – np. Pietrasze, Krzywe, Dunajek, Chełchy, spełniające funkcje usług podstawowych, produkcyjnych i mieszkalnych. Są to miejscowości o potencjale rozwoju funkcji mieszkaniowej, turystycznej lub gospodarczej, szczególnie ze względu na położenie przy ciągach komunikacyjnych i korzystne warunki przestrzenne.
- Pozostałe wsie i osady – m.in. Wronki, Borki, Mazury, Rogojny, o charakterze rolniczym i rekreacyjnym. W tych miejscowościach podstawową funkcją pozostaje użytkowanie rolnicze i leśne, ale również rozwija się rozproszona zabudowa letniskowa oraz agroturystyka.

Kierunki rozwoju układu osadniczego

W oparciu o istniejącą strukturę osadniczą, proponuje się:

- Koncentrację nowej zabudowy w obrębie istniejących zwartych jednostek osadniczych, w celu ograniczenia kosztów infrastrukturalnych oraz ochrony obszarów przyrodniczo cennych;
- Zachowanie i wspieranie funkcjonalności ośrodków lokalnych, m.in. poprzez inwestycje w infrastrukturę techniczną, transportową i społeczną;
- Rozwój funkcji mieszkaniowej i usługowej w miejscowościach o dogodnym położeniu komunikacyjnym oraz w atrakcyjnych krajobrazowo lokalizacjach (np. w pobliżu jezior, lasów);
- Integrację terenów osiedleńczych z planowanymi ciągami pieszo-rowerowymi, co sprzyja zrównoważonej mobilności oraz rozwojowi funkcji turystycznej i rekreacyjnej;
- Tworzenie nowych stref aktywności gospodarczej i inwestycyjnej w obrębie miejscowości Świątajno i Pietrasze, co pozwoli równoważyć funkcję mieszkaniową z lokalnym rynkiem pracy.

Prognozowane funkcje miejscowości w gminie Świętajno

Czynniki warunkujące rozwój sieci osiedleńczej

Rozwój układu osadniczego Gminy Świętajno zależy od szeregu czynników:

- Dostępność infrastruktury technicznej, w tym wodociągowej, kanalizacyjnej, energetycznej i cyfrowej;
- Dostęp do usług publicznych, w szczególności edukacyjnych i zdrowotnych;
- Potencjał środowiskowy i atrakcyjność krajobrazowa, sprzyjające rozwojowi turystyki i osadnictwa rekreacyjnego;
- Uwarunkowania własnościowe i planistyczne, takie jak stan prawny gruntów, dostępność terenów inwestycyjnych oraz zapisy studium i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- Dostępność transportowa, w tym stan sieci drogowej i komunikacji publicznej.

VI. 2. System powiązań przyrodniczych i korytarzy ekologicznych

System powiązań przyrodniczych i korytarzy ekologicznych w Gminie Świątajno (powiat olecki, woj. warmińsko-mazurskie) stanowi istotny element ładu przestrzennego i ekologicznego, którego celem jest ochrona bioróżnorodności, zapewnienie ciągłości naturalnych procesów przyrodniczych oraz integracja lokalnych ekosystemów z regionalną siecią przyrodniczą.

2.1. Elementy struktury przyrodniczej gminy

Gmina Świątajno charakteryzuje się znacznym udziałem terenów o wysokiej wartości przyrodniczej i krajobrazowej. Kluczowe składniki lokalnego systemu przyrodniczego to:

- Obszary chronione prawnie, w tym:

- Obszary Natura 2000:

Puszcza Borecka (obszar specjalnej ochrony ptaków)

Ostoja Borecka (obszar specjalnej ochrony siedlisk)

- Obszary Chronionego Krajobrazu (OChK):

- Pojezierze Oleckie

- Pojezierze Elckie

- Użytki ekologiczne, torfowiska, oczka wodne – stanowią lokalne refugia przyrody i są ważne dla retencji wody.

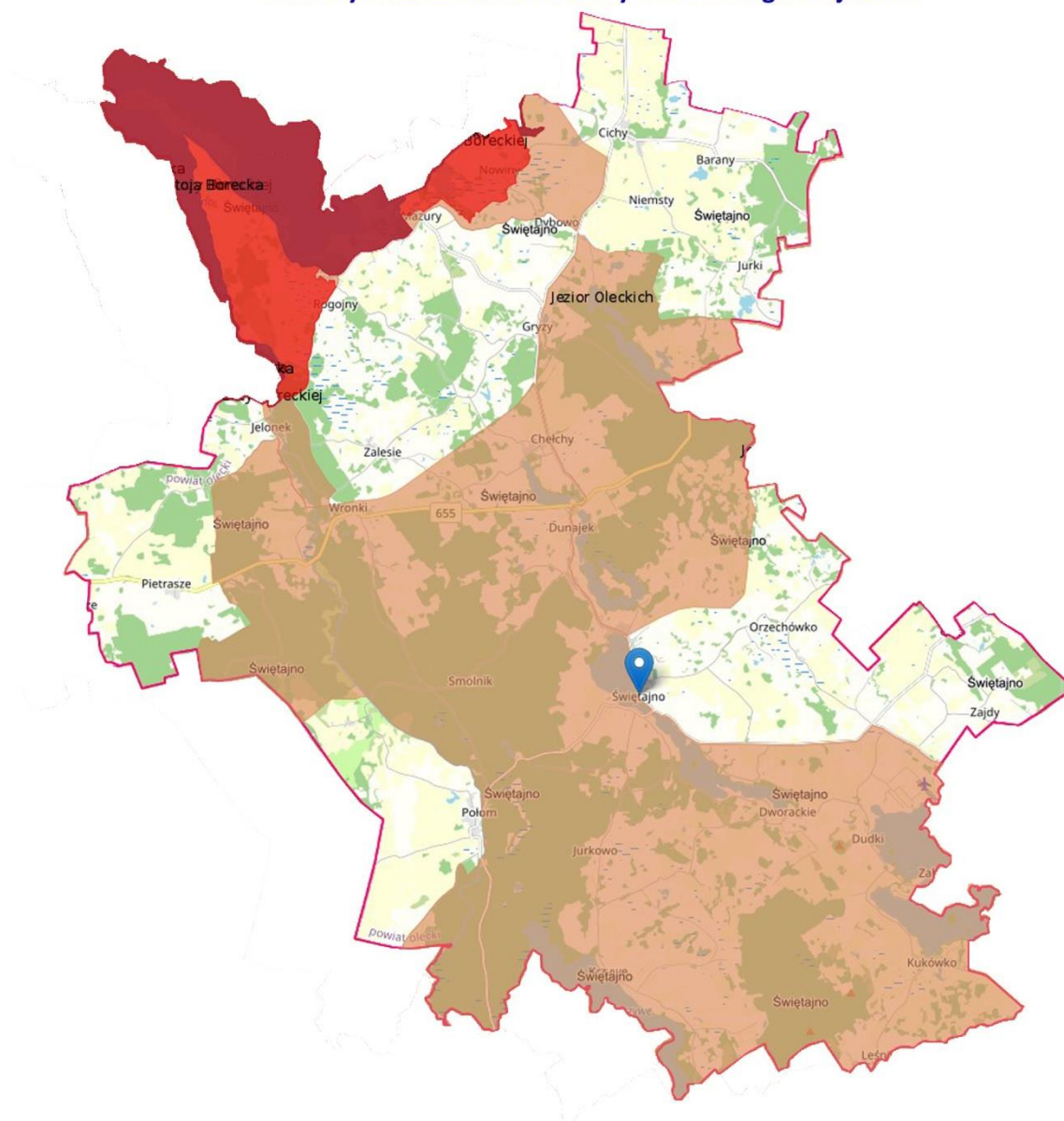
- Kompleksy leśne – występujące głównie we wschodniej, południowej i północnej części gminy, pełnią funkcje ochronne, klimatyczne i rekreacyjne oraz stanowią naturalne ciągi ekologiczne.

- Jeziora i cieki wodne:

Główne zbiorniki wodne to jeziora: Szóstak, Dworackie, Czarne, Zajdy, Łazduny, oraz mniejsze zbiorniki i cieki, w tym rzeka Lega i jej dopływy. Obszary te są szczególnie istotne dla ochrony retencji wodnej oraz jako siedliska wodno-błotne.

- Zróżnicowany krajobraz rolniczy – z mozaiką pól, łąk, pastwisk i zadrzewień śródpolnych, które sprzyjają utrzymaniu bioróżnorodności i tworzą lokalne ekotonowe powiązania ekologiczne.

Obszary Natura 2000 i Obszary Chronionego Krajobrazu

2.2. Lokalna i regionalna sieć korytarzy ekologicznych

Na terenie gminy Świątajno funkcjonuje zróżnicowana sieć korytarzy ekologicznych, która integruje lokalne i regionalne elementy środowiska naturalnego:

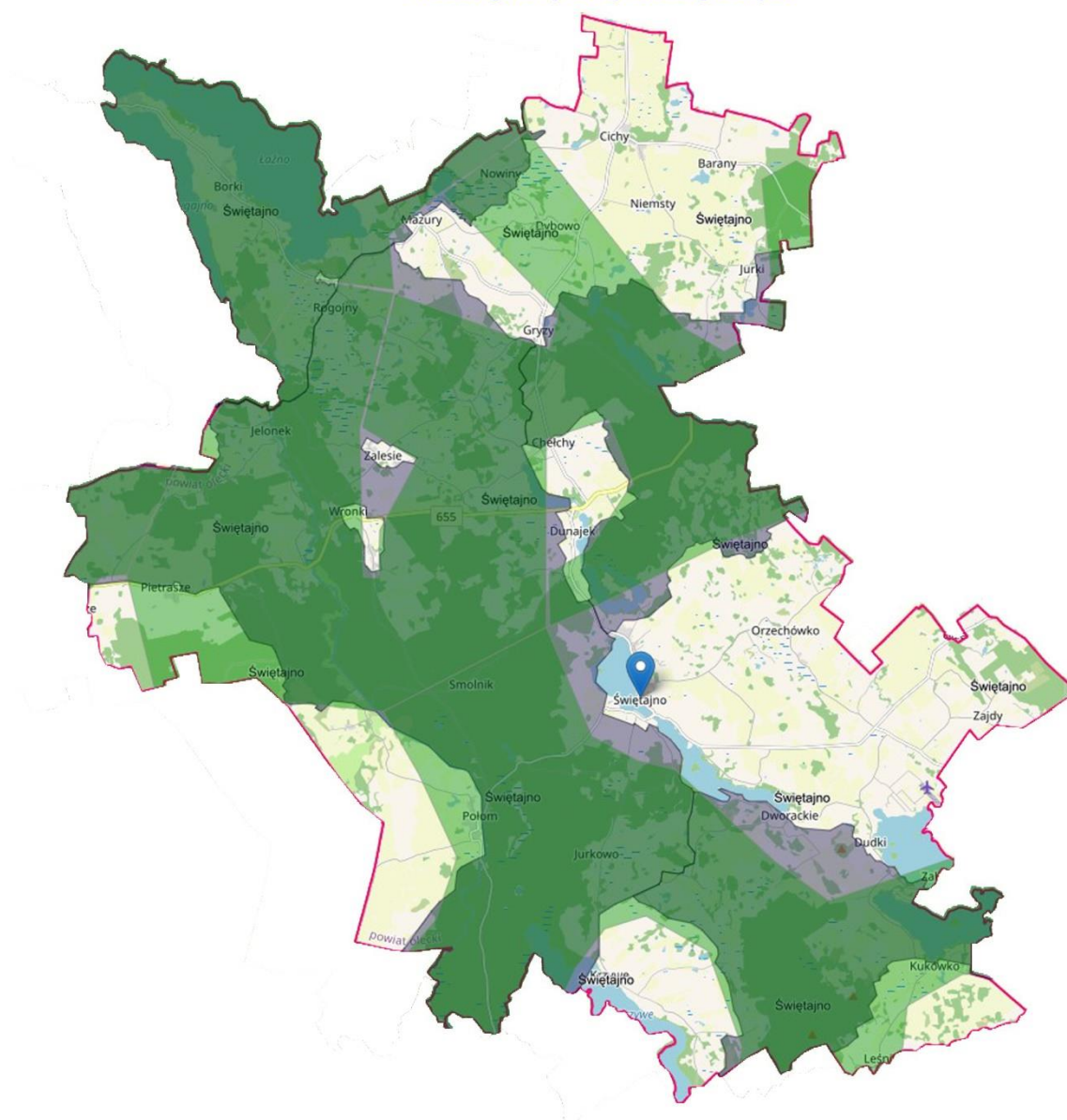
- Korytarze główne (regionalne) – przebiegają przez większe kompleksy leśne i doliny rzeczne, łącząc obszary Puszczy Boreckiej z systemem Pojezierza Ełckiego i Wielkich Jezior Mazurskich, Puszcza Augustowską oraz dolinami Biebrzy i Rospudy.

Korytarze:

- Puszcza Borecka-Puszcza Piska
- Puszcza Augustowska-Puszcza Borecka
- Dolina Biebrzy-Puszcza Borecka
- Dolina Rospudy

- Korytarze lokalne – obejmują:
 - doliny rzeczne (np. dolina rzeki Legi),
 - systemy powiązań między jeziorami (Szóstak – Czarne – Zajdy – Dworackie),
 - leśne korytarze migracyjne między rozproszonymi kompleksami leśnymi.
- Elementy wspierające ciągłość ekologiczno-krajobrazową: zadrzewienia śródpolne, pasy roślinności wzdłuż dróg i miedz, niewielkie cieki, rowy i oczka wodne – istotne z punktu widzenia mikroekosystemów.

Przebieg korytarzy ekologicznych

2.3. Znaczenie systemu przyrodniczego dla rozwoju gminy

System przyrodniczy stanowi fundament rozwoju Gminy Świętajno w sposób zrównoważony i oparty na ochronie zasobów naturalnych. Jego znaczenie obejmuje:

- Ochronę środowiska i bioróżnorodności,
- Tworzenie warunków dla rozwoju turystyki przyrodniczej i ekoturystyki,
- Wzmacnianie tożsamości krajobrazowej gminy i atrakcyjności osiedleńczej,
- Adaptację do zmian klimatycznych (retencja, buforowanie temperatury),
- Ochronę jakości wód i gleb przed nadmierną antropopresją.

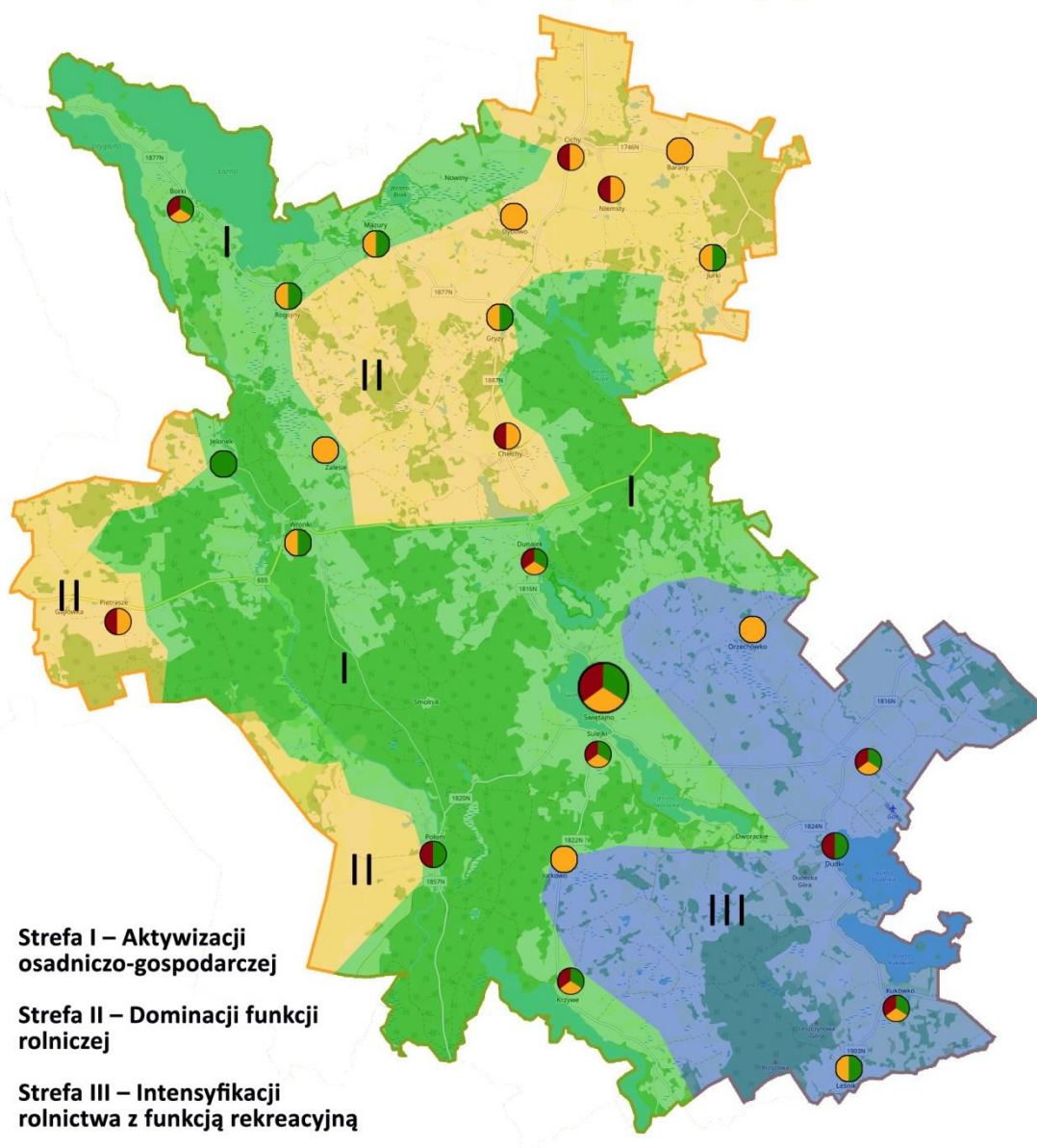
2.4. Kierunki działań strategicznych

- Zintegrowanie korytarzy ekologicznych i obszarów chronionych w dokumentach planistycznych (studium, mpzp),
- Ochrona dolin rzecznych i jezior poprzez ograniczenie presji urbanizacyjnej,
- Promowanie retencji krajobrazowej i ochrony terenów podmokłych,
- Zachowanie i odtwarzanie zadrzewień śródpolnych i przydrożnych,
- Edukacja ekologiczna mieszkańców, turystów i rolników w zakresie znaczenia lokalnego systemu przyrodniczego.

VI.3. Układ stref funkcjonalnych

W oparciu o obowiązujące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Świątajno, struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy została podzielona na trzy podstawowe strefy polityki przestrzennej. Każda z tych stref została wyodrębniona na podstawie szczegółowej analizy uwarunkowań środowiskowych, społecznych, infrastrukturalnych oraz kierunków potencjalnego rozwoju. Układ stref funkcjonalnych odzwierciedla zarówno obecny stan zagospodarowania przestrzennego, jak i pożądane kierunki przekształceń w horyzoncie długofalowym.

Układ stref funkcjonalnych gminy Świętajno

Strefa I – Aktywizacji osadniczo-gospodarczej (Strefa centralna)

Strefa I obejmuje centralną część gminy Świętajno, w tym główne ośrodki osadnicze: Świętajno, Wronki, Krzywe, Mazury i Borki. Charakteryzuje się dużym potencjałem środowiskowym (tereny leśne, jeziora), krajobrazowym i osadniczym.

Funkcje dominujące:

- rozwój osadnictwa mieszkaniowego w istniejących zwartych układach osadniczych,
- aktywizacja lokalnej gospodarki w oparciu o małe i średnie przedsiębiorstwa,
- rozwój funkcji rekreacyjnych i turystycznych (agroturystyka, turystyka wodna i kwalifikowana),
- adaptacja terenów do zrównoważonego rozwoju poprzez ograniczone inwestowanie poza głównymi ośrodkami.

Potencjały i ograniczenia:

- obecność cennych przyrodniczo obszarów chronionych wymaga stosowania szczególnych zasad ochrony środowiska,
- istnieje potrzeba modernizacji i rozbudowy infrastruktury technicznej (zwłaszcza kanalizacji, dróg lokalnych, sieci energetycznych),
- możliwość realizacji projektów z zakresu OZE (np. małe elektrownie wiatrowe i instalacje fotowoltaiczne).

Strefa II – Dominacji funkcji rolniczej (Strefa północno-wschodnia i zachodnia)

Strefa II obejmuje obszary o wysokiej jakości gleb i dużym udziale terenów użytkowanych rolniczo. Lokalizuje się w północno-wschodniej i zachodniej części gminy, obejmując m.in. miejscowości Niemsty, Chelchy, Cichy.

Funkcje dominujące:

- zachowanie i wspieranie rozwoju rolnictwa jako funkcji wiodącej,
- rozwój działalności przetwórstwa rolnego i wspierającej gospodarki rolnej,
- utrzymanie tradycyjnego krajobrazu rolniczego.

Potencjały i ograniczenia:

- stosunkowo słaba infrastruktura techniczna w niektórych wsiach,
- ograniczony dostęp do usług publicznych w rozproszonej strukturze osadniczej,
- potencjał dla rozwoju energetyki odnawialnej, zwłaszcza w zakresie fotowoltaiki i małych instalacji wiatrowych.

Strefa III – Intensyfikacji rolnictwa z funkcją rekreacyjną (Strefa południowo-wschodnia)

Strefa III obejmuje tereny położone w południowo-wschodniej części gminy. Obszar ten wyróżnia się korzystnymi warunkami glebowymi, obecnością wód powierzchniowych (m.in. jeziora Dudki i Kukowino) oraz sąsiedztwem gminy Olecko.

Funkcje dominujące:

- intensyfikacja rolnictwa z zastosowaniem nowoczesnych technologii,
- rozwój akwakultury i gospodarki rybackiej,
- wykorzystanie walorów naturalnych do rozwoju turystyki wiejskiej i rekreacji,
- tworzenie zintegrowanych funkcjonalnie obszarów o złożonym charakterze produkcyjno-turystycznym.

Potencjały i ograniczenia:

- dobrze rozwinięta sieć hydrologiczna umożliwia wykorzystanie zasobów wodnych do celów gospodarczych i turystycznych,
- sąsiedztwo gminy Olecko sprzyja współpracy ponadlokalnej i rozwojowi wspólnych produktów turystycznych.

Rozwój funkcji mieszkalnych i turystycznych

W każdej z trzech stref dostrzega się znaczący potencjał dla rozwoju funkcji mieszkalnych i turystycznych, co znajduje uzasadnienie w następujących przesłankach:

1. Atrakcyjność krajobrazowa i środowiskowa gminy – obecność jezior, lasów i terenów chronionych (w tym Obszarów Chronionego Krajobrazu) stwarza dogodne warunki dla rozwoju turystyki wypoczynkowej, kwalifikowanej i agroturystyki.
2. Dostępność przestrzenna i komunikacyjna – gmina leży w stosunkowo niewielkiej odległości od Olecka i Elku, co sprzyja rozwojowi osadnictwa rezydencjalnego i sezonowego.
3. Wzrost zainteresowania stylem życia „slow-life” i migracją z miast na wieś – obserwowalne trendy społeczne wskazują na rosnące zapotrzebowanie na tereny mieszkaniowe w gminach wiejskich o wysokiej jakości środowiska.
4. Możliwość wykorzystania funduszy UE – rozwój turystyki i mieszkalnictwa może być wspierany środkami z funduszy strukturalnych, np. w ramach programów rozwoju obszarów wiejskich i lokalnych strategii rozwoju LGD.
5. Istniejące i planowane inwestycje infrastrukturalne – rozbudowa sieci wodno-kanalizacyjnej, poprawa jakości dróg oraz rozwój infrastruktury społecznej (np. placówek edukacyjnych) zwiększają atrakcyjność inwestycyjną gminy.

VI.4. Obszary potencjalnej koncentracji zabudowy i inwestycji

W oparciu o analizę przestrzenną oraz obowiązujące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, w gminie Świętajno wyodrębniono obszary o szczególnym potencjale do lokalizacji nowej zabudowy oraz przedsięwzięć inwestycyjnych. Wskazanie tych obszarów stanowi odpowiedź na potrzeby demograficzne, gospodarcze, społeczne oraz środowiskowe gminy, przy jednoczesnym zachowaniu zasad ładu przestrzennego i zrównoważonego rozwoju.

4.1. Kryteria delimitacji obszarów koncentracji

Wskazanie terenów predysponowanych do koncentracji zabudowy i inwestycji uwzględnia następujące kryteria:

- dostępność infrastruktury technicznej (woda, kanalizacja, energia),
- dostępność komunikacyjna (drogi wojewódzkie, powiatowe, gminne),
 - istniejące struktury osadnicze i możliwości ich dogęszczenia,
 - brak kolizji z obszarami chronionymi (Natura 2000, OChK, lasy ochronne, tereny zalewowe),
 - potencjał rozwoju funkcji mieszkalnych, turystycznych i usługowych,
 - możliwości lokalizacji inwestycji w ramach polityki przestrzennej studium.

4.2. Główne obszary koncentracji zabudowy i inwestycji

A. Świętajno (wieś gminna)

- Charakter: ośrodek centralny gminy z funkcją administracyjną, usługową i mieszkalną.
- Potencjał: rozwój zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, zabudowy zagrodowej, usług publicznych (oświata, zdrowie, kultura), infrastruktury technicznej.
- Kierunek rozwoju: dogęszczenie zabudowy oraz rozbudowa na kierunkach południowym i zachodnim.

B. Krzywe – Wronki – Borki

- Charakter: lokalny węzeł osadniczy z rozwijającą się funkcją turystyczno-rekreacyjną (bliskość jezior).
- Potencjał: zabudowa letniskowa i całoroczna, rozwój usług turystycznych, małe inwestycje agroturystyczne i rekreacyjne.
- Kierunek rozwoju: kontynuacja i uporządkowanie istniejącej zabudowy wzdłuż sieci dróg lokalnych, z poszanowaniem walorów krajobrazowych.

C. Mazury – Dudki – Kukówko

- Charakter: wsie o dużych możliwościach lokalizacji inwestycji w zakresie turystyki wodnej i wiejskiej.
- Potencjał: rozwój funkcji turystycznych, możliwość lokalizacji inwestycji rekreacyjnych nad jeziorami (np. przystanie, szlaki rowerowe), zabudowa rezydencjalna.
- Kierunek rozwoju: koncentracja wokół zbiorników wodnych i przy głównych ciągach komunikacyjnych.

D. Cichy – Chełchy – Niemsty

- Charakter: tereny o funkcji rolniczej, z potencjałem do rozwoju działalności gospodarczej związanej z przetwórstwem i OZE.
- Potencjał: lokalizacja inwestycji gospodarczych (małe zakłady, logistyka, instalacje fotowoltaiczne), rozwój infrastruktury wiejskiej.
- Kierunek rozwoju: koncentracja zabudowy zagrodowej oraz inwestycji pozarolniczych w ramach wsi zwartej.

Rekomendacje planistyczne

W związku z obserwowanymi trendami społeczno-gospodarczymi oraz analizą aktualnego zagospodarowania przestrzennego, wskazuje się na potrzebę zwiększenia powierzchni terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową i usługową w planie ogólnym gminy. Rekomenduje się ujęcie w planie rezerw terenów w miejscowościach o największym potencjale wzrostu, tj. Świątajno, Dunajek, Cichy, Sulejki, Giże i Krzywe. Kluczowe znaczenie ma elastyczne planowanie, pozwalające na adaptację przestrzeni do zmieniających się potrzeb mieszkańców i inwestorów, przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju i ochrony zasobów przyrodniczych.

4.3. Obszary strategiczne do planowania inwestycji publicznych

W perspektywie realizacji celów strategicznych gminy, wskazuje się także tereny o wysokim priorytecie dla inwestycji publicznych:

- budowa i modernizacja infrastruktury wodno-kanalizacyjnej w Świątajnie i Krzywym,
- lokalizacja punktów usługowych i centrów aktywności lokalnej w miejscowościach peryferyjnych,
- inwestycje drogowe – poprawa dojazdów do terenów inwestycyjnych i turystycznych,
- teren pod planowany ośrodek rekreacyjny nad jeziorem Kukowino lub Dworackie,
- tereny pod mieszkalnictwo wspomagane (np. senioralne) w obrębie Świątajna.

4.4. Zasady zagospodarowania wskazanych obszarów

Dla obszarów koncentracji zabudowy i inwestycji przyjmuje się następujące zasady:

- minimalizacja presji na obszary chronione – poprzez właściwe lokalizowanie inwestycji względem korytarzy ekologicznych i OChK,
- zrównoważony rozwój funkcji mieszkaniowych i turystycznych – w zgodzie z lokalnym potencjałem środowiskowym,
- integracja z istniejącą infrastrukturą – w celu optymalizacji kosztów i zapewnienia ciągłości obsługi technicznej,
- priorytet dla działań rewitalizacyjnych i intensyfikacji istniejących terenów zabudowy, zamiast niekontrolowanego rozpraszania funkcji.

VI.5. Struktura powiązań transportowych

Układ transportowy gminy Świątajno stanowi kluczowy element struktury funkcjonalno-przestrzennej i ma zasadnicze znaczenie dla rozwoju społeczno-gospodarczego gminy. Dostępność komunikacyjna, zarówno w wymiarze lokalnym, jak i regionalnym, wpływa

bezpośrednio na jakość życia mieszkańców, atrakcyjność inwestycyjną, rozwój turystyki oraz mobilność siły roboczej.

5.1 Główna oś komunikacyjna

Przez obszar gminy Świątajno przebiega droga wojewódzka nr 655 (DW 655), będąca główną osią transportową i kręgosłupem układu komunikacyjnego gminy. Trasa ta przebiega w kierunku południowo-zachodnim i północno-wschodnim, łącząc miasto Olecko z Giżyckiem, a tym samym zapewniając powiązania z regionalnym i ponadregionalnym układem transportowym, DW 655 umożliwia:

- codzienny dojazd mieszkańców do ośrodków miejskich, zwłaszcza do Olecka, w którym zlokalizowane są instytucje administracyjne, edukacyjne, zdrowotne i rynek pracy;
- efektywny transport towarów i dostęp do rynków zbytu dla lokalnych przedsiębiorców, gospodarstw rolnych i inwestorów;
- obsługę ruchu turystycznego, szczególnie w sezonie letnim, gdy wzrasta liczba odwiedzających tereny rekreacyjne Pojezierza Elckiego.

Trasa DW 655 przecina gminę przez jej centralną część, przechodząc przez miejscowości takie jak Wronki czy Dunajek, co dodatkowo sprzyja integracji lokalnych ośrodków osadniczych i umożliwia ich rozwój w oparciu o dostępność komunikacyjną.

Planowana modernizacja odcinka Mazuchówka–Olecko w najbliższych latach, uwzględniająca poprawę nawierzchni, geometrii drogi oraz infrastruktury bezpieczeństwa, przyczyni się do wzrostu dostępności i bezpieczeństwa ruchu drogowego, a tym samym zwiększy atrakcyjność gminy jako miejsca zamieszkania, inwestowania i wypoczynku.

5.2 Układ dróg lokalnych

Poza DW 655, strukturę komunikacyjną gminy tworzą drogi:

- powiatowe – pełniące funkcję łącznikową między lokalnymi miejscowościami a drogą wojewódzką oraz sąsiednimi gminami;
- gminne – zapewniające dojazd do poszczególnych miejscowości, siedlisk rolnych, terenów inwestycyjnych i rekreacyjnych.

Układ ten jest nierównomiernie rozwinięty, a jego jakość techniczna w wielu miejscach jest niewystarczająca. Liczne drogi o nawierzchni gruntowej lub niskiej nośności wymagają modernizacji lub przebudowy. Poprawa stanu technicznego dróg lokalnych jest jednym z istotnych celów strategicznych, szczególnie w kontekście:

- zwiększenia bezpieczeństwa i komfortu użytkowników,
- umożliwienia rozwoju terenów inwestycyjnych (w tym Terenów Aktywności Gospodarczej w Świątajnie i Pietraszach),
- rozwoju turystyki wiejskiej i agroturystyki.

5.3 Transport publiczny drogowy i kolejowy

Na terenie gminy nie występują linie kolejowe ani stacje kolejowe. Najbliższe stacje znajdują się w Olecku oraz Elku, co czyni dostępność kolejową ograniczoną i uzależnioną od transportu drogowego. Gminę obsługuje komunikacja autobusowa o charakterze regionalnym, jednak jej zasięg i częstotliwość kursów są ograniczone. Rozwój transportu publicznego, w tym integracja połączeń autobusowych z rozkładami kolejowymi w Olecku, powinien być jednym z kierunków działań poprawiających mobilność mieszkańców.

5.4 Infrastruktura piesza i rowerowa

Na terenie gminy nie funkcjonuje obecnie rozwinięta sieć tras rowerowych ani zorganizowane szlaki piesze. W kontekście dynamicznie rosnącego zainteresowania turystyką rowerową i pieszą w regionach przyrodniczo cennych, rozwój tego typu infrastruktury powinien być jednym z priorytetów polityki przestrzennej. Istnieje potencjał do:

- budowy tras rowerowych łączących miejscowości gminne z DW 655 oraz z sąsiednimi gminami,
- wytyczenia szlaków tematycznych (np. „Szlak jezior i lasów Świętajna”),
- tworzenia bezpiecznych ciągów pieszo-rowerowych w obrębie miejscowości z infrastrukturą usługową i turystyczną.

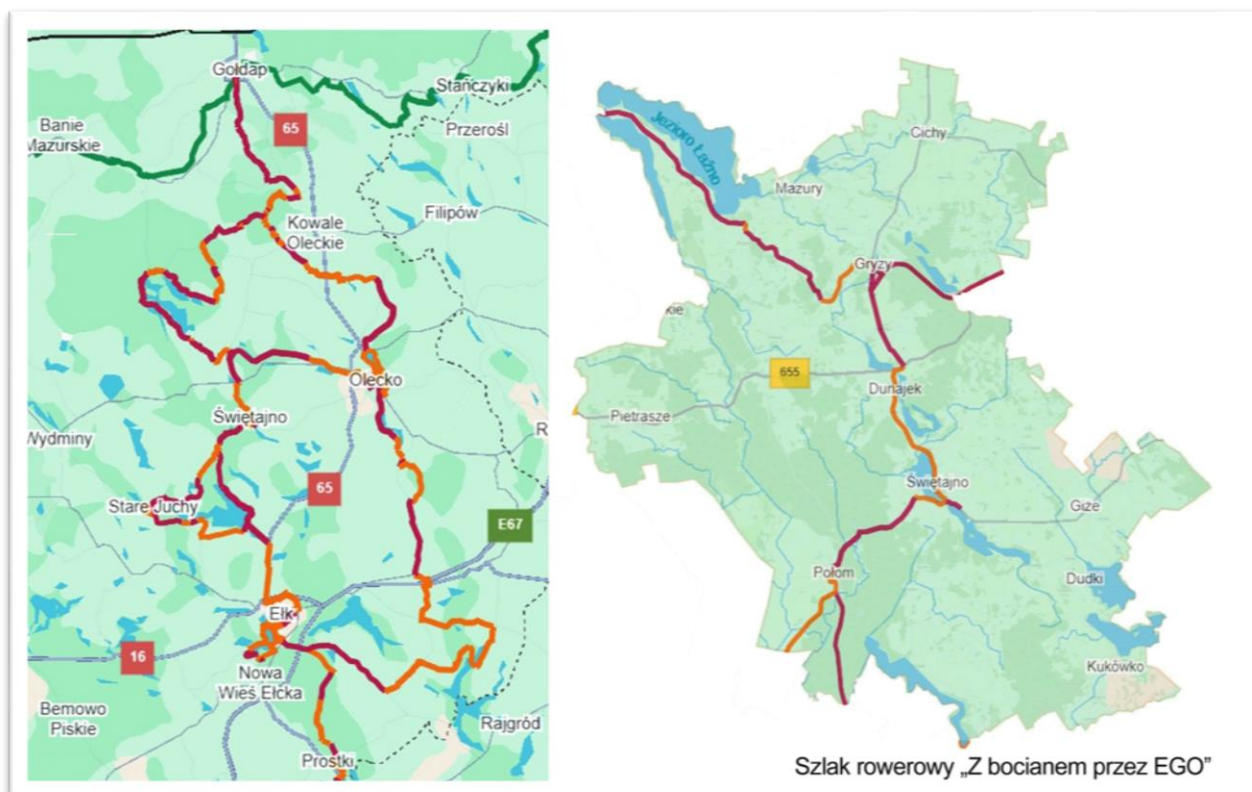
5.5 Cele i kierunki strategiczne

W kontekście potrzeb rozwojowych i przestrzennych gminy Świętajno, za kluczowe kierunki w zakresie struktury transportowej należy uznać:

- modernizację i rozwój układu dróg lokalnych w powiązaniu z DW 655,
- poprawę dostępności terenów inwestycyjnych i turystycznych,
- rozwój infrastruktury rowerowej i pieszej jako elementu aktywnej mobilności oraz oferty turystycznej,
- wspieranie integracji transportu publicznego z regionalnym systemem komunikacyjnym,
- dążenie do zwiększenia bezpieczeństwa ruchu drogowego i pieszych.

5.6. Szlaki turystyczne i rowerowe

Rozbudowa i oznakowanie tras turystycznych – pieszych i rowerowych – to istotny element strategii rozwoju turystyki oraz integracji z ponadlokalnymi sieciami rekreacyjnymi.

Nowy, powstający szlak rowerowy: „Z bocianem przez EGO” (w trakcie realizacji)

Szlak będzie łączył trzy powiaty – ełcki, gołdapski i olecki – tworząc wspólną sieć turystyki rowerowej z nowoczesną infrastrukturą (MOR-y, punkty serwisowe, widokowe). Dla gminy Świętajno oznacza to możliwość:

- zintegrowania się z ogólnopolską i międzynarodową siecią rowerową, w tym ze szlakiem Green Velo;
- przyciągnięcia turystów z Polski i zagranicy (Litwa, Niemcy, kraje bałtyckie).

Połączenie z Green Velo

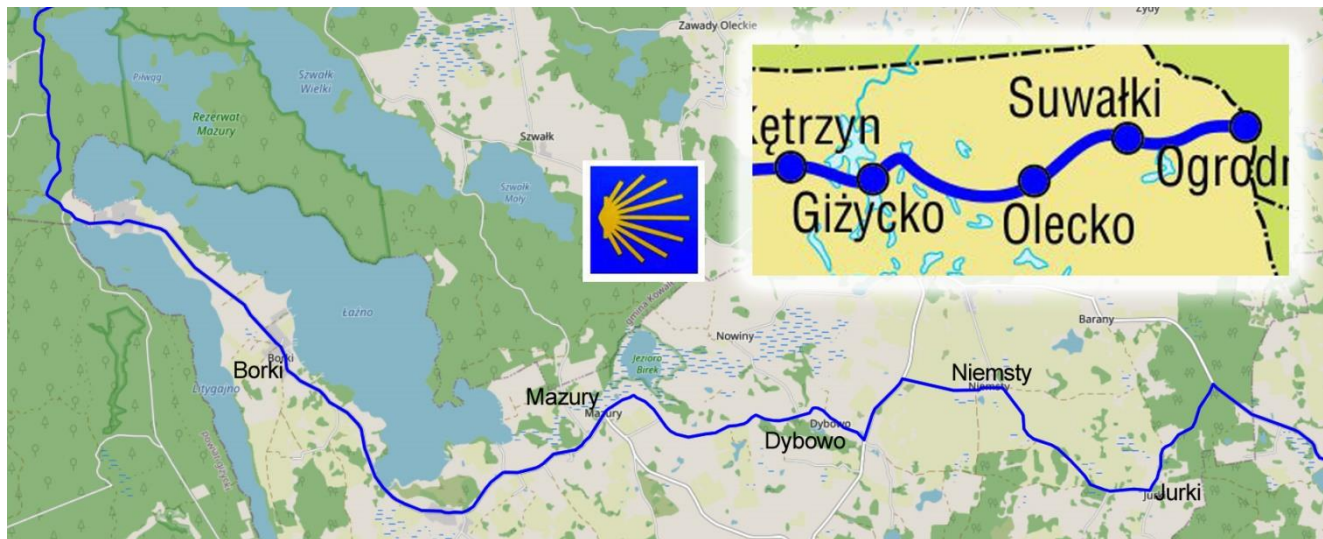
Green Velo to najdłuższy spójny szlak rowerowy w Polsce, liczący około 2000 km. Przebiega przez pięć województw wschodniej Polski: warmińsko-mazurskie, podlaskie, lubelskie, podkarpackie i świętokrzyskie. Szlak jest dobrze oznakowany i oferuje bogatą infrastrukturę dla rowerzystów, w tym Miejsca Obsługi Rowerzystów (MOR).

Choć gmina nie leży bezpośrednio na trasie Green Velo, posiada pośrednie powiązania przez gminę Kowale Oleckie i Gołdap, co umożliwia dostęp rowerzystom podróżującym przez północno-wschodnią Polskę. Dobre oznakowanie i sieciowa integracja szlaków lokalnych pozwolą wpisać gminę w szerszy kontekst krajowej turystyki aktywnej.

Szlak pieszy Świętego Jakuba (Camino Polaco)

W północnej części przez gminę przebiega fragment międzynarodowego pieszego szlaku pielgrzymkowego – Camino Polaco, będącego częścią sieci prowadzącej z Łotwy i Litwy do Santiago de Compostela (Hiszpania). Odcinek ten biegnie z Olecka przez Mazury

i Warmię w stronę Kętrzyna i Braniewa. Szlak ten nie tylko umożliwia duchowe przeżycia, ale również aktywizuje lokalną infrastrukturę noclegową, gastronomiczną i usługową. Jest to również ważny element kulturowego dziedzictwa Europy, zyskujący na znaczeniu w kontekście rozwoju turystyki kulturowej i religijnej.

Przebieg pieszy szlaku Świętego Jakuba (Camino Polaco) przez gminę Świątajno

Źródło: <https://camino.net.pl/droga-w-polsce/>

5.7 Połączenia z ośrodkami regionalnymi i międzynarodowymi

Dzięki istniejącemu układowi komunikacyjnemu, w szczególności drodze wojewódzkiej nr 655, mieszkańcy gminy Świątajno mają zapewniony dostęp do szeregu istotnych ośrodków miejskich i regionalnych, a także – pośrednio – do infrastruktury o znaczeniu krajowym i międzynarodowym.

- Olecko (ok. 15 km) – najbliższy ośrodek miejski, stanowiący lokalne centrum usług publicznych, edukacji średniej, opieki zdrowotnej i administracji. Olecko posiada również stację kolejową na trasie Ełk–Gołdap.
- Ełk (ok. 40 km) – główny ośrodek subregionalny, oferujący pełny wachlarz usług społecznych, edukacyjnych (w tym uczelnie wyższe), gospodarczych oraz zaplecze komunikacyjne (w tym połączenia kolejowe w kierunku Białegostoku, Olsztyna i Trójmiasta).
- Giżycko (ok. 45 km) – ważny ośrodek turystyczny i gospodarczy w regionie Wielkich Jezior Mazurskich, do którego prowadzi bezpośrednie połączenie drogą wojewódzką nr 655. Giżycko zapewnia również dostęp do portu żeglugi śródlądowej oraz linii kolejowych.
- Suwałki (ok. 75 km) – większy ośrodek miejski w północno-wschodniej Polsce, z rozwiniętym zapleczem przemysłowym, handlowym i logistycznym. Przez Suwałki

przebiega droga ekspresowa S61, będąca częścią międzynarodowego korytarza Via Baltica.

- Olsztyn (ok. 160 km) – stolica województwa warmińsko-mazurskiego, oferująca pełne zaplecze instytucjonalne, akademickie i gospodarcze. Dojazd możliwy przez Ełk oraz drogami krajowymi.
- Porty lotnicze – najbliższe międzynarodowe lotniska to:
 - Port Lotniczy Olsztyn-Mazury (Szymany) – ok. 130 km, zapewniający połączenia krajowe i sezonowe zagraniczne,
 - Port Lotniczy Wilno (Litwa) – ok. 200 km, możliwy do osiągnięcia trasą Via Baltica,
 - Port Lotniczy Warszawa-Modlin lub Chopina – w zasięgu 4–5 godzin jazdy samochodem.

Dostępność tych ośrodków – zarówno regionalnych, jak i międzynarodowych – zwiększa mobilność mieszkańców, poprawia warunki dla rozwoju gospodarczego oraz wzmacnia atrakcyjność inwestycyjną i turystyczną gminy Świętajno. Rozwój infrastruktury drogowej, w tym modernizacja DW 655, może dodatkowo skrócić czas dojazdu i poprawić jakość komunikacji z otoczeniem zewnętrznym.

5.8 Znaczenie układu komunikacyjnego dla rozwoju społeczno-gospodarczego

Sprawny i dostępny układ komunikacyjny stanowi jeden z kluczowych czynników warunkujących rozwój społeczno-gospodarczy gminy Świętajno. Infrastruktura transportowa nie tylko umożliwia codzienną mobilność mieszkańców, ale także wpływa na lokalizację inwestycji, rozwój usług publicznych, dostępność rynków pracy, a także atrakcyjność turystyczną i osiedleńczą gminy.

Wpływ na mobilność i jakość życia mieszkańców

Bezpośrednie połączenie drogą wojewódzką nr 655 z Oleckiem i Giżyckiem zapewnia mieszkańcom dostęp do kluczowych usług ponadlokalnych – w tym edukacyjnych, medycznych i administracyjnych. Krótkie czasy dojazdu do większych ośrodków miejskich umożliwiają korzystanie z oferty szkół średnich, uczelni wyższych, szpitali czy instytucji kultury, co przekłada się na wyższy poziom jakości życia oraz większe możliwości rozwoju osobistego i zawodowego.

Wpływ na lokalizację inwestycji i rozwój gospodarczy

Dostępność komunikacyjna jest istotnym czynnikiem brany pod uwagę przez inwestorów. Dzięki połączeniom z Oleckiem, Ełkiem i Suwałkami, gmina Świętajno ma potencjał przyciągania niewielkich i średnich inwestycji związanych m.in. z przetwórstwem rolno-spożywczym, usługami turystycznymi, gospodarką leśną oraz magazynowo-

logistyczną. Bliskość drogi ekspresowej S61 (Via Baltica), przez powiązania z Suwałkami, dodatkowo zwiększa możliwości integracji z rynkami krajowymi i zagranicznymi.

Znaczenie dla rozwoju turystyki i funkcji rekreacyjnych

Gmina Świątajno, dzięki swoim walorom przyrodniczym i krajobrazowym, ma istotny potencjał w zakresie rozwoju turystyki. Układ komunikacyjny – przede wszystkim DW 655 – ułatwia sezonowy i weekendowy ruch turystyczny, zwłaszcza z kierunku Giżycka i Olecka. Rozbudowa i poprawa jakości lokalnych dróg oraz szlaków rowerowych mogłaby dodatkowo wzmocnić ten segment gospodarki, sprzyjając rozwojowi agroturystyki, wypoczynku nad jeziorami i aktywności przyrodniczo-krajoznawczych.

Rola w przeciwdziałaniu depopulacji i aktywizacji obszarów wiejskich

Dostępność transportowa wspiera procesy osiedleńcze – umożliwia rozwój funkcji mieszkaniowej także poza głównymi ośrodkami gminnymi. Dzięki możliwości codziennego dojazdu do pracy, szkoły czy urzędów, mieszkańcy mogą pozostać na obszarach wiejskich, co przeciwdziała ich wyludnianiu. Układ drogowy wspiera także integrację wewnętrzną gminy, wzmacniając współpracę pomiędzy sołectwami i poprawiając efektywność lokalnych usług publicznych.

Podsumowanie struktury powiązań transportowych

Analiza struktury powiązań transportowych Gminy Świątajno wykazuje, że układ komunikacyjny pełni istotną funkcję w kształtowaniu kierunków jej rozwoju społeczno-gospodarczego. Choć układ ten cechuje się stosunkowo prostą strukturą – z dominującą rolą drogi wojewódzkiej nr 655 (Olecko–Giżycko) – to umożliwia on skuteczne powiązania z lokalnymi ośrodkami miejskimi oraz, poprzez dalsze trasy, z kluczowymi węzłami regionalnymi i międzynarodowymi, jak Ełk, Suwałki czy Olsztyn.

System dróg lokalnych i gminnych zapewnia podstawową dostępność komunikacyjną poszczególnych sołectw, jednak jego stan techniczny i funkcjonalny wymaga systematycznych działań modernizacyjnych, szczególnie w kontekście bezpieczeństwa, sezonowego natężenia ruchu turystycznego oraz rozwijającej się funkcji mieszkaniowej. Wskazuje to na potrzebę dalszego inwestowania w infrastrukturę drogową i transportową jako warunku zrównoważonego rozwoju całej gminy.

Znaczenie układu komunikacyjnego przekłada się bezpośrednio na szanse lokalizacyjne inwestycji gospodarczych, aktywizację przestrzenną obszarów wiejskich, rozwój turystyki, a także jakość życia i mobilność mieszkańców. Szczególnie ważne będzie dalsze wzmacnianie powiązań z zewnętrznymi ośrodkami wzrostu oraz poprawa dostępności transportu publicznego i alternatywnych form mobilności (np. rowerowej).

Wnioski z analizy struktury transportowej powinny zostać wykorzystane przy formułowaniu priorytetów inwestycyjnych, planowaniu układów osadniczych oraz określaniu obszarów koncentracji funkcji gospodarczych i turystycznych.

VI.6. Kierunki interwencji przestrzennych i funkcjonalnych w kontekście zrównoważonego rozwoju gminy Świętajno

W trosce o spójny i długofalowy rozwój, Gmina Świętajno określa kierunki interwencji przestrzennych i funkcjonalnych, których realizacja powinna odbywać się w zgodzie z zasadami zrównoważonego rozwoju, uwzględniając równowagę pomiędzy aspektami gospodarczymi, społecznymi i środowiskowymi. Interwencje te mają na celu optymalizację wykorzystania przestrzeni, zwiększenie jakości życia mieszkańców, ochronę zasobów przyrodniczych oraz efektywne zarządzanie rozwojem osadnictwa i gospodarki lokalnej.

6. 1. Rozwój wielofunkcyjny stref przestrzennych

- W oparciu o obowiązujące strefy polityki przestrzennej (I – rekreacyjno-turystyczna, II – rolnicza z zachowaniem układu przestrzennego, III – rolnicza z funkcją uzupełniającą rekreacyjną), należy prowadzić zróżnicowaną politykę rozwoju, dostosowaną do lokalnych uwarunkowań środowiskowych i społeczno-gospodarczych.
- W Strefie I należy wspierać rozwój turystyki kwalifikowanej, w tym aktywnej (rowerowej, pieszej, wodnej) i wypoczynkowej, przy jednoczesnej ochronie walorów przyrodniczych i krajobrazowych.
- W Strefach II i III należy prowadzić działania wspierające konkurencyjne i zrównoważone rolnictwo, z dopuszczeniem lokalizacji obiektów związanych z OZE oraz funkcji towarzyszących (np. agroturystyka, drobna przedsiębiorczość).

6. 2. Ochrona i integracja systemów przyrodniczych

- Kluczowym kierunkiem interwencji jest zachowanie ciągłości i funkcjonalności systemu powiązań przyrodniczych – w szczególności OChK, lasów, zbiorników i cieków wodnych oraz korytarzy ekologicznych.
- Należy unikać rozproszonej zabudowy na terenach cennych przyrodniczo, zwłaszcza w obrębie obszarów Natura 2000, użytków ekologicznych i ostoi fauny.
- Planowanie przestrzenne powinno wspierać adaptację do zmian klimatu, w tym retencję wodną i ograniczenie przekształcania gleb wysokiej klasy bonitacyjnej.

6.3. Koncentracja zabudowy i ograniczanie rozlewania się osadnictwa

- Promowana będzie koncentracja zabudowy w istniejących układach osadniczych i obszarach wskazanych w studium jako tereny potencjalnego zainwestowania (np. Świętajno, Pietrasze, Dunajek, Krzywe).

- Rozwój funkcji mieszkaniowej powinien następować w ramach dobrze skomunikowanych, zwartych struktur, z zapewnieniem dostępu do infrastruktury technicznej i usług publicznych.
- Interwencje planistyczne mają przeciwdziałać niekontrolowanemu rozproszeniu zabudowy na terenach otwartych i przyrodniczo cennych.

6.4. Wzmacnianie potencjału lokalnej gospodarki

- Wsparcie dla tworzenia Terenów Aktywności Gospodarczej (TAG) i promocja działalności produkcyjnej, usługowej i magazynowej, szczególnie w miejscowościach o dobrych warunkach lokalizacyjnych i komunikacyjnych.
- Rozwój energetyki odnawialnej (farmy fotowoltaiczne, małe elektrownie wiatrowe) w obszarach o najniższych konfliktach przestrzennych.
- Promocja turystyki wiejskiej, ekologicznej i kulinarnej w oparciu o lokalne zasoby kulturowe i naturalne.

6.5. Poprawa dostępności transportowej i mobilności mieszkańców

- Modernizacja układu drogowego, ze szczególnym uwzględnieniem DW 655 jako osi komunikacyjnej gminy.
- Rozwój infrastruktury rowerowej i pieszej oraz poprawa dostępności transportu publicznego.
- Zwiększenie dostępności komunikacyjnej do ośrodków regionalnych (Olecko, Ełk, Giżycko) jako warunek dla wzrostu mobilności mieszkańców i atrakcyjności inwestycyjnej.

Podsumowanie

W związku z obserwowanymi trendami społeczno-gospodarczymi oraz analizą aktualnego zagospodarowania przestrzennego, wskazuje się na potrzebę zwiększenia powierzchni terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową i usługową w planie ogólnym gminy. Rekomenduje się ujęcie w planie rezerw terenów w miejscowościach o największym potencjale wzrostu, tj. Świątajno, Dunajek, Cichy, Sulejki, Giże i Krzywe. Kluczowe znaczenie ma elastyczne planowanie, pozwalające na adaptację przestrzeni do zmieniających się potrzeb mieszkańców i inwestorów, przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju i ochrony zasobów przyrodniczych.

VII. Zgodność z wytycznymi i założeniami zawartymi w dokumentach wyższego rzędu

„Strategia Rozwoju Gminy Świątajno na lata 2025-2035” jest zgodna z obecnie obowiązującą średniookresową strategią rozwoju kraju, tj. „Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020” (z perspektywą 2035 roku). Założenia niniejszej strategii wspierają osiągnięcie celu głównego: „Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym”.

W Strategii wyszczególniono także cele szczegółowe:

- I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną.
- II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony (szczególnie w obszarach: Spójność społeczna, Rozwój zrównoważony terytorialnie).
- III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarstwu.

Niniejsza strategia jest również zgodna z założeniami „Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2035”, która określa ramy i zasady prowadzenia polityki rozwoju. Głównym celem polityki regionalnej jest efektywne wykorzystanie wewnętrznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągania zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiąganiu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.

Cel główny polityki regionalnej do roku 2035 realizowany będzie w oparciu o uzupełniające się trzy cele szczegółowe:

Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym - zakłada się wsparcie o charakterze wyrównawczym, ukierunkowane na przezwyciężenie barier i problemów kilku typów obszarów o mniej korzystnych uwarunkowaniach rozwojowych. Dla kształtowania trwałego wzrostu i miejsc pracy wdrażane będą zintegrowane pakiety działań, skoncentrowane na identyfikacji i wykorzystaniu zasobów oraz potencjałów obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze, wschodniej Polski, Śląska i obszarów zdegradowanych. Ponadto, na obszarach powiązanych funkcjonalnie wspierane będą inwestycje uzupełniające braki w wyposażeniu w infrastrukturę warunkującą dostępność ich mieszkańców do podstawowych usług i dóbr i zapewniającą ich włączenie w procesy rozwojowe.

Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych - będą rozwijane i wykorzystywane instrumenty wsparcia ukierunkowane na tworzenie warunków do wzrostu konkurencyjności, innowacyjności i inwestycji w wybranych sektorach. Lepsza

koncentracja na działaniach proinnowacyjnych oraz synergii pomiędzy krajowymi i regionalnymi specjalizacjami zostanie zapewniona m.in. poprzez wykorzystanie procesu przedsiębiorczego odkrywania oraz monitorowanie inteligentnych specjalizacji na poziomie krajowym i regionalnym. Jednocześnie polityka regionalna będzie się koncentrować na tworzeniu klimatu inwestycyjnego w oparciu o kapitał terytorialny oraz takie czynniki rozwoju, które mogą zostać wykreowane lub ulepszone.

Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie - nastąpi wzmocnienie inicjatyw i środków na rzecz rozwijania zdolności administracji do planowania i prowadzenia działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie. Szczególny nacisk położony zostanie na wzmacnianie współpracy pomiędzy rządem, samorządem wojewódzkim i samorządami lokalnymi oraz podmiotami niepublicznymi na rzecz osiągania celów polityki regionalnej. Istotną rolę spełni również współpraca w partnerstwach międzynarodowych. Na wszystkich poziomach terytorialnej organizacji kraju zostaną wdrożone przedsięwzięcia służące poprawie systemu finansowania, zarządzania, programowania i koordynowania działań społeczno-gospodarczych.

Na szczeblu regionalnym strategia jest zgodna z dokumentem „Warmińsko Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego”.

Założony zakres celów szczegółowych wpisuje się w Strategię Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2030 roku jako podstawowego elementu systemu programowania przygotowywanego na różnych poziomach. Jej treść uwzględnia ustalenia dokumentów wyższego rzędu, w szczególności zapisy projektów dokumentów wspólnotowych dotyczących polityki spójności po 2035 roku, strategii krajowych, takich jak: Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR) do roku 2020 (z perspektywą do 2035 r.), Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2035 (KSRR) oraz Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2035 (KPZK). W Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2030 roku wyznaczono następujący cel główny:

Spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy.

Z celu głównego wynikają cele szczegółowe:

1. Kompetencje przyszłości - polityka rozwoju regionu skoncentrowana na kształtowaniu umiejętności, które pozwolą mieszkańcom realizować swoje plany życiowe w województwie uczestnicząc jednocześnie w zmianach cywilizacyjnych, jakie wywoływane są przez rewolucję technologiczną. System tworzenia środowiska dla rozwoju kompetencji wymaga jednocześnie oferty nowoczesnych usług świadczonych przez profesjonalne organizacje.

2. **Inteligentna produktywność** – polityka skoncentrowana na sferze gospodarczej. Istotą tego celu jest wzmocnienie regionu w zakresie rozwoju firm, których drogą do konkurencyjności będą innowacje oraz intensywne zagospodarowanie wysokiej jakości zasobów ludzkich, jako odpowiedź na zmiany technologiczne (robotyzacja) oraz procesy starzenia się społeczeństwa.

3. **Kreatywna aktywność** – polityka związana z tworzeniem warunków do podnoszenia zaangażowania mieszkańców w różne aspekty twórczości. Wspierane powinny być w tym obszarze wszelkie formy współpracy wewnątrzregionalnej, jak i z partnerami zewnętrznymi.

4. **Mocne fundamenty** – polityka wzmacniania kapitału społecznego w regionie. Budowanie więzi opartych o doświadczenia i zaufanie powinno stać się podstawą realizacji wielu działań prorozwojowych. W ramach tego celu będzie konsekwentnie tworzona nowoczesna infrastruktura, ważna z punktu widzenia atrakcyjności zamieszkania, jak i atrakcyjności inwestycyjnej.

VIII. System wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Świątajno na lata 2025-2035

Istotnym wymogiem, stawianym dokumentom szczebla strategicznego, jest wewnętrzny system monitorowania i ewaluacji postępów we wdrażaniu oraz osiąganiu założonych celów. Gromadzenie i interpretacja danych dotyczących Strategii pozwala na bieżące korekty działań urzędów, instytucji, jednostek i osób wdrażających Strategię w razie wystąpienia nieprawidłowości.

Wdrażanie Strategii będzie się odbywać poprzez projekty lub funkcjonalne programy działania. Istotnym elementem każdego planu jest szczegółowa projekcja alokacji środków na poszczególne cele i działania danego programu. Celowe jest stworzenie wokół strategii korzystnego klimatu, dzięki włączeniu w proces opracowania programów operacyjnych instytucji publicznych, społecznych i gospodarczych. Szeroki horyzont, tworzony przez szereg współdziałających instytucji, przyczyni się wydatnie do sukcesu Strategii.

Monitoring wdrażania strategii służy:

- kontroli postępu realizacji poszczególnych projektów wyznaczonych w ramach poszczególnych celów operacyjnych;
- obserwacji i ocenie stanu zaawansowania konkretnych projektów umożliwiającej bieżącą identyfikację trudności w ich realizacji;
- ocenie zaangażowania komórek organizacyjnych i osób odpowiedzialnych za ich wdrażanie;
- weryfikacji zgodności z założonymi celami;

- efektywności wykorzystania przeznaczonych na ich realizację środków.

Aby możliwe było obiektywne zbadanie postępu realizacji inwestycji, należy stworzyć wskaźniki umożliwiające jego zbadanie.

W celu ułatwienia nadzoru i kontroli nad realizacją strategii rozwoju Gminy Świętajno, dla każdego celu operacyjnego należy opracować kilka obiektywnych mierników pozwalających skutecznie monitorować postępy w realizacji strategii rozwoju. Punktem wyjściowym do pomiaru realizacji poszczególnych celów (a tym samym do osiągnięcia określonych wskaźników) będzie stan na dzień 30.06.2025 roku (rok zero), a także 31.12.2035 rok (stan docelowy).

Monitoring realizacji strategii powinien umożliwiać:

- korygowanie działań, jeśli nie przynoszą one zamierzonych efektów;
- reagowanie na zmiany sytuacji strategicznej.

Za wdrożenie niniejszej Strategii jak i realizację poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych odpowiedzialni będą:

- Wójt Gminy Świętajno,
- Rada Gminna w Świętajnie,
- przedstawiciele Urzędu Gminy Świętajno,
- mieszkańcy Gminy,
- stowarzyszenia i organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy,
- przedsiębiorcy działający na terenie Gminy,
- instytucje publiczne o zasięgu powiatowym, wojewódzkim i krajowym.
-

IX. Potencjalne źródła finansowania Strategii Rozwoju Gminy Świętajno na lata 2025-2035

Podstawowe źródła finansowania zadań przewidzianych w Strategii Rozwoju Gminy Świętajno na lata 2025–2035 obejmują zarówno środki własne, jak i krajowe oraz zagraniczne mechanizmy finansowe, instrumenty komercyjne, a także wkład partnerów zaangażowanych w realizację Strategii.

Środki własne budżetu Gminy, przeznaczone na realizację zadań własnych, obejmujące w szczególności:

- dochody własne, w tym podatki i opłaty lokalne,
- udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa,
- dochody z majątku Gminy,
- odsetki od środków zgromadzonych na rachunkach bankowych,
- inne pozostałe dochody.

Krajowe i zagraniczne mechanizmy finansowe, w tym:

- środki z funduszy unijnych dostępne w ramach perspektywy finansowej 2021–2027, m.in. z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz programu Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej,
- środki z Europejskiego Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności,
- inne środki zagraniczne i krajowe,
- środki z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz innych funduszy celowych.

Komercyjne instrumenty finansowe, w tym:

- kredyty i pożyczki bankowe,
- inne formy finansowania dostępne na rynku kapitałowym.

Środki innych uczestników procesu wdrażania Strategii, w tym wkład sektora prywatnego, partnerów społecznych oraz innych podmiotów zaangażowanych w realizację działań rozwojowych.

W przypadku projektów infrastrukturalnych istotnym źródłem finansowania będzie program Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur (FEWiM) 2021–2027.

Powyższe instrumenty finansowe, w połączeniu ze środkami własnymi Gminy, stanowią potencjalne źródła pozyskiwania funduszy na realizację zaplanowanych działań strategicznych. Kluczową rolę w finansowaniu celów rozwojowych odegrają dochody własne Gminy, w tym podatki lokalne, opłaty, udział w podatku dochodowym od osób fizycznych oraz pozostałe środki publiczne.

Wiele zadań objętych Strategią będzie realizowanych w ramach bieżącej działalności Urzędu Gminy oraz jednostek organizacyjnych Gminy, co pozwoli na efektywne wykorzystanie zasobów kadrowych i finansowych.

Podstawę planowania ram finansowych stanowić będzie budżet Gminy oraz Wieloletnia Prognoza Finansowa (WPF). Gmina Świętajno będzie dążyć do utrzymywania nadwyżki operacyjnej, w sposób zapewniający przestrzeganie zasad dyscypliny finansów publicznych oraz umożliwiającą terminową obsługę wcześniej zaciągniętych zobowiązań. Pozostałe środki oraz dochody majątkowe będą przeznaczane na realizację inwestycji strategicznych.

Długoterminowe cele rozwojowe znajdą odzwierciedlenie w Wieloletniej Prognozie Finansowej, która uwzględni będzie wszystkie istotne wydarzenia mogące wpływać na sytuację finansową Gminy. Szczególny wpływ będą miały czynniki makroekonomiczne, takie jak: tempo wzrostu PKB, poziom inflacji, dynamika wynagrodzeń oraz zmiany systemowe, w tym w zakresie podatków dochodowych. Na tej podstawie określone będą

limity wydatków możliwe do przeznaczenia na realizację poszczególnych przedsięwzięć w kolejnych latach.

Strategię opracowano w oparciu o następujące źródła:

- badania własne, w tym ankietę i analizę dokumentów,
- warsztaty z udziałem mieszkańców, organizacji pozarządowych, przedstawicieli jednostek i instytucji samorządowych, Urzędu Gminy w Świątajnie,
- dane GUS,
- dane instytucji powiatowych, wojewódzkich, krajowych, organizacji ponadlokalnych,
- dokumenty strategiczne na poziomie regionalnym, wojewódzkim, krajowy, w tym „Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły” i europejskim.

Świątajno, wrzesień 2025 r.